

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

ΤΜΗΜΑΤΑ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ – ΒΑΛΚΑΝΙΚΩΝ,
ΣΛΑΒΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΑΤΟΛΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΣΕ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΤΗΝ
ΑΝΩΤΑΤΗ ΔΙΑΚΛΑΔΙΚΗ ΣΧΟΛΗ ΠΟΛΕΜΟΥ

ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
(Δ.Π.Μ.Δ) ΣΤΙΣ
«ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ»

Διπλωματική Εργασία με Θέμα:

**«Η συμμετοχή της Ελλάδας στις Ειρηνευτικές Αποστολές
στην τότε ΠΓΔΜ,
υπό το πρίσμα της Στρατηγικής των Μικρών Δυνάμεων.»**

της
Μαρίας Συκιώτη

Επιβλέπουσα Καθηγήτρια: Ρεβέκκα Παιδή

«Δηλώνω υπευθύνως ότι όλα τα στοιχεία σε αυτήν την εργασία τα απέκτησα, τα επεξεργάσθηκα και τα παρουσιάζω σύμφωνα με τους κανόνες και τις αρχές της ακαδημαϊκής δεοντολογίας, καθώς και τους νόμους που διέπουν την έρευνα και την πνευματική ιδιοκτησία.

Δηλώνω επίσης υπευθύνως ότι, όπως απαιτείται από αυτούς τους κανόνες, αναφέρομαι και παραπέμπω στις πηγές όλων των στοιχείων που χρησιμοποιώ και τα οποία δεν συνιστούν πρωτότυπη δημιουργία μου».

Μαρία Συκιώτη

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ .....ΣΕΛ.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....σελ.1

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Ειρηνευτικές Αποστολές

- 1.1 Έννοια – Ορισμός Ειρηνευτικών Αποστολών.....σελ.5
- 1.2. Ανάλυση Ειρηνευτικών Αποστολών..... σελ.8
- 1.3. Ο ρόλος των Διεθνών Οργανισμών.....σελ.19

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2: Μικρά Κράτη

- 2.1. Προσεγγίζοντας την έννοια σελ.40
- 2.2. Η στρατηγική των Μικρών Κρατών στο Διεθνές Σύστημα....σελ.45
- 2.3. Μικρά κράτη και ειρηνευτικές αποστολές.....σελ.55

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3: Η συμμετοχή της Ελλάδας σε Ειρηνευτικές Αποστολές

- 3.1. Εθνική Πολιτική.....σελ.58
- 3.2. Κέντρα Υποστηρικτικών Δομών&Εκπαίδευσης Αποστολών...σελ.64
- 3.3. Ειρηνευτικές Αποστολές της Ελλάδας.....σελ.73

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Η συμμετοχή της Ελλάδας σε Ειρηνευτικές Αποστολές στην τότε ΠΓΔΜ

- 4.1. Πολιτικο-κοινωνικό-οικονομική κατάσταση της τότε ΠΓΔΜ.....σελ.77
- 4.2 Ιστορική αναδρομή των ειρηνευτικών αποστολών στην
τότε ΠΓΔΜ.....σελ.82
- 4.3 Απολογισμός έργου συμμετοχής.....σελ.96

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ σελ.100

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....σελ.103

ΕΠΙΛΟΓΟΣ.....σελ.106

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

Α.Δ: Αεροδρόμιο

Α/Φ: Αεροσκάφος

ΓΕΕΘΑ: Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας

ΓΕΣ/ΔΙΔΟ: Γενικό Επιτελείο Στρατού/Διεύθυνση Δόγματος

ΓΣ: Γενική Συνέλευση

ΓΣΝΕ: Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Εκστρατείας

ΓΣΝΑ: Γενικό Στρατιωτικό Νοσοκομείο Αθηνών

ΔΑΣΕ: Διάσκεψη για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη

ΔΟ: Διεθνείς Οργανισμοί

ΕΔ: Ένοπλες Δυνάμεις

ΕΕ: Ευρωπαϊκή Ένωση

ΕΛΑΣ: Ελληνική Αστυνομία

Ε/Π: Ελικόπτερο

ΕΥΕ: Επιχειρήσεις Υποστήριξης Ειρήνης

ΗΕ: Ηνωμένα Έθνη

ΗΠΑ: Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής

ΚΥΣΕΑ: Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας

ΜΜΕ: Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης

ΜΔ : Μεγάλες Δυνάμεις

ΟΗΕ: Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών

ΟΑΣΕ: Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη

ΠΑ: Πολεμική Αεροπορία

ΠΕΑ: Πολιτική Εθνικής και Άμυνας

ΠΚΕΕΥΕ: Πολυεθνικό Κέντρο Εκπαίδευσης Επιχειρήσεων Υποστήριξης Ειρήνης

ΠΝ: Πολεμικό Ναυτικό

ΣΑ: Συμβούλιο Ασφαλείας

ΣΞ: Στρατός Ξηράς

ΣΕΛΙΔΑ ΣΚΟΠΙΜΑ ΚΕΝΗ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το διεθνές περιβάλλον, σήμερα, χαρακτηρίζουν η πολυπλοκότητα και οι νέες προκλήσεις. Αν και η απειλή ενός παγκοσμίου πολέμου φαίνεται ότι έχει, μεσοπρόθεσμα, εξαλειφθεί, δεν λείπουν οι εντάσεις τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα οι οποίες αν δεν αντιμετωπισθούν στον κατάλληλο χρόνο και τόπο δύνανται να προκαλέσουν αστάθεια και διατάραξη του διεθνούς συστήματος ασφαλείας και να εξελιχθούν σε κρίση ή και σύγκρουση ευρείας κλίμακας.

Τα αίτια των κρίσεων¹ αυτών μπορούν να αναζητηθούν σε εθνικούς, οικονομικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς παράγοντες, ή και σε συνδυασμούς αυτών δημιουργώντας πολλές φορές, λόγω των μεγάλων ανισορροπιών που επιφέρουν την ανάγκη παρέμβασης της διεθνούς κοινότητας². Επιπλέον δε, είναι σαφές ότι όπου η διπλωματία³ δεν αποδίδει, η χρήση στρατιωτικής δύναμης επιβάλλεται.

Στο πλαίσιο αυτό και στην προσπάθεια υλοποίησης των υποχρεώσεων που πηγάζουν από τη συμμετοχή μας στους Διεθνείς Οργανισμούς (ΟΗΕ, ΝΑΤΟ, ΕΕ κ.λ.π.), κινείται και η απόφαση της χώρας μας να διατηρεί τις απαραίτητες

---

¹ ¹ Ο Keneth Waltz θεωρεί ότι το Διεθνές Σύστημα ανατροφοδοτεί την ανασφάλεια των κρατικών νοτοτήτων, που αποτελούν τους δρώντες του.

² ² Τα κρατικά όργανα (Κυβέρνηση, Κοινοβούλιο, Πρόεδρος), καθορίζουν την εθνική πολιτική με βάση το Σύνταγμα και τους Νόμους. Στο χώρο της ΕΕ, αντίστοιχα όργανα (Επιτροπή, Συμβούλιο, Κοινοβούλιο) καθορίζουν την ευρωπαϊκή πολιτική, με βάση την ευρωπαϊκή νομοθεσία. Η υφήλιος μαζί με το διάστημα, αποτελούν έναν ενιαίο χώρο που ονομάζεται διεθνής. Τα κράτη που δρουν σε αυτόν το χώρο αποτελούν τη Διεθνή Κοινότητα (ΠΗΓΗ: <http://ebooks.edu.gr/>)

³ Διπλωματία ονομάζεται η τέχνη και πρακτική της διεξαγωγής διαπραγματεύσεων μεταξύ εκπροσώπων ομάδων ή κρατών. Συνήθως αναφέρεται στην διεθνή διπλωματία, τη διεξαγωγή δηλαδή διεθνών σχέσεων^[1] μέσω της αλληλεπίδρασης επαγγελματιών διπλωματών σχετικά με θέματα που αφορούν την ειρήνη, το εμπόριο, τον πόλεμο, την οικονομία, τον πολιτισμό, το περιβάλλον και τα ανθρώπινα δικαιώματα (ΠΗΓΗ: <https://el.wikipedia.org/>).

δυνάμεις έτοιμες, κατάλληλα εξοπλισμένες και εκπαιδευμένες, ώστε να ανταποκριθούν άμεσα εκεί που το εθνικό συμφέρον απαιτήσει.

Πέραν αυτού η συμμετοχή μας είναι επίσης επιβεβλημένη για την εκδήλωση της καλής διάθεσης, επίδειξη αποφασιστικότητας, συμμετοχή στη διαμόρφωση των εξελίξεων και επιβολής του ρόλου της Ελλάδος στην εγγύς και ευρύτερη γεωγραφική περιοχή. Ιδιαίτερα στις μέρες μας μετά τη συμφωνία των Πρεσπών⁴, η συμμετοχή της χώρας μας σε αποστολές στην τότε ΠΓΔΜ αποκτά ιδιαίτερη σημασία, καθώς επισημαίνει την πρόθεση καλής γειτονίας της χώρας.

Σκοπός της παρούσας μελέτης είναι κατ' ουσία η εξέταση της παρουσίας της Ελλάδας ως μικρή δύναμη σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις διεθνώς με επισήμανση σε αποστολές στην τότε ΠΓΔΜ μέσα από το πέρασμα των ετών. Όλα αυτά θα αποτελέσουν το εφαλτήριο για να εξαχθούν συμπεράσματα κόστους – οφέλους για την Ελλάδα και προτάσεις για την εν γένει στρατηγική της στάση.

Η εργασία απαρτίζεται από τέσσερα κεφάλαια. Στο πρώτο κεφάλαιο γίνεται αναδρομή στη δημιουργία των ειρηνευτικών αποστολών, καθώς και στη φύση αυτών μέσα από την παρέμβαση των Διεθνών Οργανισμών (ΔΟ) σε περιόδους κρίσεων. Στο δεύτερο κεφάλαιο, εξετάζεται η έννοια των μικρών κρατών και η συμπεριφορά τους στο Διεθνές Σύστημα, έχοντας υποδειγματικό παράδειγμα αυτό της Κυπριακής πολιτικής. Κατόπιν, στο τρίτο κεφάλαιο, εισάγεται η Ελλάδα ως παρουσία και συμμετοχή στις ειρηνευτικές αποστολές, καθώς επίσης, γίνεται μνεία

---

⁴ Η Συμφωνία των Πρεσπών είναι διακρατική συμφωνία που συνομολογήθηκε στις 12 Ιουνίου 2018 ανάμεσα στην Ελληνική Δημοκρατία και τη Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας, η οποία μετονομάστηκε κατ' αυτόν τον τρόπο με τη θέση σε ισχύ της συμφωνίας στις 12 Φεβρουαρίου 2019, και έγινε υπό την αιγίδα των Ηνωμένων Εθνών με σκοπό την επίλυση του ζητήματος της ονομασίας της τελευταίας. Η Συμφωνία αντικατέστησε την Ενδιάμεση Συμφωνία του 1995 και κατήργησε τη συνταγματική ονομασία *Δημοκρατία της Μακεδονίας* και την προσωρινή ονομασία *πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας*, μετονομάζοντας και αναγνωρίζοντας καθολικά τη χώρα ως Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας. Η ψήφιση της συμφωνίας προκάλεσε αντιδράσεις και στις δύο χώρες (ΠΗΓΗ: <https://el.wikipedia.org/>).

στα πρότυπα και αναγνωρισμένα κέντρα εκπαίδευσης που διαθέτει η χώρα μας. Τέλος, η εργασία κλείνει με τη συμμετοχή της Ελλάδος σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις στην τότε ΠΓΔΜ, από την αρχή της συγκρότησης της πρώτης αποστολής, ως την υπάρχουσα κατάσταση, όπως εξελίχθηκε μετά τη Συμφωνία των Πρεσπών.

Στα συμπεράσματα - προτάσεις γίνεται σύνοψη των σημαντικότερων από όσα αναφέρθηκαν, ενώ παράλληλα καταγράφονται ορισμένοι προβληματισμοί, καθώς και προτάσεις που εγείρονται από το υπόψη θέμα των ειρηνευτικών αποστολών.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί πως για την ισχυροποίηση των αναφερομένων στη μελέτη επιβάλλεται όπως ληφθούν υπόψη διάφορες παραδοχές που επηρεάζουν το συλλογισμό και συνεπώς η σταθερότητα τους κρίνεται απαραίτητη, όπως παρακάτω:

α. Η πρόθεση της χώρας μας να διαδραματίζει ενεργό ρόλο στην εξασφάλιση της διεθνούς ειρήνης, θα παραμείνει αμετάβλητη.

β. Η ενεργοποίηση του ΟΗΕ και των άλλων ανθρωπιστικών οργανώσεων για την παύση των πολεμικών συρράξεων και την αποτροπή νέων θα συνεχίσει να υφίσταται.

γ. Οι ΔΟ θα διατηρήσουν τον σκοπό - λειτουργία και θα συνεχίσουν να διαδραματίζουν σημαντικό και ενεργό ρόλο στη διεθνή ασφάλεια.

δ. Η Ελλάδα θα συνεχίσει την υποστήριξη των οργανισμών ως κράτος - μέλος αυτών και θα είναι συνεπής στις υποχρεώσεις της έναντι αυτών.

ε. Η Πολιτική Εθνικής Άμυνας (ΠΕΑ) δε θα αλλάξει σημαντικά για τα επόμενα χρόνια.

στ. Θα συνεχιστεί η προσπάθεια για τη δημιουργία προϋποθέσεων και υποδομών στον Ελληνικό Στρατό για εύκολη αντίδραση – ανταπόκριση σε μελλοντικές απαιτήσεις, τόσο σε εθνικό, όσο και σε διεθνές-συμμαχικό επίπεδο.

ζ. Η επικράτηση της Ειρήνης θα συμπεριλαμβάνεται στις ευχές των ανθρώπων διαχρονικά.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1: Ειρηνευτικές Αποστολές

1.1. Έννοια – ορισμός Ειρηνευτικών Αποστολών.

Η έννοια της ειρήνης, είναι τόσο παλιά, όσο και η ανθρώπινη ύπαρξη στον πλανήτη, καθώς αποτελεί φυσική κατάσταση στην κοινωνική ζωή του ανθρώπου κατά την οποία οι σχέσεις λειτουργούν αρμονικά και χωρίς βίαιες αντιπαραθέσεις. Όμως, και ο πόλεμος αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της πορείας της ανθρωπότητας και των κοινωνιών.

Το αρχαιότερο, ίσως, κείμενο στο δυτικό πολιτισμό, η Ιλιάδα, είναι ένα ποίημα που εξιστορεί τον πόλεμο, τον Τρωικό. Στη συνέχεια, στην αρχαία ελληνική κλασική εποχή, εμφανίζονται οι τραγωδίες, οι οποίες συχνά έχουν ως θέμα πολέμους, συγκρούσεις ή περιγράφουν καταστάσεις δύσκολων πολεμικών αποφάσεων για τους ιστορικούς ή μυθικούς ηγέτες που πρωταγωνιστούν (π.χ. Πέρσες, Αντιγόνη, Ιφιγένεια εν Αυλίδι κ.α.). Θα πρέπει να σημειωθεί πως και οι κωμωδίες βρίθουν περιγραφών και σάτιρας των πολιτικών αποφάσεων, ενώ συχνά έχουν ως πλαίσιο ή και αντικείμενο τον πόλεμο (Αχαρνής, Λυσιστράτη). Τέλος, στην προσωποκρατική αρχαία ελληνική φιλοσοφία, αξιοσημείωτη και ταυτόχρονα διαχρονική είναι η ρήση του Ηράκλειτου: «πατήρ πάντων πόλεμος» (Κουσκουβέλης, 2004).

Η νομική υπόσταση της ειρήνης και του πολέμου εμφανίζονται ιστορικά για πρώτη φορά στην Ελλάδα, στην περίοδο της διένεξης Αθηνών - Σπάρτης, όπου η διακοπή του πολέμου ρυθμίζεται μεταξύ ισοτίμων αντιπάλων με συνθήκες και όρους που περιέχουν τη βούληση του νικητή και τις υποχρεώσεις του ηττημένου⁵

⁵ Το έργο «Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου» είναι η εξιστόρηση της σύγκρουσης μεταξύ Αθήνας-Αθηναϊκής Συμμαχίας και της Σπάρτης - Πελοποννησιακής Συμμαχίας η οποία άρχισε το 431 π.Χ. Συγγραφέας του έργου αυτού ήταν ο Αθηναίος πολιτικός Θουκυδίδης. Είναι ευρύτερα αποδεκτό ως ένα από τα σημαντικότερα ιστορικά κείμενα,

(Γιαγκόπουλος Ι. Αθανάσιος, Ιούλιος 2011). Από τότε οι άνθρωποι κατέβαλαν προσπάθειες για την εδραίωση της ειρήνης.

Δυστυχώς, όμως, η ματαιοδοξία της ανθρώπινης φύσης επέφερε μέσα από το πέρασμα των αιώνων πολλές πολεμικές συγκρούσεις, με αποκορύφωμα τον Α' και Β' Παγκόσμιο Πόλεμο με τις γνωστές δραματικές συνέπειες. Έτσι δημιουργήθηκε ο ΟΗΕ⁶, ο οποίος ενσάρκωσε περισσότερες ελπίδες, φιλοδοξίες και προσδοκίες για την ειρήνη από την προκάτοχο Κοινωνία των Εθνών, η οποία είχε συσταθεί το 1919, μετά τον Α' Παγκόσμιο Πόλεμο και η οποία δεν μπόρεσε να αποτρέψει την έκρηξη του Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ο ΟΗΕ αποτελεί ένα διακυβερνητικό οργανισμό με σκοπό τη διασφάλιση της παγκόσμιας ειρήνης και την υποστήριξη της συνεργασίας στο διεθνές δίκαιο, την ασφάλεια, την οικονομική ανάπτυξη και την πολιτική ισότητα.

Η αστάθεια που εμφανίζεται σε πολλές χώρες, τόσο στην περιφέρεια της Ευρώπης όσο και εκτός αυτής, σε συνδυασμό με τις κοινωνικοοικονομικές ανισότητες και θρησκευτικές διαφορές, οδηγεί σε καταστάσεις που απαιτούν την άμεση επέμβαση του ΟΗΕ, καθώς και συλλογική αντιμετώπιση από τους οργανισμούς ασφάλειας και τα μέσα που έχουν στη διάθεση τους, τις πολυεθνικές ειρηνευτικές δυνάμεις.

και με την αρτιότητα και νηφαλιότητα συγγραφής του θεωρείται ως η πρώτη επιστημονικά γραμμένη ιστορική μελέτη (ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019).

⁶ Μετά το τέλος του Β' Παγκοσμίου Πολέμου, ο Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) θα αντικαταστήσει τον Σύνδεσμο της Κοινωνίας των Εθνών, που καταργήθηκε επίσημα το 1946, και θα κληρονομήσει μια σειρά από φορείς και οργανισμούς που ιδρύθηκαν από τον Σύνδεσμο (ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019).

Έτσι, δημιουργήθηκαν οι Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης (Peace Support Operations) από τον ΟΗΕ, ως ένα από τα μέσα για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Τις επιχειρήσεις αυτές ο ΟΗΕ τις αποκαλεί ειρηνευτικές επιχειρήσεις ή αποστολές και τα τελευταία χρόνια έχουν αυξηθεί και διευρυνθεί σημαντικά.

Με τον όρο Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης (EYE) καλύπτεται ένα ευρύ πεδίο δραστηριοτήτων, το οποίο δημιουργεί ή στηρίζει τις προϋποθέσεις διατηρήσεως της ειρήνης σε μια ενδοκρατική ή διακρατική σύγκρουση (intra-state or inter-state conflict) (EE 122-1, 2001).

Στην προσπάθεια μας να κατανοήσουμε πληρέστερα την έννοια των ειρηνευτικών αποστολών, αρκεί να ανατρέξουμε στον πλέον σαφή και αναλυτικό ορισμό που τους αποδίδει το ΝΑΤΟ, όπως αναγράφεται στο MC 327/1: «Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης είναι πολυεθνικές επιχειρήσεις, διεξαγόμενες με αμεροληψία προς υποστήριξη συγκεκριμένης εντολής(mandate) του ΟΗΕ ή του ΟΑΣΕ (Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη) με τη συμμετοχή στρατιωτικών δυνάμεων, διπλωματικών υπηρεσιών και οργανισμών ανθρωπιστικής βοήθειας, με σκοπό την πολιτική επίλυση μίας κρίσης ή τη δημιουργία άλλων συνθηκών που ρητά αναγράφονται στην εντολή(mandate)» (EE 122-1, 2001).

Καταλήγοντας, θα ήθελα να επισημάνω ότι οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις δεν αποτελούν πανάκεια για τη διευθέτηση των διαφορών μεταξύ των κρατών. Απλώς, λειτουργούν επιβοηθητικά στην όλη διαδικασία. Όπως αναφέρει ο πρώην Γενικός

Γραμματέα του ΟΗΕ κ. Μπούτρος Μπούτρος Γκάλι⁷ στο βιβλίο του «Οδηγός για την ειρήνη» (Boutros-Boutros Ghali, 17 Ιουλίου 1992): «Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις αποτελούν μία τεχνική, η οποία διευρύνει τις δυνατότητες, τόσο για την αποτροπή των συγκρούσεων, όσο και για την αποκατάσταση της ειρήνης».

1.2.Ανάλυση Ειρηνευτικών Αποστολών.

1.2.1. Αρχές

Οι ειρηνευτικές αποστολές στηρίζονται στις εξής αρχές (Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης, ΕΕ 122-1, 2001):

α. Ενότητα Διοίκησης

1). Ο Διοικητής της Δύναμης Υποστήριξης της Ειρήνης (Force Commander - FC) ή ο Ειδικός Απεσταλμένος του Γενικού Γραμματέα των Ηνωμένων Εθνών (εάν έχει καθορισθεί) είναι ο μόνος υπεύθυνος για όλα τα θέματα που αφορούν την αποστολή, συμπεριλαμβανομένων και των διαπραγματεύσεων με τα εμπόλεμα μέρη, ώστε να επιλύονται όλα τα προβλήματα με ειρηνικά μέσα και μεθόδους.

2). Ο Διοικητής της Δύναμης ασκεί τον Επιχειρησιακό Έλεγχο (Operational Control - OPCON) όλων των Μονάδων της.

β. Ενότητα Προσπάθειας

1) Λόγω της πολυπλοκότητας των Επιχειρήσεων Υποστήριξης Ειρήνης (EYE) προϋποτίθεται η κοινή προσέγγιση και ταύτιση του ΑΝΣΚ από όλους τους

⁷ Ο Μπούτρος Μπούτρος - Γκάλι (14 Νοεμβρίου 1922 - 16 Φεβρουαρίου 2016) ήταν Αιγύπτιος πολιτικός και διπλωμάτης που την περίοδο 1992 - 1996 διετέλεσε Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ(ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019). .

εμπλεκόμενους οργανισμούς. Συνεπώς, απαιτείται η πολιτικο-στρατιωτική συνεργασία με όλους τους πολιτικούς οργανισμούς και οργανώσεις που δραστηριοποιούνται στο θέατρο των επιχειρήσεων (παραδοσιακούς οργανισμούς διεθνούς εμβέλειας, όπως η Διεθνής Επιτροπή του Ερυθρού Σταυρού ή Ερυθράς Ημισελήνου), μη κυβερνητικές οργανώσεις (nongovernmental organizations-NGOs) κλπ.

2). Σε όλες τις ΕΥΕ θα υπάρχει έντονη ανάγκη για τη συνεργασία των στρατιωτικών τμημάτων με μία μεγάλη ποικιλία άλλων διεθνών οργανισμών στο Θέατρο των Επιχειρήσεων, εκτός από τα εμπλεκόμενα μέρη στη σύγκρουση ή τον τοπικό πληθυσμό.

3). Για την επίτευξη λοιπόν της παραπάνω ενότητας προσπάθειας, όσον αφορά τις ΕΥΕ που αναλαμβάνει ο ΟΗΕ, επιλαμβάνεται ένας συντονιστής για την αποτελεσματική συνεργασία μεταξύ των ανθρωπιστικών οργανώσεων του ΟΗΕ και των στρατιωτικών του τμημάτων ή και των υπολοίπων ανθρωπιστικών οργανώσεων. Ο συντονιστής αυτός αναφέρει στον Ειδικό Απεσταλμένο του Γενικού Γραμματέα, ο οποίος έχει την εξουσία για το συντονισμό όλων των στοιχείων του συστήματος των ΗΕ , που δρουν στη περιοχή επιχειρήσεων (Area of Operations-AOR).

4). Στην περίπτωση που διεξάγεται ΕΥΕ από το ΝΑΤΟ, δημιουργούνται, σε όλη τη κλίμακα της Ιεραρχίας Κέντρα Πολιτικο - Στρατιωτικής Συνεργασίας (Civil-Military Cooperation Centers-CIMIC Centers) τα οποία , μεταξύ των άλλων , αναλαμβάνουν την επίτευξη της ενότητας προσπάθειας.

γ. Αμεροληψία

1). Οι ΕΥΕ πρέπει να διενεργούνται χωρίς προκατάληψη ή προτίμηση, προς κάποιο εμπλεκόμενο μέρος και σύμφωνα με την εντολή της συγκεκριμένης ΕΥΕ. Η διαφάνεια των επιχειρήσεων είναι βασικό στοιχείο για τη διατήρηση της πεποίθησης ότι τηρείται η αρχή της αμεροληψίας. Οι δραστηριότητες όλων των πλευρών θα κρίνονται με γνώμονα την εντολή (mandate) της ΕΥΕ, που έχει δοθεί από το αρμόδιο ΔΟ και με βάση το Διεθνές Ανθρωπιστικό Δίκαιο.

2). Η αρχή αυτή πρέπει να εφαρμόζεται αυστηρά από την Ειρηνευτική Δύναμη, ώστε να κερδίσει την εμπιστοσύνη και το σεβασμό των αντιμαχομένων μερών και της κυβέρνησης που τη προσκάλεσε.

δ. Συναίνεση των Αντιμαχομένων Μερών

Η προαγωγή της συνεργασίας και η συναίνεση των αντιμαχομένων μερών είναι αναγκαία και απαιτούμενα στοιχεία για τη διεξαγωγή ΕΥΕ ,σύμφωνα με το Χάρτη των ΗΕ. Απώλεια ή αδυναμία επίτευξης της συναίνεσης των αντιμαχομένων δύναται να έχει σοβαρές επιπτώσεις στην ΕΥΕ.

ε. Αξιοπιστία

α. Η αξιοπιστία μίας Ειρηνευτικής Δύναμης είναι μία αντανάκλαση της εκτίμησης των μερών, για την ικανότητά της να φέρει σε πέρας την αποστολή της. Η αξιοπιστία είναι απαραίτητη για τη δημιουργία εμπιστοσύνης από τα εμπλεκόμενα στη σύγκρουση μέρη και πρέπει να είναι άμεσης προτεραιότητας για το Διοικητή της Δύναμης.

β. Η δύναμη που διατίθεται σε κάθε ΕΥΕ πρέπει να έχει τον κατάλληλο αριθμό εκπαιδευμένου προσωπικού (οργανωμένου και εξοπλισμένου) για να αναλάβει τα συγκεκριμένα καθήκοντα.

γ. Προϋπόθεση για την επίτευξη της αξιοπιστίας είναι οι ειρηνευτικές δυνάμεις να έχουν ξεκάθαρους και επιτεύξιμους στρατιωτικούς στόχους και σκοπούς και αποδεδειγμένη θέληση και δυνατότητα να τους επιτύχουν, λαμβάνοντας υπόψη ότι τα εμπλεκόμενα στη σύγκρουση μέρη ενδέχεται να επιδιώξουν να επωφεληθούν σε βάρος των αντιπάλων τους ή να υπονομεύσουν την αποστολή.

δ. Η δύναμη πρέπει τότε να ανταποκριθεί άμεσα και ορθά, για να προλάβει ή να σταματήσει πιθανές παραβιάσεις των συμφωνηθέντων. Το προσωπικό πρέπει να επιδεικνύει σταθερά μία πειθαρχημένη, υπεύθυνη και αποτελεσματική συμπεριφορά κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του, ακόμη και όταν είναι εκτός υπηρεσίας.

στ. Περιορισμοί στη Χρήση Βίας

α. Κάθε περίπτωση χρήσης βίας πρέπει να είναι δικαιολογημένη και προσεκτικά ελεγχόμενη. Σε κάθε περίπτωση, η χρήση βίας πρέπει να είναι σύμφωνη με το Χάρτη του ΟΗΕ, την εντολή και τους υφισταμένους Κανόνες Εμπλοκής.

β. Η μη αναγκαία χρήση βίας από τη δύναμη μπορεί να υπονομεύσει την αποδοχή της δύναμης και να οδηγήσει στην κλιμάκωση της βίας στο Θέατρο Επιχειρήσεων. Επιτρέπεται η χρήση βίας για σκοπούς αυτοάμυνας της δύναμης, προστασίας των θέσεων και του υλικού της ή για να μπορέσει να εκτελέσει τα

καθήκοντα που της έχουν ανατεθεί. Η χρήση βίας πρέπει να εξετάζεται προσωπικά από το Διοικητή της Δύναμης, στα πλαίσια εκτέλεσης της αποστολής του.

γ. Εάν η δύναμη που λαμβάνει μέρος στην Επιχείρηση ανήκει στο ΝΑΤΟ, η Συμμαχία θα εγκρίνει συγκεκριμένους Κανόνες Εμπλοκής.

δ. Ο σχεδιασμός ανάπτυξης τεθωρακισμένων και βαρέων όπλων πρέπει να είναι ανάλογος της αναμενόμενης απειλής στο Θέατρο Επιχειρήσεων. Σε ορισμένες περιπτώσεις, μία βαριά εξοπλισμένα Δύναμη μπορεί να θεωρηθεί ως αδικαιολόγητη απειλή για τα εμπλεκόμενα μέρη , ενώ αντίθετα σε άλλες περιπτώσεις, μία ισχυρή δύναμη είναι απαραίτητη για την επιτυχία της αποστολής.

ζ. Ασφάλεια

Η αυτοπροστασία και η ασφάλεια της δύναμης γενικά είναι βασικές ευθύνες της διοίκησης σε όλες τις στρατιωτικές επιχειρήσεις. Όλο το στρατιωτικό προσωπικό που συμμετέχει σε ΕΥΕ πρέπει να εκπαιδεύεται προκειμένου να μεγιστοποιηθεί η ασφάλεια του. Όλες οι πολιτικές υπηρεσίες (διεθνείς οργανισμοί, NGO's) πρέπει να ενημερώνουν το προσωπικό τους, για τους κινδύνους που ενδεχομένως θα αντιμετωπίσουν. Κατά τη διάρκεια των ΕΥΕ ενδέχεται, σύμφωνα με το Σχέδιο Επιχειρήσεων, να ανατεθεί η ασφάλεια των διαφόρων πολιτικών υπηρεσιών στη Δύναμη Υποστήριξης της Ειρήνης.

η. Διαφάνεια των Επιχειρήσεων

α. Η αποστολή και οι επιχειρήσεις της δύναμης θα πρέπει να είναι πλήρως γνωστά στα αντιμαχόμενα μέρη. Η αποτυχία επίτευξης αμοιβαίας κατανόησης μπορεί να οδηγήσει σε δυσπιστία και εχθρότητα , με αποτέλεσμα να δημιουργηθεί κίνδυνος για όλη την επιχείρηση.

β. Η συλλογή των πληροφοριών πρέπει να γίνεται δια μέσου εμφανών πηγών. Η διαφάνεια των επιχειρήσεων είναι μία γενική αρχή που διέπει τις ΕΥΕ , αλλά δεν πρέπει να αποβαίνει σε βάρος της ασφάλειας της επιχείρησης.

θ. Πολιτικο-Στρατιωτικός Συντονισμός

α. Στις πρόσφατες ΕΥΕ υπάρχει σημαντικότερη πολιτική συνεισφορά, εκτός από τη στρατιωτική και συνεπώς είναι σημαντικό για την επιτυχία της αποστολής, να υπάρχει ενοποίηση των δραστηριοτήτων της πολιτικής αστυνομίας των ΗΕ, των παρατηρητών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, των ανθρωπιστικών οργανώσεων και των αντιστοίχων οργανισμών , με τις στρατιωτικές επιχειρήσεις.

β. Ο συντονισμός μεταξύ πολιτικών και στρατιωτικών στοιχείων πρέπει να υποστηρίζεται από την εκτεταμένη σύνδεση όλων των εμπλεκόμενων στοιχείων και πρέπει να είναι σταθερός, καλά οργανωμένος και εκτεινόμενος μέχρις επιπέδου Τάγματος ή ανεξαρτήτου Λόχου.

ι. Αμοιβαίος Σεβασμός

α. Πρέπει να υπάρχει ένας βαθμός αμοιβαίου σεβασμού μεταξύ των αντιμαχομένων πλευρών και της Δυνάμεως Υποστήριξης της Ειρήνης (ΔΥΕ), η οποία αναπτύσσεται σε μία περιοχή και έχει συνήθως την συγκατάθεση της αναγνωρισμένης φιλοξενούσας κυβέρνησης.

β. Συνήθως μία ΔΥΕ απολαμβάνει κάποια προνόμια σχετικά με τα καθήκοντά της. Τα προνόμια αυτά προβλέπονται από τη Συμφωνία Κατάστασης Δυνάμεων (SOFA's) ή από άλλες ειδικές συμφωνίες.

γ. Το προσωπικό της Δύναμης πρέπει να σέβεται τους νόμους , τα ήθη και τα έθιμα της φιλοξενούσας χώρας.

ια. Ελευθερία Κινήσεων

α. Η γενική ελευθερία κινήσεων είναι ουσιαστική για την επιτυχή εκτέλεση μίας ΕΥΕ και πρέπει να καλύπτεται από την εντολή του αρμόδιου διεθνούς οργανισμού. Η ΔΥΕ πρέπει να είναι ελεύθερη σε κάθε περίπτωση να εκτελεί την αποστολή της στην καθορισμένη περιοχή.

β. Η εμπειρία δείχνει ότι διάφοροι παράγοντες εμποδίζουν σε τοπικό επίπεδο την ελευθερία κινήσεων της ΔΥΕ. Αυτοί οι παράγοντες πρέπει να αντιμετωπισθούν άμεσα και αποτελεσματικά , μέσω συνομιλιών και εάν αυτές δεν ευοδωθούν τότε πρέπει να λάβει χώρα πιο δυναμική και αποφασιστική ενέργεια περιλαμβανομένης και της χρήσης βίας (σε περίπτωση ενόπλων δυνάμεων).

ιβ. Ευκαμψία

α. Η Δύναμη Υποστήριξης της Ειρήνης πρέπει να έχει τη δυνατότητα να αντιμετωπίσει την πιθανή κλιμάκωση των εχθροπραξιών. Οι Κανόνες Εμπλοκής πρέπει να παρέχουν στους στρατιωτικούς διοικητές την μέγιστη ευκαμψία για να εκτελέσουν την αποστολή τους σ' ένα μεταβαλλόμενο περιβάλλον.

β. Τα κράτη που συνεισφέρουν μονάδες ή προσωπικό στην επιχείρηση πρέπει να παρέχουν στον Διοικητή της Δύναμης την απαραίτητη ευκαμψία , για να αντιμετωπίζει τις άμεσες επιχειρησιακές ανάγκες στην Περιοχή Επιχειρήσεων (Area of Operations - AOR) ή σε περιοχή άμεσα γειτονική, εάν αυτό προβλέπεται από την σχετική εντολή του αρμόδιου διεθνούς οργανισμού.

1.2.2. Κατηγορίες Ειρηνευτικών Αποστολών

Ο νέος όρος Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης, έχει επικρατήσει διεθνώς και χρησιμοποιείται τόσο από τον ΟΗΕ και το ΝΑΤΟ, όσο και από τους άλλους διεθνείς οργανισμούς (ΟΑΣΕ, ΕΕ, κλπ), καλύπτει δε, ένα ευρύ φάσμα δραστηριοτήτων που δημιουργεί ή στηρίζει τις προϋποθέσεις διατήρησης της ειρήνης σε μία εθνική ή περιφερειακή σύγκρουση και περιλαμβάνει (Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης, ΕΕ 122-1, 2001):

α. Πρόληψη σύγκρουσης (Conflict Prevention), δηλαδή ενέργειες που κυμαίνονται από διπλωματικές πρωτοβουλίες μέχρι την προληπτική ανάπτυξη δυνάμεων ώστε να παρεμποδίσουν την κλιμάκωση διαφωνιών σε ένοπλες συγκρούσεις ή την εξάπλωση τους.

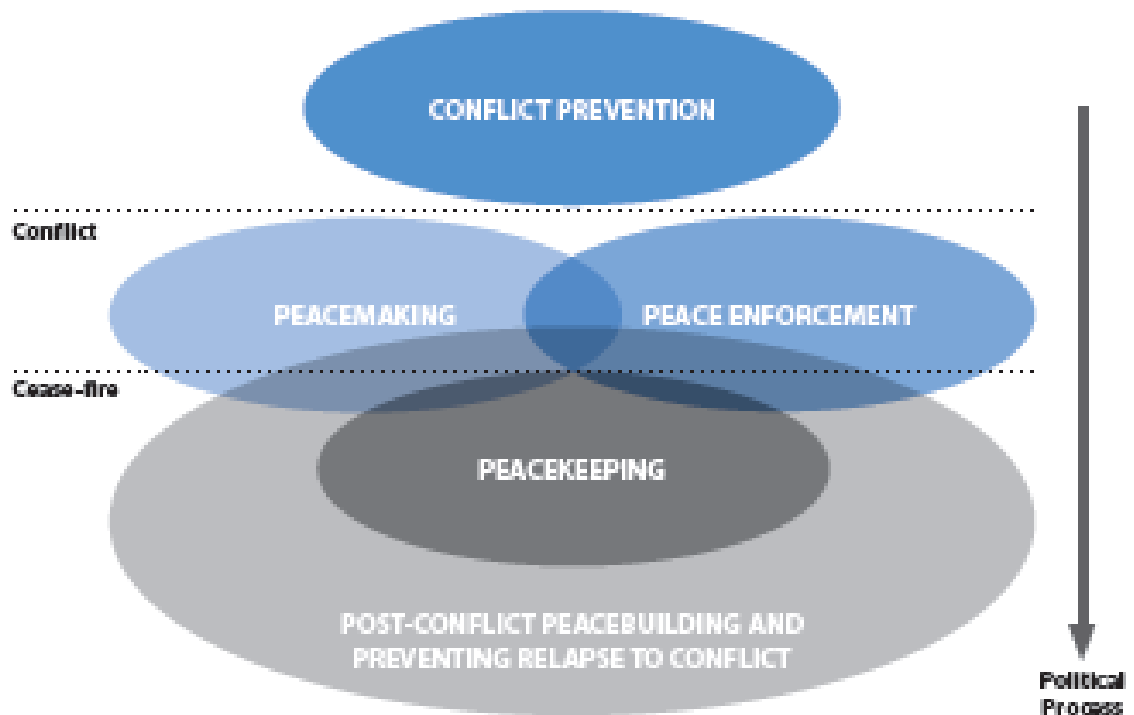
β. Εγκαθίδρυση ειρήνης (Peace Making), που είναι ενέργειες διεξαγόμενες μετά την έναρξη της σύγκρουσης, με στόχο την ειρηνική διευθέτηση της διαφοράς.

γ. Διατήρηση ειρήνης (Peace Keeping), δηλαδή συγκράτηση, μετριασμός και τερματισμός των εχθροπραξιών μεταξύ κρατών ή μέσα σε ένα κράτος.

δ. Επιβολή ειρήνης (Peace Enforcement), δηλαδή επιχειρήσεις κατά τις οποίες γίνεται χρήση στρατιωτικών μέσων για την αποκατάσταση ή επιβολή της ειρήνης σε μία περιοχή συγκρούσεων και την υποστήριξη των διπλωματικών προσπαθειών για την επίτευξη μακροπρόθεσμης πολιτικής διευθέτησης της διαφοράς.

ε. Οικοδόμηση ειρήνης (Peace Building), δηλαδή ενέργειες που γίνονται μετά το πέρας μιας σύγκρουσης, ώστε να καθορισθούν οι δομές που θα παγιώσουν ένα κλίμα εμπιστοσύνης και μία πολιτική διευθέτηση.

Στο παρακάτω σχήμα από το Capstone Doctrine⁸ (United Nations Peacekeeping Operations, 2008) μπορούμε να διαπιστώσουμε σχηματικά τα δυσδιάκριτα και σχεδόν ταυτόσημα όρια των διαφόρων τύπων ειρηνευτικών αποστολών σε σχέση με το μεταβλητό επίπεδο έντασης ή βίας. Σημείο προσοχής θα πρέπει να αποτελέσει η τομή των περισσότερων με την κατάπαυση του πυρός (cease-fire).

⁸ The **doctrine** is built on the important principle that whilst UN peacekeeping operations are meant to support a peace process, it cannot deliver peace on its own (ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019).

Η πρόληψη των συγκρούσεων βρίσκεται στα χαμηλά του φάσματος της κρίσης, ενώ η επιβολή της ειρήνης βρίσκεται στην κορυφή του φάσματος της κρίσης και μπορεί σε τακτικό επίπεδο να θυμίζει τον πόλεμο.

Οι ειρηνευτικές αποστολές είναι σχεδιασμένες για να επιβάλλουν τη συμμόρφωση προς την εντολή (mandate) της επιχείρησης και να δημιουργήσουν ένα ασφαλές περιβάλλον στο οποίο οι μη κυβερνητικές οργανώσεις θα μπορούν να οικοδομήσουν την απαραίτητη δομή η οποία θα εξασφαλίσει τη λειτουργία μιας αυτοσυντηρούμενης ειρήνης.

1.2.3. Ανάλυση Αποστολής

Μια σαφώς καθορισμένη αποστολή είναι το κλειδί για την επιτυχή σχεδίαση και εκτέλεση μιας επιχείρησης. Οι Διοικητές πρέπει συνεχώς να συνεργάζονται με τα προϊστάμενα κλιμάκια, ώστε να είναι βέβαιοι ότι έχουν κατανοήσει το έργο τους και τις επιβαλλόμενες και απορρέουσες υποχρεώσεις τους. Πιθανές επιβαλλόμενες και απορρέουσες υποχρεώσεις, είναι κατά περίπτωση οι εξής (ΕΕ 122-1, Μάιος 2001):

1. Αποστολές Διατήρησης της Ειρήνης (Peacekeeping)

α. Επιτήρηση γραμμών διαχωρισμού και κατάπαυσης πυρός.

β. Επιβεβαίωση απόσυρσης των δυνάμεων των αντιμαχομένων από την περιοχή συγκρούσεων.

γ. Επίβλεψη περιοχής στην οποία υπάρχει πιθανότητα συγκρούσεων, για εντοπισμό πολεμικής προπαρασκευής ή δημιουργίας κλίματος έντασης.

δ. Συνεργασία ή υποστήριξη μη κυβερνητικών οργανισμών (Non-Governmental Organizations - NGOs), για δραστηριότητες επιτήρησης ανθρωπίνων δικαιωμάτων, επίβλεψη διεξαγωγής εκλογών κλπ.

ε. Εγκατάσταση παρατηρητηρίων.

στ. Έλεγχο και επίβλεψη των κυρίων δρομολογίων και των ζωτικών εδαφών, για να εμποδίσουν τα μέρη ν' αποκτήσουν πλεονεκτήματα.

ζ. Επισήμανση και διαρκής επιθεώρηση γραμμών διαχωρισμού, για ελαχιστοποίηση των πιθανοτήτων παρανοήσεων και παραβιάσεων.

η. Συνοδεία φαλάγγων μεταφοράς ανθρωπιστικής βοήθειας.

θ. Επίβλεψη της κατάπαυσης του πυρός.

ι. Εγκατάσταση ουδέτερων ζωνών και επίβλεψη αποστρατικοποίησης.

2. Αποστολές Επιβολής της Ειρήνης (Peace Enforcement).

Όπως παραπάνω και επιπλέον ανάληψη και διεξαγωγή κανονικών πολεμικών επιχειρήσεων, για επιβολή των όρων του ψηφίσματος του ΟΗΕ και της σχετικής συμφωνίας εφαρμογής.

3. Αποστολές Εγκαθίδρυσης της Ειρήνης (Peace Making)

α. Προστασία ανθρωπιστικών αποστολών.

β. Ίδρυση και προστασία ασφαλών περιοχών ή ζωνών αποκλεισμού.

4. Αποστολές Οικοδόμησης της Ειρήνης (Peace Building)

- α. Επίβλεψη της απόσυρσης δυνάμεων από τις γραμμές διαχωρισμού.
- β. Επιβεβαίωση της απόσυρσης του βαρέως οπλισμού.
- γ. Επίβλεψη της ανταλλαγής αιχμαλώτων και της κίνησης προσφύγων.

1.3. Ο ρόλος των Διεθνών Οργανισμών

1.3.1. Γενικά

Θα αποτελούσε παράλειψη να θεωρήσουμε ότι μόνο ο ΟΗΕ αποτέλεσε τη λύση σε διεθνείς περιόδους κρίσεων, καθώς υφίσταται μια πλειάδα οργανισμών που ανέλαβαν ενεργό ρόλο στις ειρηνευτικές διαδικασίες.

Η πληθώρα, μάλιστα, των ΔΟ μέσα σε ελάχιστες δεκαετίες αποδεικνύει την λαχτάρα της παγκόσμιας κοινωνίας να εναποθέσει τις ελπίδες της για ειρήνη, ασφάλεια, συνεργασία, προστασία από οποιαδήποτε απειλή σε υπερεθνικούς συνασπισμούς πέραν από πολιτικά, θρησκευτικά και εθνικά συμφέροντα.

Εάν θέλαμε να οριοθετήσουμε την έννοια του ΔΟ, αυτός αποτελεί:
"Εκούσια ένωση κρατών, που δημιουργείται με διεθνή συνθήκη, διαθέτει μόνιμα όργανα, νομική προσωπικότητα διαφορετική από εκείνη των κρατών μελών και αυτόνομη δική του βούληση για την επιδίωξη ενός ορισμένου σκοπού" (Ζάικος Ν. , 2019). Σε έναν πιο βαθυστόχαστο ορισμό οι ΔΟ είναι ".....διασυνδέσεις μεταξύ κυβερνήσεων, κανόνων και θεσμών" (Keohane Ν. , 2001, 47).

Οι σκοποί που περιλαμβάνονται στην ιδρυτική συνθήκη του εκάστοτε Οργανισμού αντικατοπτρίζουν τη βούληση του εκάστοτε μέλους σχετικά με τις εξουσίες που πρέπει να αναλάβει ο Οργανισμός (Σαρηγιαννίδης, 2015, 74).

Επιπλέον, άξιας αναφοράς είναι η προοπτική των ΔΟ να συνάπτουν συμφωνίες με μέλη ή τρίτα κράτη και άλλους Οργανισμούς, να τους παραχωρούνται προνόμια και να εγείρουν αξιώσεις εναντίον κρατών - μελών και άλλων Οργανισμών για παράβαση κανόνων ή ανάρμοστη-παράνομη συμπεριφορά (Δούση Ε., 2008, 27).

«Ο μόνος Οργανισμός που έχει το δικαίωμα χορήγησης εντολής ανάληψης αποστολής είναι ο ΟΗΕ, κατόπιν πρότασης από ένα κράτος – μέλος του, από μία ομάδα κρατών, ή από το Γενικό Γραμματέα . Αν και αυτή η δυνατότητα δεν αναγράφεται σαφώς στον Χάρτη, εν τούτοις απορρέει από τη βασική αποστολή του ΟΗΕ. Ο Γενικός Γραμματέας εισάγει το θέμα, προς ψήφιση στο ΣΑ, για τη λήψη της απόφασης ανάληψης αποστολής. Η απόφαση για εμπλοκή στην ΕΑ ανήκει αποκλειστικά στα κράτη μέλη, τα οποία καθορίζουν το μέγεθος, τη διάρκειά και τον Π/Υ της, από τον οποίο επηρεάζεται σαφώς η ίδια η απόφαση»(Γκουλούσης, 2018, 46).

ΕΥΕ μπορούν να πραγματοποιούν, εκτός του ΟΗΕ, διάφοροι άλλοι οργανισμοί βασιζόμενοι στα άρθρα 52 και 53 του Χάρτη των ΗΕ. Τέτοιοι οργανισμοί είναι το ΝΑΤΟ, η Δυτικοευρωπαϊκή Ένωση (ΔΕΕ) , ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ) και η Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ). Επίσης είναι δυνατόν να διεξαχθεί ΕΥΕ βασιζόμενη σε διακρατική ή πολυεθνική συμφωνία ή μέσω εθνικών αποφάσεων που αποσκοπούν στην επίλυση της κρίσης με τοπικές ενέργειες (άρθρο 52 Χάρτη ΗΕ).

1.3.2. ΟΗΕ

Καθόσον τα Ηνωμένα Έθνη είναι ο πρωταγωνιστής στο διεθνές στερέωμα (Δίπλα, 2018), στην κορυφή του οικοδομήματος των ΔΟ βρίσκεται ο ΟΗΕ, ως ο πολυπληθέστερος Οργανισμός με την πλουσιότερη συνεισφορά στην ασφάλεια και ειρήνη στον κόσμο. Γι αυτό αξίζει πρωτίστως να γίνει αναφορά στο έργο του.

Ο Καταστατικός Χάρτης των ΗΕ, ως ιδρυτική συνθήκη του Οργανισμού, υπεγράφη στις 26 Ιουν 1945 στον Αγ. Φραγκίσκο των ΗΠΑ και αποτελείται από 19 Κεφάλαια και 111 άρθρα. Η πορεία προς την ίδρυσή του συνοψίζεται σε τέσσερα στάδια (Αντωνόπουλος, 2014, 3-5):

1. Από το Δεκέμβριο 1941 έως τη Συνδιάσκεψη του Dumbarton Oaks⁹.
2. Τη Συνδιάσκεψη του Dumbarton Oaks τον Αυγουστο-Οκτώβριο 1944.
3. Τη Συνδιάσκεψη της Γιάλτα¹⁰, το Φεβρουάριο 1945.
4. Τη Συνδιάσκεψη του Αγίου Φρανσίσκου¹¹ από τις 25 Απριλίου έως τις 26 Ιουνίου 1945.

---

⁹ Dumbarton Oaks is a historic estate in the Georgetown neighborhood of Washington, D.C. The Dumbarton Oaks Conference or, more formally, the Washington Conversations on International Peace and Security Organization was an international conference at which the United Nations was formulated and negotiated among international leaders. The conference was held at Dumbarton Oaks, in Washington, D.C., from August 21, 1944, to October 7, 1944 (ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019).

¹⁰ Στην παραλιακή πόλη της Κριμαίας Γιάλτα οι ηγέτες των μεγάλων δυνάμεων της εποχής συζήτησαν και αποφάσισαν ένα θέμα: πως θα μοιραστούν τον κόσμο. Ρούζβελτ, Τσόρτσιλ και Στάλιν, οι νικητές του πολέμου που αιμοματοκύλισε τον πλανήτη αποφάσισαν στη Γιάλτα το αύριο της Ευρώπης χωρίς τον Χίτλερ και τους Ναζί, αλλά με νέες σφαίρες επιρροής. Σ' αυτή τη συνδιάσκεψη της Γιάλτας, αποφασίστηκε και η τύχη της Ελλάδας, η οποία ετοιμαζόταν να πανηγυρίσει την απελευθέρωση από τη γερμανική κατοχή, για να εισέλθει στον αιματηρό εμφύλιο πόλεμο.

¹¹ Η Διάσκεψη του Σαν Φρανσίσκο ήταν η διεθνής ιδρυτική διάσκεψη των Ηνωμένων Εθνών που συνήλθε το 1945 στην πόλη του Σαν Φρανσίσκο, στην πολιτεία της Καλιφόρνιας, των ΗΠΑ, εξ ου και η ονομασία της. Η επίσημη πλήρης ονομασία της διάσκεψης αυτής ήταν "Διάσκεψη των

Το τελικό σχέδιο του οργανισμού δόθηκε σε 50 κυβερνήσεις, οι οποίες κατά τη διάρκεια της Διάσκεψης του San Francisco (21 Απριλίου-26 Ιουνίου 1945) επεξεργάστηκαν την τελική μορφή του και στις 26 Ιουνίου 1945, ενέκριναν ομόφωνα και προσυπέγραψαν το κείμενο του Χάρτη, βάσει του οποίου ιδρύθηκε ο ΟΗΕ.

Σύμφωνα με το άρθρο 1, σκοπός των Ηνωμένων Εθνών είναι (Καταστατικός Χάρτης ΟΗΕ, 1945):

1. Να διατηρούν τη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, και για να επιτευχθεί αυτό: να παίρνουν αποτελεσματικά συλλογικά μέτρα για να προλαβαίνουν και να απομακρύνουν κάθε απειλή της ειρήνης και για να καταστέλλουν κάθε επιθετική ενέργεια ή άλλης μορφής παραβίαση της ειρήνης και να επιτυχαίνουν, με ειρηνικά μέσα και σύμφωνα με τις αρχές της δικαιοσύνης και του διεθνούς δικαίου, διευθέτηση ή διακανονισμό διεθνών διαφορών ή καταστάσεων που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε διατάραξη της ειρήνης.

2. Να αναπτύσσουν ανάμεσα στα έθνη φιλικές σχέσεις που θα βασίζονται στο σεβασμό της αρχής των ίσων δικαιωμάτων και της αυτοδιαθέσεως των λαών και να παίρνουν άλλα μέτρα κατάλληλα για την ενίσχυση της παγκόσμιας ειρήνης.

3. Να επιτυχαίνουν διεθνή συνεργασία για την επίλυση διεθνών προβλημάτων οικονομικής, κοινωνικής, πολιτιστικής και ανθρωπιστικής φύσεως, και για την ανάπτυξη και ενθάρρυνση του σεβασμού των ανθρωπίνων

δικαιωμάτων και των θεμελιωδών ελευθεριών για όλους, χωρίς διάκριση φυλής, φύλου, γλώσσας ή θρησκείας, και

4. Να αποτελούν ένα κέντρο που θα συντονίζει τις ενέργειες των εθνών για την επίτευξη αυτών των κοινών σκοπών.

Η νομική βάση για τη δράση δυνάμεων υπό την αιγίδα του ΟΗΕ προβλέπεται στον καταστατικό χάρτη του οργανισμού στα κεφάλαια VI, VII και VIII. Συγκεκριμένα, ο Χάρτης περιλαμβάνει διατάξεις στο κεφάλαιο VI για την ειρηνική επίλυση των διακρατικών διαφορών, στο κεφάλαιο VII για τη συλλογική αντιμετώπιση απειλών κατά της ειρήνης και διατάραξης της ειρήνης και στο κεφάλαιο VII για τη συμμετοχή περιφερειακών ρυθμίσεων και οργανισμών για τη διατήρηση διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας (υπό την προϋπόθεση ότι αυτές οι δραστηριότητες ευθυγραμμίζονται με τους σκοπούς και τις αρχές του κεφαλαίου I του χάρτη) (Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών, 1945).

Μια από τις πλέον βασικές προτεραιότητες του Οργανισμού είναι η διατήρηση της Ειρήνης και της Ασφάλειας. Όλο και περισσότερο όμως, θέματα ειρήνης και ασφάλειας σχετίζονται με ζητήματα ανάπτυξης και ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Νέα απειλές αναδύονται απαιτώντας άμεση απάντηση. Η ΓΣ (Γενική Συνέλευση) και το ΣΑ προσπαθούν να δημιουργήσουν συνθήκες σταθερότητας, χρησιμοποιώντας κάποιες φορές τα συγκριτικά πλεονεκτήματα ορισμένων περιφερειακών οργανισμών. Η Ειρήνη και η Ασφάλεια συνεχίζει όμως να αποτελεί τη βασική μέριμνα των ΗΕ. Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις είναι ένα από τα κύρια εργαλεία που έχουν στη διάθεσή τους τα ΗΕ για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας και δημιουργούν τις προϋποθέσεις για βιώσιμη ειρήνη σε χώρες που έχουν υποφέρει από συγκρούσεις.

Σήμερα ο ΟΗΕ αριθμεί 193¹² κράτη - μέλη και περιλαμβάνει περίπου 40 διαφορετικά όργανα, με κυριότερα το Συμβούλιο Ασφαλείας, τη Γενική Συνέλευση, το Οικονομικό και Κοινωνικό Συμβούλιο (ECOSOC), το Συμβούλιο Κηδεμονίας, το Διεθνές Δικαστήριο και τη Γραμματεία. Η Ελλάδα έγινε μέλος του ΟΗΕ στις 25 Οκτωβρίου 1945.

Την κύρια φροντίδα για τη διατήρηση της ειρήνης την έχει το 11μελές Συμβούλιο Ασφαλείας που αποτελείται από πέντε μόνιμα μέλη, ενώ τα υπόλοιπα είναι αιρετά, εκλεγόμενα ανά διετία. Τη διετία 2005 - 2006, η Ελλάδα διετέλεσε μη μόνιμο μέλος του ΣΑ.

Η ΓΣ είναι βασικό όργανο του ΟΗΕ, στην οποία εκπροσωπούνται όλα τα κράτη μέλη με ίσα δικαιώματα, και η οποία παίρνει αποφάσεις με πλειοψηφία. Ο Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού είναι το κεντρικό πολιτικό πρόσωπο και ο κύριος εκπρόσωπός του. Διορίζεται από τη ΓΣ του ΟΗΕ με εισήγηση του ΣΑ και είναι ανεξάρτητος από οποιαδήποτε κυβέρνηση. Η ΓΣ λειτουργεί με έξι επιτροπές, με πιο σημαντική την Πρώτη Πολιτική Επιτροπή που ασχολείται με θέματα ασφάλειας και διεθνούς πολιτικής (Ηνωμένα Έθνη, 2019)

---

¹² Ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών (ΟΗΕ) έχει 193 κράτη μέλη, και κάθε ένα από αυτά είναι μέλος της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών. Τα κριτήρια για την αποδοχή νέων μελών τίθενται από το 4ο άρθρο του 2ου Κεφαλαίου του Καταστατικού Χάρτη του ΟΗΕ (ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019) :

1. Μέλη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών μπορούν να γίνουν όλα τα φιλειρηνικά κράτη τα οποία αποδέχονται τις υποχρεώσεις που περιέχονται στον παρόντα Καταστατικό Χάρτη και, που κατά την κρίση του Οργανισμού, είναι σε θέση να εκπληρώσουν αυτές τις υποχρεώσεις.
2. Η αποδοχή οποιουδήποτε τέτοιου μέλους στα Ηνωμένα Έθνη επηρεάζεται από την απόφαση της Γενικής Συνέλευσης μετά από εισήγηση του Συμβουλίου Ασφαλείας.

Υπάρχουν τρεις βασικές αρχές που εξακολουθούν να ορίζουν τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις του ΟΗΕ ως ένα εργαλείο για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας. Αυτές οι τρεις αρχές είναι αλληλένδετες και αλληλοενισχύονται (United Nations Peacekeeping, 2019):

- Συναίνεση των μερών
- Αμεροληψία
- Μη χρήση βίας εκτός από την αυτοάμυνα και την υπεράσπιση της εντολής

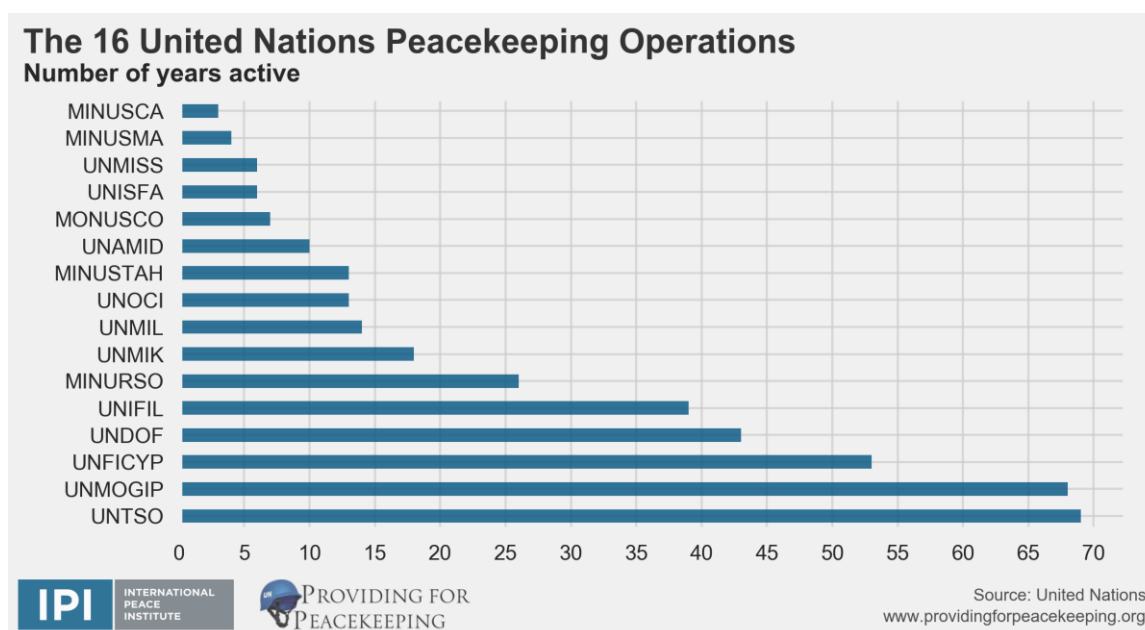
Από το 1945, ο ΟΗΕ έχει συμμετάσχει σε διαπραγματεύσεις για την επίτευξη περισσότερων από 170 συμφωνιών ειρήνης, οι οποίες έθεσαν τέλος σε τοπικές συγκρούσεις, όπως ο πόλεμος Ιράν - Ιράκ, η απόσυρση των σοβιετικών στρατευμάτων από το Αφγανιστάν και ο τερματισμός των εμφυλίων πολέμων στο Ελ Σαλβαδόρ και τη Γουατεμάλα. Ο ΟΗΕ έχει χρησιμοποιήσει τη «σιωπηρή διπλωματία» στην προσπάθειά του να αποτραπούν επικείμενοι πόλεμοι (Ηνωμένα Έθνη, 2019).

Η πρώτη αποστολή παρατηρητών που δημιουργήθηκε από τον ΟΗΕ ήταν για την Επόπτευση της Εκχειρίας (UNTSO) στην Παλαιστίνη, όπου και αναπτύχθηκε το 1948. Μπορούμε επίσης να μνημονεύσουμε την ομάδα στρατιωτικών παρατηρητών του ΟΗΕ στην Ινδία και το Πακιστάν (UNMOGIP) από το 1949, την ομάδα παρατηρητών του ΟΗΕ στο Λίβανο (LTNOGIL) το 1958, καθώς και την αποστολή παρατηρητών του ΟΗΕ στο Ιράκ και στο Κουβέιτ (UNICOM) το 1991 (Ηνωμένα Έθνη, 2019).

Με την άφιξη σε προβληματικές περιοχές του κόσμου 60 και πλέον ειρηνευτικών αποστολών από το 2005, ο ΟΗΕ κατάφερε να αποκαταστήσει σε ικανοποιητικό βαθμό την ηρεμία, έτσι ώστε να προχωρήσουν οι διαπραγματεύσεις,

σώζοντας εκατομμύρια πιθανά θύματα πολέμου. Αυτήν τη στιγμή εκτελούνται ανά τον κόσμο 16 επιχειρήσεις διατήρησης της ειρήνης (Ηνωμένα Έθνη, 2019)

Στο διάγραμμα που ακολουθεί καταγράφονται οι τελευταίες 16 ενεργές επιχειρήσεις του ΟΗΕ σε μια χρονική κλίμακα υπολογιζόμενης της διάρκειας αυτών κατά το πέρασμα των ετών.

Κατά την πολυετή πορεία του, ο ΟΗΕ έχει αναλάβει σημαντική δράση σε τομείς, όπως η προάσπιση της δημοκρατίας, η προώθηση της ανάπτυξης, η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, η προστασία του περιβάλλοντος, η ενίσχυση του διεθνούς δικαίου, η βελτίωση των παγκόσμιων εμπορικών σχέσεων και η ανθρωπιστική βοήθεια.

Συνοπτικά, ο ΟΗΕ παρέχει σήμερα, το μοναδικό παγκοσμίως, δημόσιο βήμα για την προβολή των απόψεων των λαών, με τη συζήτηση προβλημάτων με πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, ανθρωπιστικό και περιβαλλοντικό χαρακτήρα.

1.3.3. NATO

Ο Οργανισμός Βορειοατλαντικού Συμφώνου (North Atlantic Treaty Organization, NATO), γνωστός και ως Βορειοατλαντική Συμμαχία, είναι στρατιωτική αμυντική συμμαχία χωρών της Δύσης, που έχει σκοπό την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των χωρών - μελών σε διάφορους τομείς (στρατιωτικό, πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, μορφωτικό), την προώθηση των γεωπολιτικών συμφερόντων και την αποτροπή της ένοπλης επίθεσης εναντίον κάποιας χώρας-μέλους από άλλες. Η συμμαχία αυτή υπογράφηκε τον Απρίλιο του 1949 στην Ουάσινγκτον από 12 χώρες της Ευρώπης και της βόρειας Αμερικής. Σήμερα, η Βορειοατλαντική Συμμαχία αριθμεί 29 χώρες - μέλη (NATO, 2019).

Οι σημαντικότερες δυνατότητες και τα προτερήματα του NATO είναι:

- (α) Το Διασυμμαχικό Επιτελείο Σχεδιασμού.
- (β) Το Κοινό Δόγμα και διαδικασίες
- (γ) Η Πολυεθνική Δομή Διοίκησης και Ελέγχου.
- (δ) Τα Συμμαχικά Συστήματα Υποδομής και Επικοινωνιών
- (ε) Οι Άμεσα Διαθέσιμες Δυνάμεις.

Σκοπός του NATO είναι να εγγυηθεί την ελευθερία και την ασφάλεια των μελών του μέσω πολιτικών και στρατιωτικών μέσων, όπως εξής (NATO, 2019):

- Πολιτικά μέσα: το NATO προωθεί τις δημοκρατικές αξίες και επιτρέπει στα μέλη να διαβουλεύονται και να συνεργάζονται σε ζητήματα άμυνας και ασφάλειας για την επίλυση προβλημάτων, την οικοδόμηση εμπιστοσύνης και, μακροπρόθεσμα, την πρόληψη συγκρούσεων.

- Στρατιωτικά μέσα: το NATO δεσμεύεται για την ειρηνική επίλυση των διαφορών. Σε περίπτωση αποτυχίας των διπλωματικών προσπαθειών, έχει τη στρατιωτική ισχύ να αναλαμβάνει επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων. Οι επιχειρήσεις αυτές διεξάγονται στο πλαίσιο της ρήτρας συλλογικής άμυνας της ιδρυτικής συνθήκης του NATO - άρθρο 5 της Συνθήκης της Ουάσιγκτον ή με εντολή των ΗΕ, από μόνο του ή σε συνεργασία με άλλες χώρες και ΔΟ.

Επομένως, το NATO έχει δημιουργήσει μοναδικές πολιτικές και στρατιωτικές δομές, οι οποίες αποσκοπούν σε μια ολοκληρωμένη διαδικασία λήψεως συλλογικών αποφάσεων μέσω του Συμβουλίου του και στην αρμονική συνεργασία της πολιτικοστρατιωτικής του μορφής.

Οι Στρατιωτικές Δομές Διοικήσεως και Δυνάμεων του NATO έχουν σκοπό να αποκτήσουν πιο ευέλικτο σχήμα, προσαρμοσμένο στις σύγχρονες απειλές και τη γεωστρατηγική αντίληψη, προβάλλοντας την ισχύ τους όχι μόνο για επιχειρήσεις άρθρου 5, αλλά και για αυτές της υποστήριξης ειρήνης, σε οποιοδήποτε σημείο του πλανήτη.

Το άρθρο 5 αποτελεί την καρδιά και την ψυχή της Ατλαντικής Συμμαχίας. Συγκεκριμένα, όπως ρητά αναφέρεται στο άρθρο 5, της ιδρυτικής συνθήκης της Ουάσιγκτον, βάση της οποίας ιδρύθηκε το NATO: κάθε «ένοπλη επίθεση» εναντίον μέλους του NATO, είναι επίθεση κατά όλων των μελών του NATO, τα οποία υποχρεούνται να προστρέξουν προσφέροντας στρατιωτική υποστήριξη (NATO, 2019).

Η εφαρμογή του άρθρου 5 αποτελεί το θεμέλιο για την Ολοκληρωμένη Στρατιωτική Δομή του NATO και παράγωγό του είναι η NRF. Η NRF αν απαιτηθεί αναπτύσσεται σε σύντομο χρονικό διάστημα ως δύναμη αντίδρασης του NATO. Συγκεκριμένα έχουν καθοριστεί ετοιμότητες για κίνηση και ανάληψη

επιχειρησιακής δράσης, από 5 έως 30 ημέρες μετά τη λήψη σχετικής απόφασης από την ανωτάτη συμμαχική διοίκηση (NAC). Μετά την ολοκλήρωση της προετοιμασίας, η NRF είναι έτοιμη για ανάληψη επιχειρήσεων.

Η δομή διοίκησης του NATO περιλαμβάνει είκοσι (20) Στρατηγεία κατανεμημένα στα παρακάτω τρία (3) επίπεδα (Επιχειρήσεις Υποστήριξης Ειρήνης (EE 122-1, 2001,33) :

1ο Επίπεδο : Στρατηγική Διοίκηση Ευρώπης (SHAPE) και Στρατηγική Διοίκηση Ατλαντικού (SACLANT).

2ο Επίπεδο : Διοικήσεις Περιοχής (REGIONAL COMMANDS) , δύο (2) στην Ευρώπη (AFNORTH και AFSOUTH) και τρεις (3) στον Ατλαντικό.

3ο Επίπεδο : Στρατηγεία Υποπεριοχής (διακλαδικά ή κλαδικά) , όπως στο παρακάτω οργανόγραμμα (μόνο για την Ευρώπη).

Το NATO, ως Στρατιωτικός Οργανισμός ασφαλείας, τα τελευταία χρόνια έχει προσφερθεί να υποστηρίξει, σύμφωνα με τις διαδικασίες του, τη διατήρηση της ειρήνης κάτω από την αρμοδιότητα του ΣΑ/ΟΗΕ, ή την ευθύνη του ΟΑΣΕ. Επιπρόσθετα τα τελευταία χρόνια συναφείς επιχειρήσεις είναι δυνατό να αναληφθούν και υπό την αιγίδα της ΕΕ (ενίοτε χρησιμοποιώντας μέσα και δυνατότητες του NATO, βάση ειδικών συμφωνιών) (NATO, 2019).

Το NATO δύναται να συμμετάσχει σε επιχειρήσεις που θα αναληφθούν από ένα Διεθνή αναγνωρισμένο Οργανισμό, όπως ΟΗΕ ή ΟΑΣΕ. Δυνατόν όμως, να λάβει μονομερώς απόφαση για ανάληψη πολυεθνικής επιχείρησης. Η εντολή από Οργανισμούς διάφορους προς το NATO για τη χρησιμοποίηση Νατοϊκών δυνάμεων στη διεξαγωγή πολυεθνικών επιχειρήσεων, θα πρέπει να

αναπτύσσεται/εκπονείται σε συνεργασία με το Βορειοατλαντικό Συμβούλιο και θα πρέπει να καθιστά ξεκάθαρη την επιθυμητή πολιτική κατάληξη (NATO, 2019).

Σε κάθε περίπτωση η συμμετοχή του NATO θα στηρίζεται σε εντολή (mandate) ή απόφαση (resolution) του ΣΑ του ΟΗΕ, που θα παρέχει οδηγίες και εξουσία στους συμμετέχοντες(Δόγμα Πολυεθνικών Επιχειρήσεων Στρατού Ξηράς, 2010).

Το Συμβούλιο του NATO, ανάλογα με την περίπτωση, αποφασίζει αν θα προσκαλέσει μη Νατοϊκές χώρες, όπως χώρες για τη «Σύμπραξη για την Ειρήνη» - Partnership for Peace¹³(PFP) και άλλες χώρες «Συνεισφοράς Δυνάμεων» για συμμετοχή σε μία πολυεθνική επιχείρηση που εκτελείται από τη Συμμαχία (Δόγμα Πολυεθνικών Επιχειρήσεων Στρατού Ξηράς, 2010).

Εν ολίγοις, το NATO είναι ένας Οργανισμός διαχείρισης κρίσεων που έχει την ικανότητα να αναλάβει ευρύ φάσμα στρατιωτικών επιχειρήσεων και αποστολών. Περίπου 20.000 στρατιωτικοί ασχολούνται με επιχειρήσεις και αποστολές του NATO σε ολόκληρο τον κόσμο, αντιμετωπίζοντας συχνά πολύπλοκες επιτόπιες, εναέριες και ναυτικές επιχειρήσεις σε όλους τους τύπους περιβάλλοντος (NATO, 2019).

Επί του παρόντος, το NATO συνεχίζει να διεξάγει επιχειρήσεις στο Αφγανιστάν, το Κοσσυφοπέδιο και τη Μεσόγειο κ.α. Το 2018 ξεκίνησε μια εκπαιδευτική αποστολή στο Ιράκ, η οποία στοχεύει στην ανάπτυξη της ικανότητας των δυνάμεων ασφαλείας του Ιράκ, των θεσμών άμυνας και ασφάλειας και των εθνικών ακαδημιών του. Το NATO υποστηρίζει, επίσης, την Αφρικανική ένωση και

---

¹³ The Partnership for Peace (PfP) is a North Atlantic Treaty Organization (NATO) program aimed at creating trust between NATO and other states in Europe and the former Soviet Union

διεξάγει αποστολές αστυνόμευσης, κατόπιν αιτήματος των Συμμάχων της. Επιπλέον, το NATO συνδράμει στην αντιμετώπιση της κρίσης των προσφύγων και των μεταναστών στην Ευρώπη (NATO, 2019).

Επίσης, εκτελεί επιχειρήσεις αντιμετώπισης καταστροφών και αποστολές για την προστασία των πληθυσμών από φυσικές, τεχνολογικές ή ανθρωπιστικές καταστροφές. Ο ρυθμός και η ποικιλομορφία των επιχειρήσεων και των αποστολών στις οποίες εμπλέκεται το NATO έχουν αυξηθεί από τις αρχές της δεκαετίας του 1990 (NATO, 2019).

1.3.4. ΟΑΣΕ

Ο Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη - ΟΑΣΕ (Organization for Security and Cooperation in Europe - OSCE) είναι ο μεγαλύτερος διακρατικός Οργανισμός ασφαλείας που αποτελείται πλέον από 57 κράτη και γεωγραφικά καλύπτει το χώρο από το Βανκούβερ μέχρι το Βλαδιβοστόκ (ΕΠΥΕΘΑ, 1999), (Υπουργείο Άμυνας, 2019).

Είναι το αποτέλεσμα της διαδικασίας που άρχισε το 1973, ως Διάσκεψη για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη – ΔΑΣΕ (Διάσκεψη για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη) (Conference for Security and Cooperation in Europe - CSCE), προκειμένου να λειτουργήσει ως ένα πολυμερές βήμα διαλόγου και συνεργασίας μεταξύ Ανατολής και Δύσης στους τομείς της ασφαλείας, της οικονομίας, της επιστήμης, του περιβάλλοντος και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, αλλά ως και ως γέφυρα μεταξύ των δύο αντιπάλων συνασπισμών της Ευρώπης. Η χώρα μας είναι ένα από τα ιδρυτικά μέλη της ΔΑΣΕ (ΕΠΥΕΘΑ, 1999).

Στη συνάντηση κορυφής της Βουδαπέστης (5-6 Δεκεμβρίου 1994) μετονομάστηκε η ΔΑΣΕ σε ΟΑΣΕ και αναγνωρίστηκε πως ο νεότευκτος Οργανισμός αποτελεί, ίσως, τον πρώτο ΔΟ που καλλιεργεί και αναπτύσσει σε βάθος τεχνικές και μηχανισμούς για την πρόληψη και την επίλυση των συγκρούσεων στα γεωγραφικά του όρια (ΕΠΥΕΘΑ, 1999).

Σε ότι αφορά στη θεσμική διάρθρωση και λειτουργία του ΟΑΣΕ, έχουν καθιερωθεί τα εξής: η Σύνοδος Κορυφής, το Συμβούλιο Υπουργών, το Ανώτερο συμβούλιο, το Μόνιμο Συμβούλιο, η Κοινοβουλευτική Συνέλευση, η Κοινή Συμβουλευτική Ομάδα, η Συμβουλευτική Επιτροπή Ανοικτών Ουρανών, το Γραφείο Δημοκρατικών Θεσμών - Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και το Βήμα για τη Συνεργασία και την Ασφάλεια. Σημαντικά θεσμικά όργανα αποτελούν οι: Προεδρεύων του ΟΑΣΕ, Ύπατος Αρμοστής για τις εθνικές μειονότητες και Γενικός Γραμματέας του ΟΑΣΕ. Στην προεδρία του ΟΑΣΕ εναλλάσσονται σε ετήσια βάση τα μέλη του. Το 2009 την ανέλαβε η Ελλάδα (Λιάκουρας, 2004).

Αποτελεί ένα forum πολιτικού διαλόγου σε θέματα που αφορούν σε τρεις διαστάσεις της διεθνούς ασφάλειας (OSCE, 2019).

1. Της πολιτικο-στρατιωτικής
2. Της οικονομικής-περιβαλλοντικής
3. Της ανθρώπινης

Στόχοι του είναι (Υπουργείο Άμυνας, 2019):

- α. Η συμβολή στη βελτίωση των αμοιβαίων σχέσεων και στη διασφάλιση των συνθηκών διαρκούς ειρήνης σε κάθε κράτος.
- β. Η προσπάθεια προκειμένου η ύφεση να καταστεί μια διαδικασία συνεχής, βιώσιμη και παγκόσμια.

γ. Η διατήρηση του ενιαίου και αδιαίρετου της ασφάλειας στην Ευρώπη και του κοινού συμφέροντος, για την ανάπτυξη της συνεργασίας μεταξύ των κρατών μελών.

δ. Η διαφύλαξη της ειρήνης και της ασφάλειας στην Ευρώπη και παγκόσμια.

ε. Η διασφάλιση των κυριαρχικών δικαιωμάτων, της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης και της ευημερίας των λαών.

Αποτελεί έναν πανευρωπαϊκό ΔΟ ασφάλειας στο πνεύμα του Καταστατικού Χάρτη των ΗΕ. Κύρια καθήκοντά του είναι η «έγκαιρη προειδοποίηση, η αποτροπή συγκρούσεων, η διαχείριση κρίσεων και η αποκατάσταση μετά από συγκρούσεις». Ο ΟΑΣΕ χωρίς να έχει νομική υπόσταση στο διεθνές δίκαιο, διαθέτει τα περισσότερα από τα συνήθη χαρακτηριστικά ενός Διεθνούς Οργανισμού. Κύριο χαρακτηριστικό του είναι η προσπάθεια εξασφάλισης της ειρήνης, ενώ οι προκλήσεις που αντιμετωπίζει είναι όχι μόνο δυνητικές, αλλά ένα ευρύ φάσμα απειλών από αυτές της ειρήνης μέχρι και την καταπολέμηση τρομοκρατίας. Στο πλαίσιο αυτό αναλαμβάνει δραστηριότητες και έργα που του ανατίθενται από άλλους ΔΟ, κυρίως από τον ΟΗΕ, ή από πολυμερείς συμφωνίες διατηρώντας τον ομφάλιο λώρο με τον Οργανισμό (Λιάκουρας, 2004) (Δρούγος, 2001).

Κεντρικό θέμα προβληματισμού παραμένει η διαμόρφωση της σύγχρονης Αρχιτεκτονικής Ασφαλείας στην Ευρώπη. Ο Οργανισμός διακρίνεται στην προώθηση του διαλόγου και συλλογικών δράσεων για την πρόληψη και την ειρηνική επίλυση των διενέξεων, συμμετέχοντας, άμεσα ή έμμεσα στις διαπραγματευτικές προσπάθειες μεταξύ άλλων για την πολιτική διευθέτηση των

συγκρούσεων στην Ουκρανία, στη Γεωργία, στη Μολδαβία και στο Ναγκόρνο-Καραμπάχ (OSCE, 2019).

Η συμβολή του ΟΑΣΕ στη διαχείριση κρίσεων είναι διπλή, αφορά τόσο στη μέθοδο των πολυμερών διαπραγματεύσεων, όσο και σε θεσμοθετημένους μηχανισμούς έγκαιρης προειδοποίησης, πρόληψης και επίλυσης των συγκρούσεων, όπως περιγράφεται παρακάτω (ΕΠΥΕΘΑ, 1999), (Λιάκουρας, 2004) :

α. Η διαδικασία των πολυμερών διαπραγματεύσεων.

Ο ΟΑΣΕ υιοθέτησε τη διαδικασία της ομοφωνίας, δίνοντας ουσιαστική διάσταση στην αρχή της κυριαρχικής ισότητας μεταξύ των κρατών – μελών του, αφού με αυτό τον τρόπο παρείχε το δικαίωμα σε όλα τα κράτη, μικρά και μεγάλα, ισχυρά και αδύναμα, να προβάλλουν τις ενστάσεις τους επί διαδικαστικών και ουσιαστικών ζητημάτων, μπλοκάροντας έτσι τη λήψη αποφάσεων και την υιοθέτηση κειμένων. Μέσα από αυτή τη διαδικασία έγινε εφικτό να αναδειχθούν σε πρωταγωνιστές αρκετά μικρά κράτη (π.χ. Αυστρία, Ουγγαρία, Μάλτα, Σουηδία, Ελβετία) και να περιοριστεί η επιρροή των ισχυρών κρατών και ειδικά των υπερδυνάμεων. Αυτό, βέβαια, είχε ως συνέπεια τον περιορισμό των θεμάτων προς διαπραγμάτευση. Ωστόσο, η αρχή της ομοφωνίας συνέβαλε στην ηθική και πολιτική δέσμευση των συμμετεχόντων κρατών, αφού κανένα κράτος – μέλος δεν μπορούσε να υποστηρίξει ότι του επιβλήθηκε απόφαση παρά τη θέλησή του. Μάλιστα, προτού κάποιο κείμενο φτάσει στο τελευταίο επίπεδο για την υιοθέτησή του, τα μέλη έχουν τη δυνατότητα να το τροποποιήσουν και να το αναδιαμορφώσουν στις επιτροπές όπου γίνεται η επεξεργασία, γεγονός που ελαχιστοποιεί τις πιθανότητες έλλειψης ομοφωνίας κατά τη διεξαγωγή της διαδικασίας έγκρισής του.

β. Οι μηχανισμοί για την πρόληψη και αποφυγή των συγκρούσεων.

Με τους μηχανισμούς αυτό παρέχεται η δυνατότητα σε κάθε κράτος – μέλος να αναφέρει στα πλαίσια του ΟΑΣΕ οποιαδήποτε διαφορά επηρεάζει την ειρήνη, τη σταθερότητα και την ασφάλεια μεταξύ των συμμετεχόντων κρατών και να ζητήσει τη δημιουργία του μηχανισμού. Στα πλαίσια του τελευταίου, διορίζονται διαπραγματευτές, οι οποίοι αναλαμβάνουν πρωτοβουλίες για την επίλυση της διαφοράς, τόσο σε επίσημο, όσο και σε ανεπίσημο επίπεδο. Αξίζει να σημειωθεί πως για πρώτη φορά στην ιστορία της οργάνωσης της διεθνούς κοινωνίας καταβλήθηκε προσπάθεια από έναν οργανισμό προκειμένου να δημιουργηθεί ένα οργανωμένο και συστηματοποιημένο θεσμικό πλαίσιο για τη διαχείριση των κρατών. Ωστόσο, απαιτείται περαιτέρω ουσιαστική και θεσμική επεξεργασία και συστηματοποίηση των μηχανισμών αυτών. Η ανάγκη αυτή έγινε ιδιαίτερη έκδηλη κατά τη διάρκεια της Γιουγκοσλαβικής κρίσης, καθώς οι πρωτοβουλίες της Ευρωπαϊκής Κοινότητας υπερέκρασαν τους μηχανισμούς και τις διαδικασίες της ΟΑΣΕ.

Η κρίση στην Ουκρανία κυριαρχεί στην ημερήσια διάταξη εργασιών του ΟΑΣΕ τα τελευταία τρία έτη. Ο ΟΑΣΕ είναι το κατεξοχήν πλαίσιο διαλόγου των εμπλεκόμενων μερών. Ο ρόλος του συνίσταται κυρίως στην παρακολούθηση της εφαρμογής της κατάπαυσης πυρός μέσω της Ειδικής Αποστολής Παρατήρησης στην Ουκρανία, καθώς και ολιγομελούς αποστολής παρατηρητών σε δύο ρωσικούς μεθοριακούς σταθμούς στα ρωσο-ουκρανικά σύνορα (OSCE, 2019).

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί, πως σημαντικό ρόλο στη συμβολή του ΟΑΣΕ διαδραματίζουν οι ειρηνευτικές αποστολές του, οι οποίες είναι αναπτυσσόμενες στη Βοσνία – Ερζεγοβίνη, στη Γεωργία, στην Εσθονία, στην Κροατία, στη Λιθουανία, στη Μολδαβία, στην Ουκρανία, στην πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της

Μακεδονίας και στο Τατζικιστάν. Ο Οργανισμός διαθέτει, επίσης, ομάδες παρατηρητών στην Αλβανία, στη Λευκορωσία και στην Τσετσενία (ΕΠΥΕΘΑ, 1999).

Στο επίκεντρο των δραστηριοτήτων του ΟΑΣΕ βρίσκονται και οι Αποστολές που διατηρεί σε αρκετές χώρες και οι οποίες λειτουργούν ως εργαλεία πρόληψης συγκρούσεων και διαχείρισης κρίσεων. Οι εν λόγω αποστολές, που είναι είτε μικρής, είτε μεγάλη διάρκειας, είναι σχεδιασμένες για την αποτροπή συγκρούσεων και τη διαχείριση κρίσεων σε «θερμές περιοχές» του χώρου ευθύνης του ΟΑΣΕ.

Ο Οργανισμός έχει διεξάγει αποστολές στη Βοσνία-Ερζεγοβίνη, Κροατία, Εσθονία, Γεωργία, Λιθουανία, ΠΓΔΜ, Μολδαβία, Τατζικιστάν, Ουκρανία και Κοσσυφοπέδιο. Παράλληλα έχει αναπτύξει Ομάδα Βοήθειας (Group Assistance) στην Τσετσενία, Αλβανία και Λευκορωσία. Οι Αποστολές αυτές διεξάγονται στο ίδιο πλαίσιο και με το ίδιο τρόπο με αυτές του ΟΗΕ (Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης, 122-2, 2001).

1.3.5. Ευρωπαϊκή Ένωση

Η ΕΕ αποτελεί μια οικονομική και πολιτική ένωση είκοσι οκτώ ευρωπαϊκών κρατών. Ιδρύθηκε την 1η Νοεμβρίου 1993 με τη θέση σε ισχύ της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (υπογραφή 7.2.1992), γνωστότερης ως Συνθήκη του Μάαστριχτ¹⁴, βασισόμενη στις τότε Ευρωπαϊκές

---

¹⁴ Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, επίσημα γνωστή ως Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση, θεωρείται η σημαντικότερη και ιστορικότερη συνθήκη της Ευρωπαϊκής ηπείρου και η δεύτερη ομοίως σε παγκόσμια κλίμακα μετά εκείνης της ίδρυσης του ΟΗΕ. Ιστορικά δεν υπήρξε ποτέ στην παγκόσμια ιστορία παρόμοια συνθήκη με τόσο πλούσιο οικονομικό, πολιτικό, κοινωνικό και πολιτισμικό περιεχόμενο, που να διατηρούσε ταυτόχρονα και το "ισότιμον" των συμμετεχόντων κρατών. Η Συνθήκη του Μάαστριχτ, που έλαβε το όνομά της από την πόλη Μάαστριχτ στην οποία υπεγράφη στις 7 Φεβρουαρίου του 1992, αποτελεί την τρίτη κατά σειρά θεμελιώδη συνθήκη με την οποία ολοκληρώθηκε η Ευρωπαϊκή Ένωση ως σύγχρονος θεσμός, ύστερα από τη Συνθήκη της Ρώμης και την Ενιαία Ευρωπαϊκή Πράξη (ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019).

Κοινότητες (Ευρωπαϊκή Κοινότητα Άνθρακα και Χάλυβα, Ευρωπαϊκή Οικονομική Κοινότητα, Ευρωπαϊκή Κοινότητα Ατομικής Ενέργειας) τις οποίες και αντικατέστησε. Στις παραγράφους που ακολουθούν αναφέρονται κάποιες σημαντικές πληροφορίες από την ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου της ΕΕ σχετικά με το έργο και την αποστολή της (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2019).

Στη σύνοδο του Ελσίνκι το Δεκέμβριο του 1999 αποφασίστηκε η Ε.Ε. να αναπτύξει Κοινή Ευρωπαϊκή Πολιτική Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΕΠΑΑ), για να συνεισφέρει στη διεθνή ειρήνη και ασφάλεια, σύμφωνα με τις αρχές του καταστατικού χάρτη των Η.Ε., αναγνωρίζοντας την πρωταρχική ευθύνη για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας στο ΣΑ του ΟΗΕ.

Το 1993, η Ένωση αριθμούσε 12 μέλη. Από τότε νέες τροποποιητικές συνθήκες έχουν επεκτείνει τις αρμοδιότητές της και σταδιακές διευρύνσεις έχουν αυξήσει τον αριθμό των κρατών-μελών της. Θεωρείται ως η ισχυρότερη ένωση κρατών μέχρι σήμερα στην παγκόσμια ιστορία, με επιδιώξεις οικονομικού, πολιτικού, κοινωνικού και πολιτιστικού περιεχομένου. Η ΕΕ αποτελεί το τρέχον στάδιο μιας ανοιχτής διαδικασίας ευρωπαϊκής ολοκλήρωσης. Αναγνωρίζει ότι το θεμελιώδες πλαίσιο είναι ο Χάρτης των ΗΕ από τον οποίο δεν μπορεί, ούτε επιθυμεί να ξεφύγει.

Τα θεσμικά όργανα της ΕΕ περιλαμβάνουν το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Ευρωπαϊκό Ελεγκτικό Συνέδριο.

Βασιζόμενο στη συνολική στρατηγική της ΕΕ, το σχέδιο εφαρμογής επικεντρώνεται σε τρεις στρατηγικές προτεραιότητες:

- την αντίδραση στις εξωτερικές συγκρούσεις και κρίσεις
- την ανάπτυξη των ικανοτήτων των εταίρων
- την προστασία της ΕΕ και των πολιτών της

Οι συγκεκριμένες ενέργειες για την επίτευξη αυτών των στόχων περιλαμβάνουν:

- την έναρξη συντονισμένης ετήσιας επανεξέτασης στον τομέα της άμυνας (CARD) με στόχο την ενίσχυση της αμυντικής συνεργασίας μεταξύ κρατών μελών
- τη θέσπιση μόνιμης διαρθρωμένης συνεργασίας (PESCO) με στόχο την ενίσχυση της αμυντικής συνεργασίας μεταξύ όσων κρατών μελών επιθυμούν να εμβαθύνουν αυτού του είδους τη συνεργασία
- τη δημιουργία στρατιωτικής δυνατότητας σχεδίασης και διεξαγωγής επιχειρήσεων (MPCC) με στόχο τη βελτίωση των δομών διαχείρισης κρίσεων
- την ενίσχυση των μέσων ταχείας αντίδρασης της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των μάχιμων μονάδων της ΕΕ και των μη στρατιωτικών δυνατοτήτων

Οι μάχιμες μονάδες της ΕΕ είναι ένα από τα εργαλεία που διαθέτει για γρήγορη αντίδραση σε κρίσεις και συγκρούσεις. Πρόκειται για στρατιωτικές δυνάμεις που μπορούν να αναπτύσσονται γρήγορα επιτόπου. Οι μάχιμες μονάδες δημιουργήθηκαν το 2005, όμως δεν έχουν ποτέ ακόμη αναπτυχθεί λόγω πολιτικών, τεχνικών και οικονομικών προβλημάτων. Προκειμένου να ενισχυθούν οι δυνατότητες ταχείας αντίδρασης της ΕΕ, οι ηγέτες της ΕΕ συμφώνησαν στις 22 Ιουνίου 2017 να περιλάβουν την ανάπτυξη των μάχιμων μονάδων στις κοινές

δαπάνες. Η χρηματοδότηση των μάχιμων μονάδων θα γίνεται σε μόνιμη βάση στο επίπεδο της ΕΕ μέσω του μηχανισμού «Αθηνά».

Η ΕΕ δε διαθέτει μόνιμο στρατό. Αντίθετα, στο πλαίσιο της Κοινής Πολιτικής Ασφάλειας και Άμυνας (ΚΕΠΠΑ), βασίζεται σε «Ad Hoc» δυνάμεις τις οποίες διαθέτουν τα κράτη – μέλη για κοινές επιχειρήσεις αποπλισμού, ανθρωπιστικές αποστολές και επιχειρήσεις διάσωσης, στρατιωτικές συμβουλές και βοήθεια, πρόληψη συγκρούσεων, διατήρηση της ειρήνης, διαχείριση κρίσεων, καθώς και σταθεροποίηση μετά από συγκρούσεις. Η Ευρωπαϊκή Δύναμη Στρατοχωροφυλακής έχει ήδη πέντε αποστολές στο ενεργητικό της, οι οποίες αφορούν στις: Βοσνία – Ερζεγοβίνη (2007), Αιτή (2010), Αφγανιστάν (2009), Μάλι (2014), Δημοκρατία της κεντρικής Αφρικής (2014).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο: Μικρά Κράτη

2.1. Προσεγγίζοντας την έννοια.

Η ετερότητα μεταξύ των συλλογικών οντοτήτων του διεθνούς χώρου ήταν και είναι το κυριότερο ποιοτικό χαρακτηριστικό του Δ.Σ. Ανέκαθεν, δηλαδή, οι συλλογικές οντότητες του Δ.Σ. χαρακτηρίζονταν από διαφορετικότητα ως προς το μέγεθος, την οργάνωση, την οικονομική, τεχνολογική και πολιτική τους εξέλιξη, καθώς και την ισχύ τους (Κουσκουβέλης, 2013).

Ο Hans Morgenthau υπογραμμίζει πως είναι η διαφορά ισχύος αυτή που αντανακλά την πραγματικότητα των Δ.Σ. και ακριβώς αυτή η ανισότητα μεταξύ των κρατών διαμορφώνει τις Δ.Σ. ως έχουν (Morgenthau, 1985). Τα κράτη δρουν μέσα σε ένα Δ.Σ. ανισοτήτων και η διαφορά ισχύος μεταξύ τους επηρεάζει τη συμπεριφορά τους, γεγονός το οποίο οι μελετητές των Δ.Σ. έχουν επιχειρήσει να αποδώσουν μέσα από διάφορες κατηγοριοποιήσεις.

Ο Martin Wight διακρίνει τα κράτη σε κυρίαρχες δυνάμεις, μεγάλες δυνάμεις, παγκόσμιες δυνάμεις και μικρότερες δυνάμεις. Σύμφωνα με τον ίδιο η έννοια του μικρού κράτους είναι σχετική με τη διεθνή κοινωνία, στην οποία αυτό ανήκει (Wight, 1995). Οι μικρότερες δυνάμεις έχουν περιορισμένα συμφέροντα, ενώ οι διαμάχες αναφέρονται κυρίως με τα γειτονικά τους κράτη (Κουσκουβέλης, 2013).

Ο Keohane κατηγοριοποιεί τα κράτη με βάση την επιρροή που έχουν στο Διεθνές Σύστημα. Στην πρώτη κατηγορία τοποθετεί εκείνα που παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του συστήματος (system-determining) και στη δεύτερη εκείνα που ενώ δεν έχουν τη δυνατότητα να κυριαρχήσουν στο σύστημα από μόνα τους, μπορούν ωστόσο να το επηρεάσουν (system-affecting). Τέλος, στην πιο χαμηλή κατηγορία επιρροής, κατατάσσει εκείνα που δεν έχουν καμία ελπίδα επιρροής στις

δυνάμεις που διαμορφώνουν το περιβάλλον τους, πάρα μόνο υπό δύσκολες προϋποθέσεις, μέσα από οργανισμούς (Keohane, 1969).

Στη θεωρία των Διεθνές Σχέσεων έχει εκτενώς μελετηθεί η συμπεριφορά των δύο πρώτων κατηγοριών, αφού τα μεγάλα κράτη διαμορφώνουν το σύστημα (Waltz, 1979) και συγκριτικά πολύ λίγο αυτή της τρίτης κατηγορίας των μικρών κρατών. Οι περιορισμένες σε αριθμό μελέτες για τα μικρά κράτη, μέχρι πρόσφατα, προέρχονταν, κυρίως, από αναλυτές καταγόμενους από τέτοια (π.χ. Σκανδιναβικές χώρες, Ισραήλ, Πορτογαλία, Ελλάδα, κ.α.). Τελευταία, όμως, πληθαίνουν, καθώς η σημασία των μικρών κρατών στο Διεθνές Σύστημα και η αναγκαιότητα μελέτης τους αναγνωρίζεται σήμερα όλο και περισσότερο (Κουσκουβέλης, 2013).

Το πλήθος και η ποικιλία των κατηγοριοποιήσεων, των ορισμών και των προσεγγίσεων που απαντάται στη βιβλιογραφία για τα μικρά κράτη καθιστά τη συνολική της επισκόπηση και τη συσσώρευση της γνώσης για τα μικρά κράτη μια δύσκολη προσπάθεια για του ερευνητές. Τούτο το γεγονός έχει οδηγήσει κάποιους να αμφισβητούν ακόμη και τη χρησιμότητα της έννοιας του μικρού κράτους ως αναλυτικού εργαλείου στις Διεθνές Σύστημα. (Baehr, 1975).

Η οπτική γωνία κάτω από την οποία αποδίδεται η έννοια του μεγέθους του κράτους και τα κριτήρια (γεωγραφικά, ποσοτικά, ισχύος ή επιρροής) που χρησιμοποιούνται κάθε φορά για την ανάλυσή τους, μπορούν να αποδώσουν πλήθος ορισμών για το μικρό κράτος (Pedi, 2016).

Δεν είναι υπερβολή ότι ο αριθμός των ορισμών της έννοιας του «μικρού κράτους» είναι ανάλογος με τον αριθμό των μελετητών, αφού καθένας προκρίνει μια δική του εκδοχή, συνδυάζοντας το ρόλο διαφορετικών ποσοτικών και ποιοτικών παραγόντων (Keohane, 1967).

Το κύριο σημείο συμφωνίας των ερευνητών είναι ότι δεν είναι ξεκάθαρο τι είναι «μικρό κράτος». Και τούτο, διότι, εφόσον αναφερόμαστε σε μια έννοια μεγέθους, αυτή δεν μπορεί παρά να είναι σχετική: μικρό είναι αυτό που δεν είναι ούτε μεγάλο, ούτε μεσαίο. Συνεπώς, το μικρό είναι αποτέλεσμα σύγκρισης και κατηγοριοποίησης και κάθε απόπειρα ορισμού ενός κράτους ως μικρού δεν μπορεί να είναι παρά συγκριτική και *ad hoc* (Κουσκουβέλης, 2013).

Επιχειρώντας μια πρώτη προσέγγιση στους ορισμούς θα λέγαμε, ότι δίνεται βαρύτητα, κυρίως, σε δύο στοιχεία: πρώτον, στο κατά πόσο ένα κράτος μπορεί να διαφυλάξει μόνο του την ασφάλειά του και, δεύτερον, στο κατά πόσο μπορεί να επηρεάσει το σύστημα (Keohane, 1967).

Εάν θα θέλαμε να προσεγγίσουμε κάποιον ορισμό θα μπορούσαμε να πούμε ότι μικρό κράτος είναι αυτό το οποίο δεν επιθυμεί κάτι παραπάνω από την κανονιστική του επιβίωση και με τη συμπεριφορά του επιτρέπει την αύξηση της επιθετικότητας, αλλά και αναθεωρητικών επιδιώξεων έτερων δυνάμεων που έρχονται σε απευθείας σχέση με αυτό. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι αποτελεί τον καταλύτη της επιθετικότητας άλλων παραγόντων (Λίτσας, 2019).

Σε αυτήν τη λογική, κινείται ο ορισμός του Rothstein για τη μικρή δύναμη, εννοώντας βέβαια, το μικρό κράτος, αναφέροντας συγκεκριμένα: πρόκειται για ένα κράτος, το οποίο αναγνωρίζει ότι δεν μπορεί να εξασφαλίσει την ασφάλεια του και ότι μπορεί να στηρίζεται, κυρίως, στη βοήθεια άλλων κρατών, θεσμών, διαδικασιών ή εξελίξεων για την προστασία του (Rothstein, 1968).

Η ύπαρξη ή η απουσία αυτών των δυνατοτήτων έχει να κάνει με την ισχύ ενός κράτους. Τι είναι, όμως, ισχύς; Στο έργο του K. Waltz η ισχύς ορίζεται από τον πρώτο ορισμό: έλεγχος επί των πόρων (*control over resources*). Ποιοι πόροι, ποιες διαστάσεις της ισχύος έχουν σημασία στη διεθνή πολιτική; Ο Waltz απαντάει

ότι αυτό που μετράει στο διακρατικό ανταγωνισμό είναι η συνολική ισχύς, αυτό δηλαδή που οι σύγχρονοι ρεαλιστές ονομάζουν «σκληρή ισχύς» (hard power). Τα κράτη επιδιώκουν να αποκτήσουν «ισχύ» , η οποία είναι το κύριο «νόμισμα» στη διεθνή πολιτική (επιδίωξη ισχύος) (Waltz, 1979).

Τα κράτη επιδιώκουν να συγκεντρώνουν ισχύ, είτε ως αυτοσκοπό είτε ως μέσο για άλλες επιδιώξεις. Έτσι εξασφαλίζουν το εθνικό τους συμφέρον, με ισχύ που μεταφράζεται σε επιρροή. Η διεθνής πολιτική είναι κατά βάση «ο αγώνας για ισχύ» (H. Morgenthau, 1948).

Τις τελευταίες δεκαετίες γίνει συχνά διάκριση μεταξύ «σκληρής ισχύος» (hard power) και «ήπιας ισχύος» (soft power), με την πρώτη να είναι καταναγκαστική και τη δεύτερη να στηρίζεται στο ότι είναι ελκυστική. Ο Joseph Nye είναι ο άνθρωπος που καθιέρωσε την έννοια του soft power, δηλαδή τη μη εξαναγκαστική πιεστική ισχύ, την ισχύ/επιρροή που δεν στηρίζεται σε στρατιωτικά ή οικονομικά μέσα ή σε αντίστοιχες απειλές ή προσπάθειες εξαγοράς, αλλά θεμελιώνεται στην πειθώ, η οποία με τη σειρά της βασίζεται στην ελκυστικότητα πολιτικών και πολιτιστικών αξιών που οι άλλοι αποδέχονται και θέλουν να μιμηθούν. Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, όπως παρατηρεί ο Nye, χρειάζεται ένας συνδυασμός σκληρής και ήπιας ισχύος για να υπάρχει το αναμενόμενο αποτέλεσμα, συνδυασμός ο οποίος έχει ονομαστεί «ευφυής ισχύς» (smart power) (Nye, 2004).

Κατά τον Chester Crocker, η ευφυής ισχύς «συνίσταται στη στρατηγική χρήση της διπλωματίας, στην πειθώ, στην ανάπτυξη ικανοτήτων και στην προβολή ισχύος και επιρροής με τέτοιο τρόπο, ώστε να εί-ναι αποδοτική και να διαθέτει πολιτική και κοινωνική νομιμοποίηση» (C.A. Crocker, 2007).

Στη βιβλιογραφία της Πολιτικής Επιστήμης και των Διεθνών Σχέσεων έχουν

δοθεί πολλοί ορισμοί για την ισχύ. Πρόκειται γενικώς για τη δυνατότητα να ενεργεί κανείς θετικά ή αρνητικά (με διαταγή ή απαγόρευση) πάνω σε κάποιον ή σε κάτι (Κουσκουβέλης, 2004).

Ισχύς είναι επίσης η δυνατότητα πρόκλησης ή παραγωγής αποτελεσμάτων, τα οποία δεν θα συνέβαιναν διαφορετικά. Κατά τον Robert Dahl ισχύς είναι η δυνατότητα αλλαγής των πιθανολογούμενων αποτελεσμάτων. Κατά τον Harold Lasswell ισχύς είναι η συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων. Κατά τον Karl Deutsch, τέλος, είναι η δυνατότητα αλλαγής των αλλαγών, οι οποίες σε διαφορετική περίπτωση θα επέρχονταν. Ο ορισμός αυτός βλέπει τον κόσμο σε μία εξέλιξη αλλαγών· δεν υπάρχει δηλαδή μία σταθερή κατάσταση αλλά επιλογή διά της ισχύος μεταξύ διαφορετικών διαδρομών που εμπεριέχουν και επιφέρουν αλλαγές (Κουσκουβέλης, 2004).

Οι ανωτέρω ορισμοί υπογραμμίζουν τη δυναμική μορφή της ισχύος και όχι τη στατική¹⁵, δηλαδή τη δυνατότητα να αλλάξει κανείς κάτι προς αντίθετη κατεύθυνση από ό,τι θα άλλαζε υπό σταθερές συνθήκες. Σε αυτή την κατηγορία ανήκει και ο ορισμός που προέρχεται από την πολιτική οικονομία και που τον δίνει ο Kindleberger: «Ισχύς είναι η δύναμη που μπορεί να χρησιμοποιηθεί αποτελεσματικά», δηλαδή δύναμη αλλά και ικανότητα αποτελεσματικής χρήσης της (Kindleberger, 1970).

Η ισχύς (power, puissance) εκλαμβάνει διαφορετικές εκφάνσεις με νοηματικό περιεχόμενο που δεν είναι εύκολο να διαχωρίσει κανείς, καθώς στην πράξη οι έννοιες συχνά αλληλοκαλύπτονται (Κουσκουβέλης, 2004). Έκφραση της ισχύος συνιστά και η εξουσία (power ή authority, pouvoir ή autorite) (Lenk, 1990).

---

¹⁵ Κατά τον Ηλία Κουσκουβέλη η στατική κατανόηση της ισχύος αναφέρεται ή περιγράφει τους συντελεστές ισχύος που διαθέτει κανείς, π.χ. στρατός, προϋπολογισμός κ.τ.λ., και όχι τι δύναται να ισχύει (ΠΗΓΗ: Κουσκουβέλης Η., εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις, Εκδ. Ποιότητα, 2004).

Τέλος, η ισχύς (ή η δύναμη) μπορεί ακόμη να εκφρασθεί και ως επιρροή (influence) που αφορά τον τομέα του πνεύματος, τον τομέα του συναισθήματος αλλά και τον εσωτερικό, ψυχολογικό κόσμο του ατόμου. Στην πραγματικότητα δεν υπάρχουν σαφή εννοιολογικά όρια μεταξύ επιρροής και ισχύος ή δύναμης, αφού η ίδια η ισχύς δημιουργεί επιρροή και η επιρροή προσδίδει ισχύ (Dahl, 1979). Σε κάθε περίπτωση, η ισχύς και οι συναφείς της έννοιες απορρέουν από συντελεστές ισχύος.

Σύμφωνα με τον Rickli: «μικρό είναι ένα κράτος που παρουσιάζει έλλειμμα ισχύος εξαιτίας της μικρής του ικανότητας για την αξιοποίηση των πηγών του (resources) και επομένως έχει και μικρή ικανότητα να επηρεάζει ή να καθορίζει τις σχέσεις του με τους άλλους» (Rickli, 2008).

Δηλαδή τα μικρά κράτη είναι αυτά που διαθέτουν περιορισμένα περιθώρια δράσης, καθώς δύνανται να αναπτύξουν «μετρημένα» συμφέροντα και κατά συνέπεια έχουν και μικρή επιρροή επί των υπολοίπων (Vaicekaускаite, 2017).

Επομένως, ως επιστέγασμα της πληθώρας των παραπάνω αναλύσεων, υπάρχει μία φράση στην οποία συμφωνεί η πλειοψηφία των μελετητών και θα ήταν δυνατόν να αποδοθεί στην παρακάτω πρόταση: μικρό κράτος είναι αυτό που δεν δύναται να επηρεάσει το Διεθνές Σύστημα (Keohane, 1969). Η παραπάνω πρόταση αποτελεί ίσως την πιο αντιπροσωπευτική αλλά και γενικευμένη έκφραση του μικρού κράτους.

2.2. Η στρατηγική των Μικρών Κρατών στο Διεθνές Σύστημα

Οι μελετητές προχώρησαν ένα βήμα παραπέρα από τη διαπίστωση των περιορισμένων δυνατοτήτων και των στενών περιθωρίων των μικρών κρατών και έψαξαν να αναδείξουν πώς συμπεριφέρονται οι μικρές δυνάμεις σε ένα Διεθνές

Σύστημα διαμορφωμένο από τις μεγάλες δυνάμεις. Στην πραγματικότητα, συνεχίζουν την έρευνα από εκεί που την αφήνουν οι θεωρητικοί των μεγάλων δυνάμεων. Στις περισσότερες περιπτώσεις δεν παραβλέπουν ότι το Διεθνές Σύστημα διαμορφώνεται από τους ισχυρούς, ωστόσο αναγνωρίζουν ότι τα κράτη όπως δεν είναι ίσα, έτσι δεν είναι και ίδια στη συμπεριφορά τους. Τα διαφορετικά μεγέθη ισχύος οδηγούν σε διαφορετικές συμπεριφορές.

Η έρευνα εστιάζει, κυρίως, στις προτιμήσεις των μικρών δυνάμεων ως προς τη διεθνή οργάνωση και τη χρήση ισχύος, τη συμπεριφορά τους εντός συμμαχιών και ΔΟ, τις σχέσεις τους με τις μεγάλες δυνάμεις (Κουσκουβέλης, 2013).

Υπάρχουν διάφορα ιδεοληπτικά στερεότυπα σχετικά με την κατάσταση και τον χαρακτήρα των μικρών κρατών. Οι απαισιόδοξοι μελετητές τα βλέπουν ως αδύναμα πiónια που παλεύουν για την επιβίωσή τους. Οι αισιόδοξοι κάνουν λόγο για τη σοφία των μικρών κρατών, την εξυπνάδα τους, την ευφυία τους (Fox, 1959), (Katzenstein, 2003).

Η έμφαση τέτοιων προσεγγίσεων δίδεται στο γεγονός ότι ενώ τα μικρά κράτη έχουν λίγες πιθανότητες να διαμορφώνουν την εκάστοτε τάξη, πολιτική ή ατζέντα, συμπεριφέρονται με τέτοιο τρόπο, ώστε να τις αξιοποιούν προς όφελός τους (Keohane, 1967). Με άλλα λόγια, χαράσσουν στρατηγική προσαρμοσμένη στις δυνατότητες, τους στόχους τους και τους περιορισμούς που θέτουν οι μεγάλες δυνάμεις.

Τα μικρά κράτη και οι ηγέτες αυτών κατανοούν ότι δεν μπορούν να βασιστούν αποκλειστικά και μόνο στις δικές τους δυνάμεις για να διασφαλίσουν την ασφάλειά τους αλλά θα πρέπει να βασιστούν και στην ουσιαστική βοήθεια άλλων κρατών του Διεθνούς Συστήματος(Keohane, 1969).

Σε αυτό το πλαίσιο, τα μικρά κράτη επιχειρούν, όπως πολλά μεσαία ή και μεγάλα, εξωτερική ενδυνάμωση (Κουσκουβέλης, 2013). Είναι, επομένως, υποστηρικτές της συμμετοχής σε ΔΟ, διεθνείς θεσμούς αποσκοπώντας να ασκήσουν επιρροή μεγαλύτερη από αυτή που τους επιτρέπει η ισχύς τους στο Διεθνές Σύστημα, καθώς και να διαμορφώσουν κανόνες, αφού εκτιμούν ότι η διαμόρφωση τους δεν μπορεί να είναι μονοπώλιο στα χέρια των ισχυρών (Κουσκουβέλης, 1995).

Χαρακτηριστικά, ο Keohane αναφέρει ότι πολλές φορές τα μικρά κράτη καταφέρνουν να κινητοποιούν τους μηχανισμούς των ΔΟ προς το συμφέρον τους. Στο άρθρο του “The small influence of Small Allies” υποστηρίζει ότι τα μικρότερα «ζώα», τα μικρότερα κράτη μπορούν να επωφεληθούν από τη συμμαχία τους με τον “ελέφαντα” ΗΠΑ και μερικές φορές επιτυγχάνουν να τον οδηγήσουν εκεί που θέλουν. Ο τρόπος με τον οποίο πετυχαίνουν είναι με την αποτελεσματική χρήση των συντελεστών ισχύος στις διαπραγματεύσεις (Keohane, 1971).

Η προσαρμοστικότητα που έχουν επιδείξει και οι τακτικές που έχουν ακολουθήσει τα μικρά κράτη-μέλη για να πετύχουν τους στόχους τους έχουν οδηγήσει στο συμπέρασμα ότι με δεδομένες τις διαφορές ισχύος εκείνο που έχει μεγαλύτερη σημασία είναι πόσο δραστήριο, καινοτόμο, δημιουργικό και ευέλικτο είναι ένα κράτος στην προσπάθεια να μεγιστοποιήσει την επιρροή του και να προωθήσει τα συμφέροντα του, γεγονός που έχει οδηγήσει στην επικρατήση του όρου «ευφυές κράτος» (smart state) προκειμένου να αποδοθούν τα παραπάνω χαρακτηριστικά και να εξηγηθεί το παράδοξο γεγονός τα μικρά κράτη ενώ υστερούν σε ισχύ να πετυχαίνουν τους στόχους τους (Pedi, 2014).

Οι περιπτώσεις της Μάλτας και της Ισλανδίας είναι χαρακτηριστικές της «ισχύος του αδυνάτου». Λαμβάνοντας υπόψη τις συνθήκες πόλωσης που επέβαλε ο Ψυχρός Πόλεμος, υπολογίζοντας στη βοήθεια των ΗΠΑ, δείχνοντας

σταθερότητα και αποφασιστικότητα κατάφεραν να κερδίσουν τους στόχους τους. Η μεν Μάλτα αύξησε την αναπτυξιακή βοήθεια από το Ηνωμένο Βασίλειο κατά 300%, η δε Ισλανδία προστάτευσε την αλιεία της παρά την απειλή του Βρετανικού Βασιλικού Ναυτικού, καθώς το Ηνωμένο Βασίλειο εποφθαλμιούσε τα ύδατά της. Ενδεικτικός της απώλειας ψυχραιμίας του μεγαλύτερου κράτους που υποχωρεί απέναντι στη στρατηγική μικρότερων χωρών είναι ο τίτλος «Damned Dots» που επέλεξε ο Economist για να αναφερθεί στις δύο αυτές μικρές δυνάμεις (edit: July 1971) (Κουσκουβέλης, 2013).

Κατά τη 2^η Διάσκεψη Προέδρων Κοινοβουλίων Μικρών Κρατών Ευρώπης, στις 20 Σεπτεμβρίου του 2018 χαρακτηριστικά είναι όσα ανέφερε μεταξύ άλλων ο Πρόεδρος της Βουλής των Αντιπροσώπων, κ. Δημήτρης Συλλούρης (Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών, 2018): «τα μικρά κράτη είναι προσηλωμένα στους κανόνες διεθνούς δικαίου και αναγνωρίζουν τη σπουδαιότητα της πολυμερούς διπλωματίας και των συνεργασιών, που τους δίνουν ισχυρότερη φωνή στη διεθνή πολιτική αρένα, όπου παρατηρείται ασυμμετρία μεταξύ μεγαλύτερων και μικρότερων χωρών».

Στη βιβλιογραφία των Διεθνών Σχέσεων απαντώνται προσπάθειες να καταγραφούν τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα της συμπεριφοράς των μικρών κρατών. Μια από τις ολοκληρωμένες προσπάθειες είναι αυτή της Hey (Hey, 2003), η οποία συνοψίζει τη συμπεριφορά των μικρών κρατών στα εξής:

- Μικρή συμμετοχή στις διεθνείς υποθέσεις
- Περιορισμένο εύρος ζητημάτων εξωτερικής πολιτικής, κυρίως στο άμεσο γεωγραφικό τους περιβάλλον
- Χρήση διπλωματικών και οικονομικών συντελεστών ισχύος, σε αντίθεση με τη χρήση στρατιωτικών μέσων

- Έμφαση στις αρχές, το διεθνές δίκαιο και την ηθική στην εξωτερική πολιτική
- Εξασφάλιση διεθνών συμφωνιών και συμμετοχή σε διεθνείς οργανισμούς
- Ουδετερότητα
- Στήριξη στις Μεγάλες Δυνάμεις για την εξασφάλιση προστασίας, συμμαχιών και πόρων
- Πρόθεση για συνεργασία και αποφυγή συγκρούσεων
- Διάθεση δυσανάλογων ως προς το μέγεθος τους πόρων για την εξωτερική πολιτική, προκειμένου να εξασφαλίσουν φυσική και πολιτική ασφάλεια και την επιβίωσή τους.

Σε μια παρόμοια προσπάθεια, ο Toje (Toje, 2008) συμπεραίνει ότι:

- Η συμπεριφορά των μικρών κρατών συνήθως χαρακτηρίζεται από εξάρτηση από τις μεγάλες δυνάμεις
- Οι μικρές δυνάμεις επωφελούνται από τη συμμετοχή τους σε διεθνείς οργανισμούς
- Αν και μερικές φορές λειτουργούν ευκαιριακά, τα μικρά κράτη αντιτίθενται στη *realpolitik* που συνδέεται με τις μεγάλες δυνάμεις
- Οι μικρές δυνάμεις δίνουν μεγάλη σημασία, ώστε να φαίνονται ως *status quo* παίκτριες που διατηρούν την υφισταμένη τάξη
- Αντιμετωπίζουν μεγάλο κόστος όταν εμπλέκονται σε συγκρούσεις.

Οι Ρεβέκκα Παιδή και Κατερίνα Σαρρή επισημαίνουν πως: «ένα μικρό, αλλά έξυπνο κράτος είναι αυτό που κάνει αποτελεσματική χρήση των περιορισμένων δυνατοτήτων του, αξιοποιεί τυχόν ευνοϊκές συνθήκες, δημιουργεί χώρο δράσης, συνεργάζεται με άλλους για να εξυπηρετήσει τα συμφέροντά του, επιφέρει αλλαγές και ενεργεί κατά τρόπο που είναι ευεργετικό για τον εαυτό του και για τους άλλους. Δημιουργικότητα, εφευρετικότητα, ευελιξία, προσαρμοστικότητα, προορατικότητα,

εξειδίκευση και μια καλή φήμη είναι τα απαραίτητα προσόντα”. (Pedi, Sarri, 2019,7). Τα ενδιαφέροντά του, εκ των πραγμάτων, είναι πολύ πιο περιορισμένα από αυτά των μεγάλων δυνάμεων. Επικεντρώνεται στις σχέσεις με τους γείτονές τους και συχνά ο ρόλος τους που επιδιώκουν να παίξουν είναι αυτός του γεφυροποιού ή του μεσολαβητή.

Από την παρατεθείσα γενική θεωρία των Διεθνών Σχέσεων, που εστιάζει κυρίως στις μεγάλες δυνάμεις, προκύπτει ως πρόταση εφαρμοστέας πολιτικής ότι επιτυγχάνουν τους στόχους τους και μεγιστοποιούν την ασφάλεια και τα συμφέροντά τους εκείνα τα μικρά κράτη που (Κουσκουβέλης, 2013):

- Λαμβάνουν υπόψη τους την κατανομή ισχύος του Διεθνούς Συστήματος
- Παρακολουθούν προσεκτικά και εκμεταλλεύονται τις ευκαιρίες που τους παρέχει αυτό και οι μεγάλες δυνάμεις
- Μεριμνούν για τη βέλτιστη χρήση των συντελεστών ισχύος τους και
- Σε κάθε περίπτωση μεριμνούν για την ενδυνάμωση τους (εσωτερική ή εξωτερική)

Για να ολοκληρωθεί η πρόταση πρέπει στα παραπάνω να προστεθούν και ορισμένες από τις συμπεριφορές των μικρών κρατών που καταγράφει η Hey:

- Όσο το δυνατόν μεγαλύτερη και επιλεκτική συμμετοχή στις διεθνείς υποθέσεις, αποφεύγοντας ωστόσο τις τριβές με μεγαλύτερες δυνάμεις
- Χρήση θεσμικών, πολιτικών και οικονομικών κυρίως συντελεστών ισχύος χωρίς να αγνοείται η ανάπτυξη-στο μέτρο του δυνατού-των υπολοίπων συντελεστών, συμπεριλαμβανομένων και των στρατιωτικών
- Στήριξη στις μεγαλύτερες δυνάμεις για την εξασφάλιση προστασίας, συμμαχιών και πόρων

- Εξασφάλιση διεθνών συμφωνιών και συμμετοχή σε όσο το δυνατό περισσότερους οργανισμούς
- Διάθεση πόρων, έστω και δυσανάλογων, για την εξωτερική πολιτική, αλλά και την ανάπτυξη άλλων συντελεστών ισχύος
- Διακήρυξη και προσήλωση στη διακήρυξη της πρόθεσης για συνεργασία και αποφυγή συγκρούσεων.

Το κύρος ενός κράτους στις Διεθνείς Σχέσεις αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους συντελεστές ισχύος (Κουσκουβέλης, 2004). Αν και μη μετρήσιμο μέγεθος, η φήμη κάθε κράτους, ιδιαίτερα των μικρών κρατών, είναι σημαντική για να πετύχει τα αποτελέσματα που επιθυμεί. Χαρακτηριστικά, ο Ισοκράτης στο έργο του «Πολιτεία και Ηγεσία» συμβουλεύει «...τίποτε να μην θεωρούμε πολυτιμότερο από την καλή μας φήμη μεταξύ των κρατών. Το καλό όνομα προσδίδει εξουσία.»

Σύμφωνα με την προεκτεθείσα θεωρία των Διεθνών Σχέσεων, τα μικρά κράτη μπορούν να επιβιώσουν και να κερδίσουν στο Διεθνές Σύστημα, πρώτον, εφόσον διαβάζουν σωστά και λαμβάνουν υπόψη τους τις συνθήκες του Διεθνούς Συστήματος. Δεύτερον, εφόσον είναι καλά δομημένα και καλά οργανωμένα, δηλαδή αναλογικά με το μέγεθός τους ισχυρά. Τρίτον, εφόσον ξέρουν τους περιορισμούς τους και προσέχουν τις κινήσεις των άλλων, ιδιαίτερα των μεγάλεων δυνάμεων. Τέταρτον, αν εκμεταλλεύονται τη στιγμή και τις ευκαιρίες του Διεθνούς Συστήματος, αφού, όντας μικρά, μπορούν να κινούνται ευέλικτα. Πέμπτον, αν ενισχύουν διαρκώς τη δομή τους, τον εξοπλισμό τους, το προσωπικό τους, αν στη βάση κοινών συμφερόντων αυξάνουν τους «φίλους» και τις σχέσεις τους (Κουσκουβέλης, 2013).

Τα μικρά κράτη δύναται, υπό αυτές τις προϋποθέσεις, να χαράξουν πορεία, να έχουν αποστολή, να έχουν πολιτική, να έχουν υψηλή στρατηγική. Η λέξη

στρατηγική, ειδικά για τα μικρά κράτη, δεν εμπεριέχει απαραίτητως την ύπαρξη ή τη χρήση στρατιωτικών μέσων, μπορεί να εκφράζεται ακόμη και με πολιτικά αποκλειστικώς μέσα. Κάθε κράτος επιλέγει προς χρήση, ανάλογα με την περίπτωση, από τους διαθέσιμους σε αυτό συντελεστές ισχύος (Κουσκουβέλης, 2013), όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω από τη θεωρία του Keohane.

Επομένως, τα μικρά κράτη επιχειρούν, στο μέτρο του δυνατού, να επηρεάσουν το περιβάλλον τους, να το διαμορφώσουν κατά τρόπο ευνοϊκό για αυτά, με το να εκμεταλλεύονται όλους τους διαθέσιμους συντελεστές ισχύος, την οικονομική, πολιτική, θεσμική ισχύ, με το καλύτερο δυνατό τρόπο. Σε αντίθεση με τα μεγάλα, τα μικρά κράτη πρέπει να εκμεταλλευτούν στο έπακρο το οποιοδήποτε συγκριτικό πλεονέκτημα έχουν και μάλιστα όσο λιγότερους συντελεστές ισχύος έχουν, τόσο πιο προσεχτικά πρέπει να είναι στη διαχείρισή τους (Kamrouris, 2015).

Κάθε αλλαγή πολιτικής, στρατηγικής που στοχεύει σε κάποιο όφελος, την ίδια στιγμή ενέχει και κάποιο κόστος. Είναι ζήτημα στάθμισης του κόστους και του οφέλους σε βραχυπρόθεσμο ή μακροπρόθεσμο ορίζοντα, την κατάλληλη στιγμή (Kamrouris, 2015). Τα μικρά κράτη επιλέγουν τις μάχες τους και χαρακτηριστικό τους είναι να καινοτομούν βρίσκοντας ευκαιρίες μέσα στις αντιξοότητες (Pedi, 2014,5) (Pedi, Στρατηγικές των μικρών κρατών στην Ευρωπαϊκή Ένωση, Foreign Affairs, 2014).

2.2.1. Το παράδειγμα της Κύπρου ως επιτυχημένη στρατηγική μικρών χωρών

Παρόλη τη διαφορά στην ισχύ των κρατών, αρκετές φορές τα μικρότερα εξ' αυτών έχουν συμπεριφερθεί με τρόπο που δε συνάδει με το μέγεθος της επιρροής τους, διεκδικώντας τα δικαιώματά τους και τα ζωτικά τους συμφέροντα ανυπερθέτως.

Τα μικρά κράτη μπορούν ακόμη να προωθήσουν τα συμφέροντα και τις θέσεις τους σε σημαντικά ζητήματα χαμηλής πολιτικής (Pedi, 2014). Αδιαμφισβήτητο παράδειγμα αποτελεί η επιτυχημένη προεδρία της Κυπριακής Δημοκρατίας¹⁶.

“Όπως επεσήμανε η Ρεβέκκα Παιδή:

«Η Κύπρος, με την επιτυχημένη προεδρία της ανέτρεψε το επιχείρημα των μεγάλων δυνάμεων ότι τα μικρά κράτη λόγω των περιορισμών σε ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους δεν μπορούν να ασκήσουν αποτελεσματικά την προεδρία, αφού κατάφερε να προχωρήσει με επιδεξιότητα τις διαπραγματεύσεις σε θέματα που χρόνιζαν στις ευρωπαϊκές καλένδες, όπως το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο και το κοινό ευρωπαϊκό σύστημα ασύλου και να κλείσει το σημαντικό ζήτημα του ενιαίου πακέτου ευρεσιτεχνίας, ενώ έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην επίλυση της διοργανικής κρίσης που δημιουργήθηκε τον Ιούνιο του 2012, μεταξύ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για το θέμα της διακυβέρνησης Σένγκεν, ενεργώντας ως έντιμος διαμεσολαβητής» (Pedi, 2014,4).

Αν θέλουμε να μιλήσουμε με αριθμούς (Η Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ, 2012):

- Η Κυπριακή Προεδρία έδωσε τη δυνατότητα σε διάφορους φορείς και ιδρύματα να οργανώσουν περισσότερες από 140 συναντήσεις και συνέδρια υπό την αιγίδα της, όχι μόνο στην Κύπρο,

---

¹⁶ Η Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης για το δεύτερο εξάμηνο του 2012, αποτελεί την πρώτη προεδρία την οποία αναλαμβάνει να διεκπεραιώσει η Κυπριακή Δημοκρατία μετά την ένταξή της στην Ένωση το 2004(ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019).

αλλά και σε όλο τον κόσμο, σε μια προσπάθεια συνεργασίας και εμπλοκής του ιδιωτικού τομέα με την Προεδρία.

- Παράλληλα, η Προεδρία, μέσα από τουλάχιστον 350 πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώθηκαν στην Κύπρο και στον υπόλοιπο κόσμο, προσέφερε σε χιλιάδες ανθρώπους την ευκαιρία να γνωρίσουν και να απολαύσουν την Κυπριακή κουλτούρα και πολιτισμό, αλλά και να προσθέσουν την Κύπρο στα ταξιδιωτικά τους πλάνα.
- Τίποτα, ωστόσο, δε θα είχε επιτευχθεί χωρίς την πολύτιμη συμβολή των 1800 και πλέον ατόμων, στα οποία συμπεριλαμβάνονται αρκετοί εθελοντές, οι οποίοι ενεπλάκησαν στην πραγμάτωση αυτού του έργου και που κάλυψαν όλο το φάσμα των θεμάτων πολιτικής, οργανωτικών και επικοινωνίας.
- Η συνεργασία και ο συντονισμός ήταν τα βασικά συστατικά για την ομαλή και επιτυχημένη απόδοση, ενώ τα 310 εκπαιδευτικά σεμινάρια που προσφέρθηκαν στους ανθρώπους, που ασχολήθηκαν με το κτίσιμο της Κυπριακής Προεδρίας επικεντρώθηκαν, κυρίως, στην αποδοτικότητα και αποτελεσματικότητα, τόσο όσον αφορά το περιεχόμενο και την ποιότητα, καθώς και του χρόνου.

Επιπλέον, η Κύπρος πέτυχε να στρέψει το ευρωπαϊκό ενδιαφέρον σε μια σειρά ζητήματα αλιείας, θαλάσσιας πολιτικής και ενέργειας που άπτονται των άμεσων εθνικών συμφερόντων της.

Και αυτό γιατί, κατάφερε να αυξήσει την επιρροή της αξιοποιώντας στο έπακρο τη γεωπολιτική της θέση. Σύμφωνα με Keohane: “Exploitation of position is one of the most two powerful small state weapons!” (Keohane R. , 1969)

Ο Πρόεδρος της Κύπρου Μακάριος¹⁷ πολύ εύστοχα υποστήριξε πως η γεωγραφική θέση του κρατιδίου, ως γέφυρα που ενώνει 3 ηπείρους, καθώς και άλλοι παράγοντες δίνουν στο νησί την ευκαιρία να διαδραματίσει έναν διεθνή ρόλο μεγαλύτερο από το μέγεθος του πληθυσμού του (Pedi, 2016).

2.3.Μικρά κράτη και Ειρηνευτικές Αποστολές

Σε κάθε περίπτωση η συμμετοχή ενός μικρού κράτους σε μία συμμαχία, αλλά και η στάση που αυτό τηρεί εντός αυτής, οδηγούν σε ένα συνδυασμό αποφάσεων και συνεπειών, όπως έχει αναλυθεί και από τη διεθνή βιβλιογραφία (Snyder, 1984). *«Το κάθε κράτος διαθέτει ένα σύνολο επιμέρους παραγόντων που είναι δυνατόν να αυξάνουν την επιρροή του εντός της συμμαχίας»* (Pedi 2016).

Αν βρίσκονται εκτός συμμαχιών κινδυνεύουν να βρεθούν στη μέση των πολιτικών παιχνιδιών των μεγάλων δυνάμεων, ενώ αν ανήκουν σε συμμαχία η παρέκλιση από την κεντρική της γραμμή μπορεί να επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις τόσο στο εσωτερικό της συμμαχίας, όσο και στο διεθνές κύρος της χώρας (Κουσκουβέλης, 2004: 216).

Στα πλαίσια αυτά, η συμμετοχή των μικρών χωρών στις αποστολές που διεξάγει ο Οργανισμός στον οποίο ανήκει κρίνεται απαραίτητη. Τα πλεονεκτήματα που παρέχει η συμμετοχή ενός μικρού κράτους σύμφωνα με Schmidl είναι τα εξής (Schmidl, 2001: 85-89):

- Τα μικρά κράτη έχουν μικρότερο διεθνές αποτύπωμα (κατακτητικούς πολέμους, αποικιοκρατία, ιμπεριαλιστική πολιτική). Μπορούν έτσι να

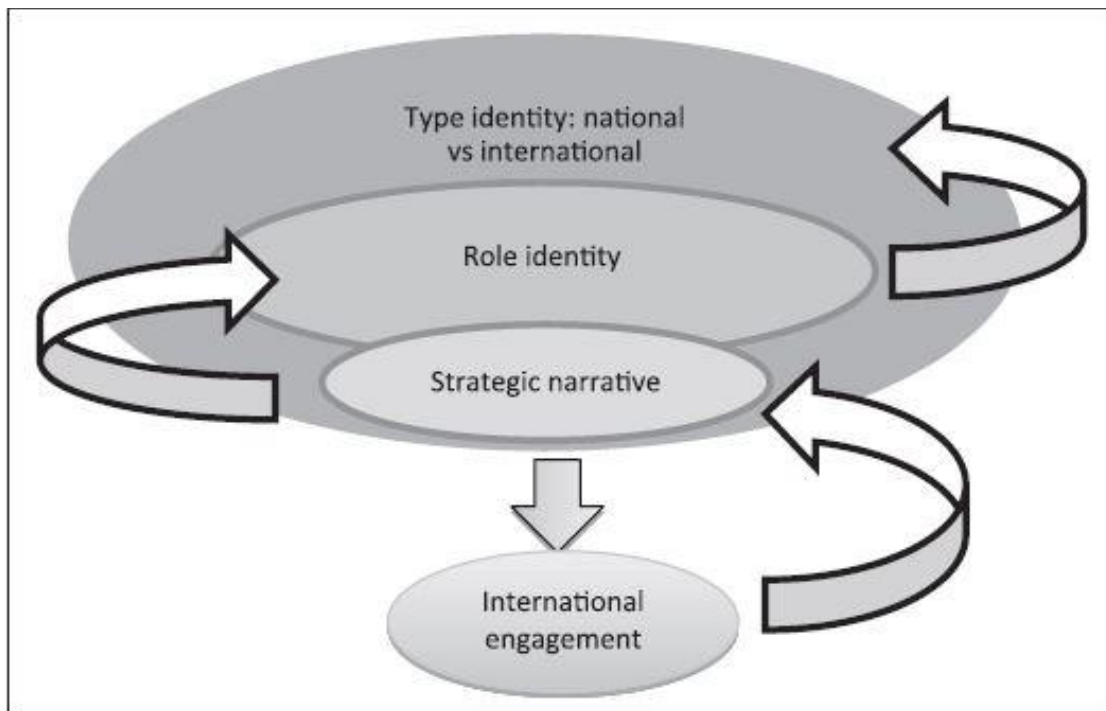
---

¹⁷ Ο Μακάριος ήταν Ελληνοκύπριος επίσκοπος και πολιτικός που διατέλεσε αρχιεπίσκοπος της αυτοκέφαλης ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου από το 1950 μέχρι το θάνατό του και πρώτος πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας από τις 16 Αυγούστου 1960 μέχρι το θάνατό του στις 3 Αυγούστου 1977.

παρουσιάσουν ένα «αστυνομικό προφίλ», που είναι πιο ήπιο από το αντίστοιχο «στρατιωτικό» και κατ' επέκταση είναι δυνατόν να αναπτυχθούν σε συγκρουσιακές περιοχές, χωρίς να αντιμετωπίσουν μεγάλες αντιδράσεις από το τοπικό στοιχείο ή τις αντίπαλες πλευρές.

- Λόγω του μικρού τους μεγέθους, τείνουν να προσπαθούν ιδιαίτερα στη εκτέλεση των έργων που θα τους ανατεθούν σε μία ειρηνευτική αποστολή, με σκοπό τη διεθνή ή εντός του Οργανισμού – Συμμαχίας καταξίωσή τους.
- Τέλος τα μικρά κράτη αποκτούν πολυσύνθετες στρατιωτικο – πολιτικές εμπειρίες από τη συνεργασία τους με χώρες στρατιωτικά και πολιτικά ισχυρότερες, που τους βοηθά να βελτιώνονται.

Χαρακτηριστικό είναι πως καμια φορά τα μικρά κράτη πρωταγωνιστούν σε ιδέες για διατήρηση ή οικοδόμηση της ειρήνης (Pedi, 2016, 161). Την εξήγηση σε αυτό ίσως θα μπορούσε να δώσει το παρακάτω σχήμα (ΠΗΓΗ: Why small states join big wars: The case of Sweden in Afghanistan 2002–2014 International Relations 1–24, 2016, p.7):

Three Discursive Layers of Explaining International Engagement

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο: Η συμμετοχή της Ελλάδας σε Ειρηνευτικές Αποστολές

3.1. Εθνική Πολιτική

Η Πολιτική Εθνικής Άμυνας (ΠΕΑ) είναι τμήμα της Εθνικής Στρατηγικής και προδιαγράφει τον τρόπο χρησιμοποίησης της Εθνικής αμυντικής ισχύος και χειρισμού των ευρύτερων αμυντικών θεμάτων. Συντάσσεται, σύμφωνα με τις προβλέψεις της κείμενης νομοθεσίας, από την αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας, ενώ υπεύθυνο για την έγκριση και την έκδοσή της είναι το Κυβερνητικό Συμβούλιο Εξωτερικών και Άμυνας (ΚΥΣΕΑ) (Λευκή Βίβλος, 2014).

Η ΠΕΑ λαμβάνει υπόψη της μια σειρά παραμέτρων που έχουν να κάνουν με τις τρέχουσες και τις αναδυόμενες απειλές, τους κινδύνους κατά της χώρας και τις παγκόσμιες και περιφερειακές προκλήσεις ασφαλείας. Με βάση την εκτίμηση των παραπάνω παραμέτρων, θέτει τους στόχους της εθνικής άμυνας και παρέχει τις κατευθύνσεις, λαμβάνοντας υπόψη, σχετικούς παράγοντες όπως (Λευκή Βίβλος, 2014):

- Η γεωστρατηγική αξία της χώρας.
- Οι διεθνείς σχέσεις.
- Τα εθνικά συμφέροντα.
- Οι παράγοντες εθνικής ισχύος.
- Οι τεχνολογικές εξελίξεις.
- Οι υφιστάμενες και εκτιμώμενες απειλές.
- Οι κίνδυνοι και το εν γένει περιβάλλον ασφαλείας.

Η ισχύουσα ΠΕΑ εγκρίθηκε από το ΚΥΣΕΑ τον Μάρτιο 2011. Στην ΠΕΑ καθορίζεται το εθνικό στρατηγικό δόγμα της χώρας, το οποίο είναι αποτρεπτικό και

αμυντικό και στηρίζεται στην στρατηγική, επιχειρησιακή και τακτική ευελιξία των ΕΔ και στην ικανότητα άμεσης αντίδρασής τους (Λευκή Βίβλος, 2014):

Οι βασικές αρχές που διέπουν την ΠΕΑ είναι (Λευκή Βίβλος, 2014):

- Ο σεβασμός των υφισταμένων συνόρων.
- Ο σεβασμός του Διεθνούς Δικαίου.
- Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.
- Η πλήρης συμμόρφωση στον Καταστατικό Χάρτη και στις αποφάσεις του ΟΗΕ.

Οι Θεμελιώδεις Στοιχεύσεις της Πολιτικής Εθνικής Άμυνας της Ελλάδας είναι (Λευκή Βίβλος, 2014):

- η διατήρηση της εθνικής ακεραιότητας, της κυριαρχίας, ανεξαρτησίας και ισχύος και ως εκ τούτου η υπεράσπιση του χερσαίου, θαλάσσιου, και εναέριου εθνικού χώρου και κατ' αυτό τον τρόπο, της εθνικής ασφάλειας.
- η συμβολή στην υπεράσπιση της κρατικής υπόστασης, της ανεξαρτησίας και
- της ασφάλειας της Κυπριακής Δημοκρατίας, στο πλαίσιο της στρατηγικής συνεργασίας των δύο χωρών στον ενιαίο γεωγραφικό χώρο της Ανατολικής Μεσογείου. Πέραν των ανωτέρω στόχων, βασική επιδίωξη της χώρας αποτελεί η διαφύλαξη της ειρήνης και της σταθερότητας στη ΝΑ Ευρώπη, στην Ανατολική Μεσόγειο και στις λοιπές περιοχές ιδιαίτερου ενδιαφέροντος.

Με αφορμή τις εντάσεις στην ευρύτερη περιοχή μας και τις υφιστάμενες ασύμμετρες και συμβατικές απειλές που συντελούν στη διαμόρφωση μιας κατάστασης «συνεχούς αστάθειας» στη ΝΑ Ευρώπη, οι Ελληνικές ΕΔ στο πλαίσιο κάλυψης επείγουσών επιχειρησιακών αναγκών, κατάρτισαν σχέδιο

Μακροπρόθεσμου Προγράμματος Προμηθειών Αμυντικού Υλικού (ΜΠΠΑΥ), προσαρμοσμένο στις οικονομικές, αλλά κυρίως στις επιχειρησιακές απαιτήσεις (Λευκή Βίβλος, 2014).

Στο πλαίσιο της συμβολής στην αντιμετώπιση αυτού του ασταθούς περιβάλλοντος η χώρα (Λευκή Βίβλος, 2014):

- Συμμετέχει σε διεθνείς ειρηνευτικές επιχειρήσεις και αντίστοιχες ασφάλειας, κατόπιν σχετικών αποφάσεων του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ.
- Υποστηρίζει τον μετασχηματισμό του ΝΑΤΟ σε έναν οργανισμό συλλογικής άμυνας και ασφάλειας.
- Ενισχύει την ανάπτυξη της Κοινής Πολιτικής Άμυνας και Ασφάλειας (ΚΠΑΑ), τη δημιουργία μιας Ευρωπαϊκής Δύναμης Ταχείας Αντίδρασης και εξειδικεύει στην προώθηση της Θαλάσσιας Ασφάλειας.

Οι ΕΔ της χώρας έχουν ως κύριο επιχειρησιακό έργο, μεταξύ των άλλων και στα πλαίσια προαγωγής σταθερότητας, τη δυνατότητα να συμμετέχουν σε πολυεθνικές επιχειρήσεις. Οι επιχειρήσεις αυτές, στο πλαίσιο των ΟΗΕ, ΝΑΤΟ, ΟΑΣΕ και ΕΕ, απαιτούν κατάλληλη προετοιμασία και ετοιμότητα.

Έτσι, απαιτείται η ύπαρξη κατάλληλου θεσμικού (Δόγμα), επιχειρησιακού (Κανόνες Εμπλοκής), οργανωτικού και εκπαιδευτικού πλαισίου, προκειμένου ο ΣΞ να ανταποκρίνεται αποτελεσματικά και με ασφάλεια στις απαιτήσεις αυτού του είδους των αποστολών (Δόγμα Πολυεθνικών Επιχειρήσεων Στρατού Ξηράς, 2010).

Με τη δομή δυνάμεων θα πρέπει να επιτυγχάνεται η εξασφάλιση διάθεσης δυνάμεων εκτός συνόρων, κατόπιν αποφάσεως των ΔΟ με βάση το Σύνταγμα,

τους νόμους, τα ζωτικά εθνικά συμφέροντα και τις ανειλημμένες υποχρεώσεις της χώρας.

Ειδικότερα σχετικά με τις υποχρεώσεις του ΣΞ που απορρέουν από τη συμμετοχή της χώρας στο ΝΑΤΟ και την ΕΕ και με δεδομένη την πολιτική βούληση για ενεργό συμμετοχή της στις δραστηριότητες, τις διαδικασίες και τους μηχανισμούς λήψεως αποφάσεων τόσο του ΝΑΤΟ, όσο και της ΕΕ, ο Στρατός Ξηράς θα πρέπει να παρακολουθεί τις εξελίξεις στις εν λόγω συμμαχίες και να επιδιώκει την, κατά το δυνατόν, προσαρμογή του σε αυτές.

Η χώρα μας δύναται να διαθέσει δυνάμεις του Στρατού Ξηράς σε πολυεθνικές επιχειρήσεις, για μια σειρά περιπτώσεων ως ακολούθως (ΓΕΕΘΑ, 2010):

(1) Επιχειρήσεις υπό την αιγίδα του ΟΗΕ ή του ΟΑΣΕ.

(2) Επιχειρήσεις που θα διευθύνονται από το ΝΑΤΟ και οι οποίες θα είναι είτε άρθρου 5 (Συλλογική άμυνα, Article 5 Collective Defence), είτε μη άρθρου 5 [Non Article 5 Crisis Response Operations (NA5CRO)].

(3) Επιχειρήσεις που θα διευθύνονται από την ΕΕ.

(4) Επιχειρήσεις Συνασπισμού Κρατών.

Έτσι, κινούμενη στην παραπάνω κατεύθυνση, η Ελλάδα, διαθέτοντας στελέχη και από τους τρεις κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων (ΣΞ, ΠΝ, ΠΑ), συμμετέχει στις διεθνείς προσπάθειες που αναλαμβάνονται για την προώθηση της ειρήνης, την καταπολέμηση της τρομοκρατίας, την αντιμετώπιση προκλήσεων συνυφασμένων με την θαλάσσια ασφάλεια (όπως η πειρατεία), καθώς και τη

δημιουργία περιβάλλοντος ασφάλειας και συνθηκών ειρηνικής διαβίωσης σε χώρες που έχουν δοκιμαστεί από πολέμους.

Η συμμετοχή σε αποστολές στο πλαίσιο του ΟΗΕ, του ΟΑΣΕ, του ΝΑΤΟ και της ΕΕ, αποτελεί προτεραιότητα του ΥΠΕΘΑ, λαμβανομένης υπόψη της οικονομικής κρίσης που διέρχεται η χώρα και πάντα εντός των δυνατοτήτων που διαμορφώνουν οι αναγκαιότητες της δημοσιονομικής προσαρμογής.

Εξάλλου, η Ελλάδα, σύμφωνα με το άρθρο 2 του Συντάγματος, ακολουθώντας τους γενικά αναγνωρισμένους κανόνες του διεθνούς δικαίου, επιδιώκει την εμπέδωση της ειρήνης και της δικαιοσύνης, καθώς και την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ λαών και κρατών. Αναλαμβάνει τις γενικές υποχρεώσεις, που απορρέουν από το χάρτη του ΟΗΕ, καθώς και από τη συμμετοχή της στους άλλους οργανισμούς ασφαλείας, οι οποίες αναφέρονται στη λήψη συλλογικών μέτρων, μεταξύ των οποίων και η χρήση στρατιωτικών δυνάμεων, για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας (Σύνταγμα της Ελλάδας, 2008). Η Ελλάδα μπορεί να συμμετέχει σε επιχειρήσεις υποστήριξης της ειρήνης προσφέροντας μεμονωμένα άτομα, στρατιωτικούς παρατηρητές ή οργανωμένα στρατιωτικά τμήματα (ΓΕΕΘΑ, 2019).

Σύμφωνα με το Σύνταγμα η Κυβέρνηση καθορίζει και κατευθύνει τη γενική πολιτική για τη συμμετοχή της χώρας μας στις ΕΥΕ και σύμφωνα με το νόμο 2292/95, όπως τροποποιήθηκε από τον νόμο 2984/02, το ΚΥΣΕΑ είναι αρμόδιο να αποφασίσει τη διάθεση εθνικών δυνάμεων στα πλαίσια των διεθνών υποχρεώσεων που έχει αναλάβει η χώρα (Σύνταγμα της Ελλάδας, 2008).

Η συμμετοχή της Ελλάδας μέχρι τις αρχές τις δεκαετίας του ογδόντα περιοριζόταν σε μικρό αριθμό παρατηρητών και μικρά στρατιωτικά τμήματα, επιπέδου λόχου, εκτός από ελάχιστες εξαιρέσεις, όπως ο πόλεμος της Κορέας. Τα

τελευταία, όμως, χρόνια η Ελλάδα έχει αναλάβει ενεργό ρόλο σε όλες τις διεθνείς προσπάθειες. Η ισχυρή ελληνική παρουσία στα Βαλκάνια, αλλά και σε απομακρυσμένες περιοχές, αποτελεί απόδειξη ότι αναβαθμίζεται η πολιτικο-διπλωματική και αμυντική θέση της χώρας μας στη διεθνή σκηνή.

Η Ελληνική συμμετοχή σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις προϋποθέτει τη τήρηση ορισμένων βασικών αρχών, όπως η ύπαρξη απόφασης (resolution) και εντολής (mandate) του ΟΗΕ πριν τη συγκρότηση της δύναμης, η διαμόρφωση καθορισμένης Ιεραρχίας, Διοίκησης και μεγέθους, όπως επίσης και η υιοθέτηση ξεκάθαρων κανόνων εμπλοκής.

Η χώρα συμμετέχει σε ΕΥΕ κάτω από τις διατάξεις των κεφαλαίων VI και VII του Χάρτη προσφέροντας μεμονωμένα άτομα, στρατιωτικούς παρατηρητές ή οργανωμένα στρατιωτικά τμήματα. Διαθέτει δυνάμεις για Επιχειρήσεις υπό την αιγίδα του ΟΗΕ ή του ΟΑΣΕ, αυτές που θα διευθύνονται από το NATO και είναι είτε άρθρου 5 (Article 5 Collective Defence)¹⁸, είτε μη άρθρου 5 (Non Article 5 Crisis Response Operations)¹⁹, επιχειρήσεις που θα διευθύνονται από την ΕΕ (Δόγμα Πολυεθνικών Επιχειρήσεων Στρατού Ξηράς, 2010), (Λευκή Βίβλος, 2014).

Σύμφωνα με τις διατάξεις των κεφαλαίων VI και VII του Καταστατικού Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών (26 Ιουν. 1945) , όπως φαίνεται στο Παράρτημα «Α» , η

---

¹⁸ NATO members participate fully within the Alliance and are equally committed to the terms of the Treaty, particularly to the reciprocal undertaking made in Article 5 namely to consider an armed attack from an enemy against one or more of them as an attack upon them all. This is known as “collective defence.” According to Article 5 there is formal obligation to take action against armed attack (ΠΗΓΗ:NATO Crisis Management.pdf,)).

¹⁹ Non-Article 5 crisis response operations (NA5CRO) can be described as multifunctional operations that encompass those political, military, and civil activities, initiated and executed in accordance with international law, including international humanitarian law, contributing to conflict prevention and resolution and crisis management, or serve humanitarian purposes, in the pursuit of declared Alliance objectives(ΠΗΓΗ: ALLIED JOINT DOCTRINE FOR NON-ARTICLE 5 CRISIS RESPONSE OPERATIONS AJP-3.4(A)).

Ελλάδα ως χώρα μέλος του ΟΗΕ και άλλων διεθνών οργανισμών, μπορεί να συμμετέχει σε Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης προσφέροντας μεμονωμένα άτομα, στρατιωτικούς παρατηρητές ή οργανωμένα στρατιωτικά τμήματα, τα οποία θα εντάσσονται σε μία πολυεθνική δύναμη με ενιαία διοίκηση, για την εκτέλεση σχετικής απόφασης του ΣΑ του ΟΗΕ. Ιστορικά παραδείγματα συμμετοχής της χώρας μας με μάχιμα τμήματα σε Επιχείρηση Υποστήριξης της Ειρήνης είναι στον πόλεμο της Κορέας (1950-1953), στην Σομαλία, στην Αλβανία και στην πρώην Γιουγκοσλαβία (ΕΕ 122-1, 2001).

Οι επιχειρήσεις, στις οποίες συμμετείχε ο Ελληνικός Στρατός την τελευταία δεκαετία του 20ου αιώνα και οι οποίες συνεχίζονται στις αρχές του 21ου αιώνα, έχουν καταδείξει πως οι Ελληνικές Ένοπλες Δυνάμεις μπορούν γρήγορα και αποτελεσματικά να προσαρμοστούν σε οποιαδήποτε νέα σενάρια και απαιτήσεις, που απασχολούν τη Διεθνή Κοινότητα.

Η αναφορά στις αποστολές που έχει συμμετάσχει ή συμμετέχει το Ελληνικό Στράτευμα, όπως αναφέρεται στα επόμενα υποκεφάλαια της παρούσας εργασίας, δίνει μία πλήρη και σαφή εικόνα για το μέγεθος της εμπλοκής της χώρας μας σ' αυτές, καθώς και της θυσίας του σε προσωπικό, υλικό, εκπαίδευση με ετοιμότητα να αντιμετωπίσει το όποιο τίμημα της συνεισφοράς του.

3.2. Κέντρα Υποστηρικτικών Δομών και Εκπαίδευσης Ειρηνευτικών Αποστολών στην Ελλάδα

Η Ελλάδα, όπως αναφέρθηκε, αντιμετωπίζει θετικά τις παρεμβάσεις για τη διατήρηση της ειρήνης, την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας και τη Σύμπραξη για την Ειρήνη. Οι αποστολές στο πλαίσιο του ΟΗΕ, ΟΑΣΕ, ΕΕ και ΝΑΤΟ απαιτούν την κατάλληλη προετοιμασία και ετοιμότητα.

Το προσωπικό των Ενόπλων Δυνάμεων με τον υψηλό επαγγελματισμό του και την δίκαιη και ισότιμη μεταχείριση των εθνοτήτων που διαβιούν στις περιοχές που έχει κληθεί να επιχειρήσει, έχει αποδείξει έμπρακτα ότι κύρια επιδίωξή του είναι η ασφάλεια και ειρήνευση της κάθε περιοχής.

Επιπλέον, συνυφασμένη με την παραπάνω ιδεολογία είναι και η ίδρυση στην Ελλάδα κέντρων υποστηρικτικών δομών και εκπαίδευσης Ειρηνευτικών Αποστολών σε διάφορους τομείς δραστηριότητας, όπως:

3.2.1 Το Πολυεθνικό Κέντρο Υποστήριξης Ειρηνευτικών Επιχειρήσεων (ΠΚΕΕΥΕ) - Multinational Peace Support Operations Training Center (MPSOTC) (ΠΚΕΕΥΕ, 2019).

Το ΠΚΕΕΥΕ συγκροτήθηκε τον Νοέμβριο του 1998 μετά από απόφαση του ΥΕΘΑ και ιδρύθηκε με υπουργική απόφαση το Νοέμβριο του 1998, ως Οργανική Μονάδα του ΓΕΕΘΑ επιπέδου Συγκροτήματος, αρχικά με έδρα το στρατόπεδο «Χατζηγιάννου» στη Νέα Σάντα Κιλκίς και από 09 Ιουλίου 1999, στην παρούσα θέση στο στρατόπεδο «Παπαθεοφίλου», στο χωριό Κρηστώνη του Κιλκίς, όπου και μετεγκαταστάθηκε. Διεξήγαγε το πρώτο σχολείο πειραματικά στις 23 του μήνα ίδρυσής του με 25 συμμετέχοντες από την Ελληνική Μονάδα της Ειρηνευτικής Δύναμης (εκείνης της περιόδου)

Αποτελεί ένα από τα 15 PfP²⁰ Κέντρα Εκπαίδευσης Επιχειρήσεων Υποστήριξης της Ειρήνης που λειτουργούν στο κόσμο, το οποίο αναγνωρίστηκε ως “NATO PfP Training Center in Greece” (Nato, 2019) με σχετική ανακοίνωση του πρώην Γ.Γ. του NATO (George Robertson) στις 19 Μαΐου 2000. Επίσης, την 16 Απριλίου

---

²⁰ The Partnership for Peace (PfP) is a North Atlantic Treaty Organization (NATO) program aimed at creating trust between NATO and other states (ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019).

του 2007 αναγνωρίστηκε επίσημα από τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών ως Κέντρο Εκπαίδευσης Επιχειρήσεων Υποστήριξης της Ειρήνης για τη διεξαγωγή του Σχολείου των στρατιωτικών παρατηρητών σε αποστολές του ΟΗΕ.

Η ίδρυση αυτού του εκπαιδευτικού κέντρου απορρέει αφενός από την ισχυρή θέληση της χώρας μας για σταθερό και ειρηνικό περιβάλλον και αφετέρου από την φυσική συνέχιση της μακράς παράδοσης που έχει η χώρα σε συμμετοχή σε ΕΥΕ από το 1950.

Μέχρι σήμερα το ΠΚΕΕΥΕ έχει πραγματοποιήσει μεγάλο αριθμό σημαντικών δραστηριοτήτων στις οποίες περιλαμβάνονται εθνικά και διεθνή σχολεία, σεμινάρια, καθώς επίσης και εκπαιδεύσεις από Κινητές Ομάδες Εκπαίδευσης (Mobile Training Teams).

Ο πρωταρχικός στόχος του είναι να εκμεταλλευθεί την εμπειρία η οποία αποκτάται από την μακρά συμμετοχή των στρατευμάτων μας σε ΕΥΕ, εξασφαλίζοντας υψηλές προδιαγραφές, ρεαλιστική και έγκυρη εκπαίδευση στο πολυεθνικό προσωπικό και στο εθνικό τμήμα, κατά την προετοιμασία για Ειρηνευτική Αποστολή.

Έτσι, η αποστολή του είναι η διοργάνωση Πολυεθνικών Σχολείων, με Έλληνες και αλλοδαπούς εκπαιδευομένους, με σκοπό την παροχή θεωρητικής και πρακτικής εκπαίδευσης, επί θεμάτων ΕΥΕ, σύμφωνα με τα ισχύοντα διεθνή πρότυπα του ΝΑΤΟ, ΟΗΕ, ΕΕ και ΟΑΣΕ.

Επιπρόσθετα παρέχει ακαδημαϊκή και πρακτική εκπαίδευση, σε Εθνικό και Πολυεθνικό προσωπικό, Επιτελείς και Στρατιωτικούς Παρατηρητές, που έχουν τοποθετηθεί σε αποστολή ΕΥΕ, πριν την ανάληψης αποστολής τους (Pre-deployment Training).

Η εκπαίδευση στοχεύει στην προετοιμασία των στελεχών ως:

- Διοικητές Τάγματος - Διμοιρίας σε ειρηνευτικές αποστολές
- Προσωπικού σε πολυεθνικούς σχηματισμούς
- Στρατιωτικοί Παρατηρητές σε ειρηνευτικές αποστολές
- CIMIC Ειδικούς
- Αξιωματικούς Εκπροσώπους Τύπου

Το ΠΚΕΕΥΕ, ως Κέντρο Εκπαίδευσης του προγράμματος Συνεργασία για την Ειρήνη στην συνεχόμενη ανταπόκρισή του στις ραγδαία εναλλασσόμενες επιχειρησιακές απαιτήσεις, σχεδιάζει και διεξάγει Πολυεθνικά σχολεία σε ετήσια βάση. Ταυτόχρονα έχει την δυνατότητα να εκπληρώσει επιπρόσθετες δεσμεύσεις της ΕΕ.

Η συμμετοχή στα σχολεία του κέντρου είναι ανοιχτή σε όλα τα κράτη μέλη του ΝΑΤΟ και του προγράμματος Συνεργασία για την Ειρήνη (PfP). Επιπλέον οι χώρες μέλη του προγράμματος Μεσογειακού Διαλόγου και τρίτες χώρες (που δεν ανήκουν στο ΝΑΤΟ, στο πρόγραμμα Συνεργασία για την Ειρήνη και στο πρόγραμμα Μεσογειακού Διαλόγου) προσκαλούνται να συμμετέχουν ανάλογα με τις ισχύουσες διμερείς συμφωνίες.

Το ΠΚΕΕΥΕ, σύμφωνα με τον οργανισμό λειτουργίας και τον αντίστοιχο ΠΟΥ του ΓΕΕΘΑ, είναι Κέντρο Εκπαίδευσης διοικητικά και οικονομικά ανεξάρτητο, ισότιμο με Μονάδα και διοικείται από Συνταγματάρχη όλων των Όπλων του Στρατού Ξηράς. Το προσωπικό του Κέντρου είναι στρατιωτικό και πολιτικό και αποτελείται από Αξιωματικούς, Οπλίτες και Υπαλλήλους του ΥΕΘΑ, που προέρχονται από όλους τους κλάδους των Ενόπλων Δυνάμεων. Ως γλώσσα λειτουργίας του Κέντρου και διεξαγωγής της εκπαίδευσης, είναι η αγγλική.

Η Ακαδημαϊκή Εκπαίδευση διεξάγεται σε σύγχρονες ευρύχωρες αίθουσες, επαρκώς εξοπλισμένες με όλα τα απαραίτητα μέσα. Το εσωτερικό δίκτυο το οποίο συνδέει όλες τις εγκαταστάσεις και τις διάφορες συσκευές επιτρέπει την διεξαγωγή των πιο απαιτητικών ασκήσεων, μέσω ηλεκτρονικού υπολογιστή και ασκήσεις συνεδρίας.

Οι ασκήσεις Πεδίου διεξάγονται σε ειδικό χώρο για ΕΥΕ και ασκήσεις κατοικημένων περιοχών, ο οποίος βρίσκεται στην Αργυρούπολη, ένα χωριό 5 χλμ ανατολικά του Κιλκίς. Οι υψηλού επιπέδου επαγγελματικές διαλέξεις, οι ρεαλιστικές ασκήσεις στο πεδίο ασκήσεων, οι σύγχρονες εγκαταστάσεις και η κατάλληλη υποστήριξη Διοικητικής Μέριμνας, εξασφαλίζει στο ΠΚΕΕΥΕ υψηλό επαγγελματισμό ο οποίος ανταποκρίνεται στις προσδοκίες των εκπαιδευομένων.

Οι εκπαιδευτικές σειρές αναθεωρούνται και εκσυγχρονίζονται συνεχώς για να είναι σε θέση να ανταποκριθούν στις τρέχουσες εξελίξεις και στις απαιτήσεις των Επιχειρήσεων Υποστήριξης Ειρήνης(mpsofc.army.gr, 2019), (Εθελοντικό Δημοσιογραφικό Δίκτυο, 2019).

Εικάζεται πως επειδή η Συμφωνία των Πρεσπών προβλέπει, μεταξύ άλλων, και στρατιωτική συνεργασία της χώρας μας με το γειτονικό κράτος, Βόρειο Μακεδόνες αξιωματικοί θα έρχονται κατά ομάδες στο μέλλον για εκπαίδευση στο συγκεκριμένο κέντρο (ΥΠΕΞ, 2019), (Μαχητής, 2019).

3.2.2. Το Κέντρο Εκπαίδευσης Ναυτικής Αποτροπής (ΚΕΝΑΠ)- NATO Maritime Interdiction Operational Training Center (NMIOTC) (ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ, 2014).

Ιδιαίτερο ρόλο για τη χώρα μας διαδραματίζει η λειτουργία του Κέντρου Εκπαίδευσης Ναυτικής Αποτροπής. Η απόφαση για την ίδρυση του ΚΕΝΑΠ

λήφθηκε στη Σύνοδο των Υπουργών Αμύνης των κρατών-μελών της Συμμαχίας, την 12η Ιουνίου 2003 και, σε αυτό το πλαίσιο, το Γενικό Επιτελείο Ναυτικού (ΓΕΝ) δημιούργησε το Γραφείο Συντονισμού Ιδρύσεως του ΚΕΝΑΠ το Νοέμβριο του 2005, με σκοπό την ίδρυση του Κέντρου και την απόκτηση από τον SACT (Supreme Allied Commander Transformation)²¹ της τελικής επιχειρησιακής του ικανότητας μέχρι το Δεκέμβριο του 2007.

Το βασικό μνημόνιο συνεργασίας, που καθορίζει τις λειτουργικές σχέσεις του Κέντρου με τους δύο Στρατηγικούς Διοικητές της Συμμαχίας (SACT - SACEUR), υπογράφηκε την 15η Νοεμβρίου 2005.

Το ΚΕΝΑΠ, το οποίο εδρεύει στη Σούδα της Κρήτης, έχει ως αποστολή τη συνδυασμένη εκπαίδευση σε μονάδες του ΝΑΤΟ, με σκοπό την επαύξηση της ικανότητας αυτών στην εκτέλεση αποστολών επιτηρήσεως επιφανείας, αέρος και υποθαλάσσιες, καθώς και στην εκτέλεση ειδικών επιχειρήσεων, για την υποστήριξη των αντίστοιχων έργων Ναυτικής Αποτροπής.

Το ΚΕΝΑΠ, σύμφωνα με τις αποφάσεις του ΝΑΤΟ, βελτιώνει την εξειδίκευση των ναυτικών μονάδων, στο πλαίσιο των επιχειρήσεων αποτροπής (Maritime Interdiction Operations-MIO)²², προάγει δεξιότητες, διαλειτουργικότητα και συνεργασία μεταξύ των ναυτικών μονάδων και παρέχει υποστήριξη στον SACT

---

²¹ The Supreme Allied Commander Transformation (SACT) is one of NATO's two strategic commanders and the commanding officer of Allied Command Transformation (<https://www.nato.int/>)

²² Maritime interdiction (or naval interdiction) operations (MIOs) are naval operations, that aim to delay, disrupt, or destroy enemy forces or supplies en route to the battle area before they do any harm against friendly forces, similar to air interdiction. Maritime interdiction took place in both World Wars, the First World War and Second World War during the Battle of the Atlantic campaigns (1914-1918) and (1939-1945). In several other campaigns, such as the Norwegian Campaign and the Battle of the Mediterranean, naval interdiction campaigns took place) (ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019).

στην ανάπτυξη του δόγματος ΜΙΟ, των κατευθυντηρίων διαταγών και εγχειριδίων καθώς και των δραστηριοτήτων έρευνας, πειραματισμού, δημιουργίας μοντέλων και προσομοιώσεως, στο πλαίσιο των ευρύτερων επιχειρήσεων αποτροπής (ΓΕΕΘΑ, 2019), (Λευκή Βίβλος, 2014).

3.2.3. Το Πεδίο Βολής Κρήτης (ΠΒΚ)-NATO Missile Firing Installation (NAMFI) (ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ, 2014).

Το ΠΒΚ, με έδρα τα Χανιά της Κρήτης στην περιοχή του Ακρωτηρίου, χρησιμοποιείται από το 1964 σε μόνιμη βάση από τις χώρες της Γερμανίας, Ολλανδίας, Ελλάδας και Βελγίου. Κάθε κράτος-μέλος του NATO έχει τη δυνατότητα να κάνει χρήση του Πεδίου Βολής και κατόπιν έγκρισης σχετικής αιτήσεώς τους, τρίτα κράτη, τεχνολογικά ινστιτούτα, εταιρείες και οργανισμοί.

Ένας από τους λόγους που το ΠΒΚ επιλέχθηκε από την ερευνητική ομάδα του NATO να ιδρυθεί, ήταν η ιδανική τοποθεσία. Η μικρή απόσταση που έχει από το στρατιωτικό και πολιτικό αεροδρόμιο καθώς και το στρατιωτικό λιμάνι, προσφέρει πλήρη αεροναυτική υποστήριξη και υπηρεσίες διοικητικής μέριμνας. Σημαντικό ρόλο επίσης παίζει η γεινίαση και με άλλες στρατιωτικές Μονάδες. Η 115 Πτέρυγα Μάχης, το Κέντρο Ναυτικής Αποτροπής (ΚΕΝΑΠ) και η 1η Μοίρα Αλεξιπτωπιστών (1η ΜΑΛ), παρέχουν εξαιρετικές δυνατότητες για πολυδιάστατες ασκήσεις και εκπαίδευση.

Η στρατηγική θέση της Κρήτης στην ευαίσθητη περιοχή της Μεσογείου, καθιστά το ΠΒΚ τον πιο προτιμώμενο χώρο για βολές και ασκήσεις για στρατεύματα που συμμετέχουν σε νατοϊκές επιχειρήσεις, καθώς επίσης και για υποδοχή στρατευμάτων που επιστρέφουν από εμπόλεμες ζώνες.

Το ΠΒΚ είναι ένα από τα λίγα πεδία βολής παγκοσμίως που μπορούν να φιλοξενήσουν σχεδόν όλους τους τύπους βολών εδάφους, επιφανείας και αέρος και επιπροσθέτως είναι το μόνο πεδίο βολής παγκοσμίως που λειτουργεί κάτω από την ομπρέλα του SHAPE²³, αναφορικά με την τακτική αξιολόγηση βολών.

Τέλος, σε συνδυασμό με τις σύγχρονες εγκαταστάσεις και υπηρεσίες και τις ιδανικές καιρικές συνθήκες σχεδόν όλο το χρόνο, διασφαλίζει την εκτέλεση της αποστολής και την επιτυχία. Αυτό, άλλωστε, αποδεικνύεται από το γεγονός ότι στα 55 χρόνια λειτουργίας του, όλες οι δραστηριότητες – ασκήσεις που έλαβαν χώρα στο ΠΒΚ, πραγματοποιήθηκαν με απόλυτη ασφάλεια (Namfi, 2019) (Λευκή Βίβλος, 2014).

3.2.4. Το Πολυεθνικό Συντονιστικό Κέντρο Στρατηγικών Θαλασσιών Μεταφορών (ΠΟΣΚΕΣΘΑΜ) - Athens Multinational Sealift Coordination Centre (AMSCC) (ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ, 2014).

Το ΠΟΣΚΕΣΘΑΜ, που εδρεύει στην Αθήνα, ιδρύθηκε το 2004, μετά από απόφαση του Υπουργείου Εθνικής Άμυνας να συμβάλει στην εξεύρεση των κατάλληλων μέσων στον τομέα των στρατηγικών θαλασσιών μεταφορών και την παρακολούθηση των μέσων αυτών για λογαριασμό των Κρατών/Διεθνών Οργανισμών που έχουν συνάψει συμφωνίες συνεργασίας με το Κέντρο.

Η αποστολή στην ουσία είναι:

-Να μεταβιβάζει το αίτημα του χρήστη για ναύλωση πλοίων στην Διεύθυνση Θαλασσιών Κρατικών Μεταφορών (ΔΘΚΜ) του Υπουργείου Εμπορικής Ναυτιλίας,

---

²³ Στις 14 Σεπτεμβρίου του 1966 το Συμβούλιο Μονίμων Αντιπροσώπων του NATO αποφάσισε να μεταφερθεί από το Παρίσι στο προάστιο Καστό των Βρυξελλών το Ανώτατο Αρχηγείο των Συμμαχικών Δυνάμεων ή αλλιώς Supreme Headquarters Allied Powers Europe (SHAPE) (ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019).

προκειμένου αυτή να διενεργεί διαγωνισμό σύμφωνα με το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο λειτουργίας της και

-Να παρέχει, μετά από αίτημα του χρήστη, παρακολούθηση/έλεγχο δρομολογίου (Monitoring) των ναυλωμένων πλοίων.

Η αποστολή αυτή επιτυγχάνεται κυρίως μέσω της δεξαμενής πλοίων που διαθέτει το Κέντρο (208 εμπορικά πλοία διαφόρων τύπων κατάλληλων για επιχειρήσεις ανθρωπιστικής αρωγής και αντιμετώπισης καταστροφών).

Έτσι, στα πλαίσια των δυνατοτήτων του μπορεί να παρέχει:

- α. Υποστήριξη σε θέματα σχεδιάσεως όταν αιτηθεί από χώρα ή οργανισμό.
- β. Υποστήριξη σε επιχειρήσεις του NATO και της ΕΕ.

Ειδικότερα σε:

- -Δυνάμεις ταχείας αντίδρασης της ΕΕ και του NATO (EUBGs και NRFs).
- -Επιχειρήσεις διαχείρισης κρίσεων της ΕΕ και του NATO.
- -Ασκήσεις NATO, ΕΕ κατά τη διάρκεια της περιόδου ειρήνης.
- -Επιχειρήσεις παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας υπό την αιγίδα των ΗΕ [UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (OCHA)].

Μέχρι στιγμής το AMSCC έχει εκπληρώσει τις κάτωθι αποστολές:

- Ανταπόκριση στις αιτήσεις για συμμετοχή στην αντιμετώπιση των συνεπειών από την καταστροφή «KATPINA» μέσω της παρακολούθησης των δυο πλοίων (πλωτά ξενοδοχεία) που προσφέρθηκαν ως δωρεά από την ελληνική κυβέρνηση.
- Μεταφορά 81 ουγγρικών αρμάτων μάχης (T-72) και 36 ελληνικών TOMA BMP-1 στο Κουβέιτ.

- Συμμετοχή στην άσκηση του NATO, Crisis Management Exercise (CMX-06).
- Παροχή υποστήριξης κατά την διάρκεια της κρίσης του Λιβάνου.

Για να αναλάβει το κέντρο κάποια αποστολή απαιτείται να έχει υπογραφεί συμφωνία μεταξύ αυτού και των κρατών, μελών, οργανισμών που αιτούνται παροχή υποστηρίξεως. Το ΠΟΣΚΕΣΘΑΜ έχει συνάψει συμφωνίες συνεργασίας με παραπάνω από δέκα ευρωπαϊκές χώρες και δυο Διεθνείς Οργανισμούς. Η Ιταλία ήταν η πρώτη χώρα που υπέγραψε μνημόνιο συνεργασίας (Memorandum of Understanding - MOU)²⁴ τον Απρίλιο του 2005.

Για να ανταποκριθεί στις σύγχρονες και μελλοντικές απαιτήσεις στον τομέα των στρατηγικών μεταφορών, το κέντρο επιδιώκει να αποκτήσει τη δυνατότητα σχεδίασης και συντονισμού όχι μόνο θαλάσσιων, αλλά και χερσαίων, εναερίων και συνδυασμένων μεταφορών (Pronews, 2019),(Λευκή Βίβλος, 2014).

3.3. Ειρηνευτικές Αποστολές της Ελλάδας

Η χώρα μας, ως κράτος - μέλος των προαναφερόμενων ΔΟ, έχει συμμετάσχει και συνεχίζει να συμμετέχει σε ειρηνευτικές αποστολές.

---

²⁴ A memorandum of understanding (MOU or MoU) is an agreement between two or more parties outlined in a formal document. It is not legally binding but signals the willingness of the parties to move forward with a contract. The MOU can be seen as the starting point for negotiations as it defines the scope and purpose of the talks. Such memoranda are most often seen in international treaty negotiations but also may be used in high-stakes business dealings such as merger talks (ΠΗΓΗ: <https://www.investopedia.com/>) .

3.3.1. Τρέχουσες Ειρηνευτικές Αποστολές

Οι ειρηνευτικές αποστολές που λαμβάνουν χώρα στην παρούσα φάση είναι οι εξής (ΓΕΕΘΑ, 2019), (ΓΕΣ, 2019), (ΠΚΕΕΥΕ, 2019):

1. Αποστολή "EUTM MALI" (Μάλι)
2. Αποστολή "RESOLUTE SUPPORT MISSION -RSM" (Αφγανιστάν)
3. Επιχείρηση "ACTIVE ENDEAVOUR" (Μεσόγειος Θάλασσα)
4. Επιχείρηση "ALTHEA" (Βοσνία-Ερζεγοβίνη)
5. Επιχείρηση "ATALANTA" (Μεσόγειος Θάλασσα)
6. Επιχείρηση "ENDURING FREEDOM" (Μεσόγειος Θάλασσα)
7. Επιχείρηση "EUNAVFOR MED-SOPHIA" (Μεσόγειος Θάλασσα)
8. Επιχείρηση "JOINT ENTERPRISE" (KFOR-Κόσσοβο)
9. Επιχείρηση "MINURSO" (Δυτική Σαχάρα - ΧΩΠΙΣ την συμμετοχή της Ελλάδας πλέον)
10. Επιχείρηση "SEA GUARDIAN" (Μεσόγειος Θάλασσα)
11. Επιχείρηση "UNIFIL" (Μεσόγειος Θάλασσα)
12. Μόνιμη Δύναμη NATO (SNMG-2)
13. Μόνιμη Αντιναρκική Δύναμη NATO (SNMCMG-2)

Η αποστολή που βρίσκεται σε εξέλιξη και που δε συμμετέχει πλέον η Ελλάδα είναι στη Δυτική Σαχάρα, η επονομαζόμενη - MINURSO, στην οποία η χώρα μας συμμετείχε από το Σεπτέμβριο 1991 μέχρι το Σεπτέμβριο 2011 με έναν Αξιωματικό του Στρατού Ξηράς.

Από τις παραπάνω, συμμετοχή με Στρατιωτικούς Παρατηρητές / Αξιωματικούς Συνδέσμους η χώρα μας διαθέτει στις εξής:

1. Αποστολή EUTM MALI (MHQ Μπαμάκο,ΜΑΛΙ)
2. Αποστολή RESOLUTE SUPPORT MISSION -RSM (FW Maintenance TAA & AIR/ΝΚΑΙΑ Καμπούλ, ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ)
3. Επιχείρηση “ALTHEA” (ΒΗ Ops/JOC-Σεράγεβο,Βοσνία Ερζεγοβίνη&EUS OHQ-SHAPE)
4. Επιχείρηση “ATALANTA” (OHQ-Northwood Ην.Βασίλειο)
5. Επιχείρηση "ENDURING FREEDOM" (USCENTCOM-Τάμπα Φλώριντα,ΗΠΑ)
6. Επιχείρηση “JOINT ENTERPRISE” (KFOR HQ& SPOU-Θεσσαλονίκη,ΕΛΛΑΣ)
7. Επιχείρηση "UNIFIL" (Νακούρα, ΛΙΒΑΝΟΣ)
8. Επιχείρηση "EUNAVFOR MED-SOPHIA" (OHQ-Ρώμη, ΙΤΑΛΙΑ)
9. NATO MLO/Belgrade (ΣΕΡΒΙΑ)
10. NATO MLO/Skorje (BJOA, πρώην ΠΓΔΜ)

3.3.2. ΠΕΡΑΤΩΘΕΙΣΕΣ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ

Τέλος, οι σημαντικότερες επιχειρήσεις, οι οποίες ολοκληρώθηκαν κατά το παρελθόν είναι:

- Κορέα (Νοέμβριος 1950 – Μάιος 1958)
  - Κονγκό – “UNIMOK” (14 Μαρτίου 1961 - 9 Νοεμβρίου 1961)
  - Κουβέιτ - "ΝΕΑΡΧΟΣ" (2 Σεπτεμβρίου 1990 – 31 Ιουλίου 1991)
  - Κουβέιτ -"UNIKOM" (31 Απριλίου 1991 - 6 Οκτωβρίου 2003)
  - Βόρειο Ιράκ – “UNGCI” (26 Ιούλιος 1991 – 11 Σεπτεμβρίου 2003)
-

- Σομαλία – “UNITAF” (4 Μαρτίου 1993 - 3 Μαρτίου 1994)
- Γεωργία – “UNOMIG” (Σεπτέμβριος του 1994 - Σεπτέμβριος του 2011)
- Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας - “ECMM-EUMM” (Ιούλιος 1990-1 Ιαν 2008)
- Νότια Αφρική (Απρίλιος 1994 - Μάιος 1994)
- Αιθιοπία (10 Μαΐου 1994 - 10 Ιουνίου 1994)
- Παλαιστίνη (9 Νοεμβρίου 1995 - 25 Ιανουαρίου 1996)
- Αλβανία -"ΚΟΣΜΑΣ" - Απεγκλωβισμός Αλλοδαπών (την 15 Μάρτη του 1997)
- Κονγκό - Επιχείρηση "ΑΡΤΕΜΙΣ" (12 Ιουλίου 2003 - 1 Σεπτεμβρίου 2003).
- Βοσνία - Ερζεγοβίνη – “IFOR - SFOR” (14 Δεκεμβρίου 1995 - 4 Δεκεμβρίου 2004).
- Τσάντ - "EUFOR TCHAD-RCA" (Οκτώβριος 2007 - Σεπτέμβριος 2008).
- Ερυθραία - Αιθιοπία "UNMEE" (Ιουλ.200- Ιουλ.2008).
- Αλβανία – ΝΗQT (5η Απριλίου 1997- Μάρτιος του 2008)
- ΗΠΑ - Τυφώνας "ΚΑΤΡΙΝΑ" (16-19 Σεπτεμβρίου 05).
- Πακιστάν - Σεισμός 8ης Οκτ 05 (18 Οκτωβρίου – 25 Νοεμβρίου 2005).

Και σε ότι αφορά στην τότε:

-
- **Πρώην Γιουγκοσλαβική Δημοκρατία της Μακεδονίας (ΠΓΔΜ)**
  - ✓ Επιχείρηση "ESSENTIAL HARVEST"
  - ✓ Επιχείρηση "AMBER FOX"
  - ✓ Επιχείρηση " ALLIED HARMONY"
  - ✓ Επιχείρηση "CONCORDIA"
  - ✓ Επιχείρηση "PROXIMA"

Θα αναλυθούν στο επόμενο κεφάλαιο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4: Ειρηνευτικές αποστολές της Ελλάδος στην τότε ΠΓΔΜ.

4.1. Πολιτικό-κοινωνικό-οικονομική κατάσταση της τότε ΠΓΔΜ.

Προτού γίνει αναφορά στις ειρηνευτικές αποστολές που συμμετείχε η χώρα μας στην τότε ΠΓΔΜ, θεωρώ χρήσιμο να αναλυθούν πρωτίστως τα πολιτικο-οικονομικο-κοινωνικά δρώμενα της περιοχής που συνετέλεσαν στην ευαισθητοποίηση της Νατοϊκής ηγεσίας και της δημιουργίας των αποστολών. Αξιομνημόνευτο βιβλίο, από το οποίο άντλησα πληροφορίες, τις οποίες και παραθέτω, αποτελεί το σύγγραμμα «Η παρουσία της Ελληνικής Δύναμης στα Σκόπια», το οποίο συνέταξε ο Διοικητής της πρώτης αποστολής στην τότε ΠΓΔΜ με τη βοήθεια δύο στελεχών (Άνχης Χούπης, 2002).

Μετά τον κατακερματισμό της Γιουγκοσλαβικής Ομοσπονδίας και το διαμελισμό της Βοσνίας, η γείτονα χώρα απειλήθηκε με διάσπαση. Παρόλο που ήταν η μόνη από τις 6 δημοκρατίες της ομοσπονδιακής Γιουγκοσλαβίας που έμεινε αρχικά ανέπαφη από τις εθνικές εκκαθαρίσεις και συγκρούσεις που συγκλόνισαν τα Βαλκάνια, τα απειλητικά σύννεφα προσέγγισαν και αυτήν. Η επίθεση του ΝΑΤΟ εναντίον της Σερβίας και η εισροή Αλβανών προσφύγων στο ενίσχυσαν σημαντικά τις εσωτερικές εντάσεις. Εντός του πλαισίου αυτού απειλήθηκαν οι εύθραστες ισορροπίες στη χώρα.

Συμπληρωματικά, η τότε ΠΓΔΜ ήταν πολυεθνική χώρα και θεωρούνταν δυνητικά εύφλεκτη. Κυρίαρχη πολιτική πραγματικότητα είναι η κάθετη εθνική πόλωση ανάμεσα στον αλβανικό και το σλαβομακεδονικό πληθυσμό. Πρόκειται για μια διαφοροποίηση που επεκτείνεται σε όλα τα ζητήματα της δημόσιας ζωής (θεσμοί, κοινωνικό σύστημα, εθνική ταυτότητα, εμπιστοσύνη, ιδεολογία, διεθνή προσανατολισμό).

Εκτός, όμως, από αυτές τις βασικές εθνότητες, υπάρχουν και άλλες στο εσωτερικό του κράτους, που του προσδίδουν την εικόνα ενός πραγματικού μωσαϊκού: Τούρκοι, Ρομά, Βόσνιοι κ.α. Ένα από τα κυριότερα προβλήματα που απασχολεί την κοινωνία των Σκοπίων ήταν η σχέση των Σλαβομακεδόνων με τις άλλες εθνότητες-μειονότητες, κυρίως, όμως, με τον αλβανικό πληθυσμό.

Η στάση του τελευταίου αποτελεί αντικείμενο μιας μακράς διεγκυστίνδας με πολύμορφες προεκτάσεις. Τα ερωτήματα πολλά: είναι μήπως μειονότητα ή εθνοτική κοινότητα, ή εθνική συνιδρύτρια κοινότητα; Οι όροι αυτοί χρησιμοποιούνται για να αποδώσουν μια πραγματικότητα εξαιρετικά σύνθετη.

Σύμφωνα με επίσημα στοιχεία του κράτους, ο πληθυσμός τους άγγιζε το 21,72% κατά την απογραφή του 1991 και 22,9% κατά την απογραφή του 1994²⁵, ενώ κατά τις εκτιμήσεις των αλβανοφώνων το ποσοστό άγγιζε το 40%. Τα αλβανικά χωριά κατά κανόνα ήταν πεδινά με πληθυσμό από 1.000 ως και 10.000 κατοίκους και απομονωμένα από την κεντρική εξουσία.

Η σχέση της κυρίαρχης εθνότητας με την αντιστοιχη της αλβανικής αποτελεί στη φάση αυτή το κρίσιμο ζήτημα. Η αναφορά στο προοίμιο του Συντάγματος ότι «η Μακεδονία» είναι το εθνικό κράτος του «μακεδονικού λαού» ερμηνεύεται αρνητικά από τους αλβανοφώνους, μιας και θεωρούν ότι η παραπάνω διατύπωση τους υποβιβάζει σε πολίτες δεύτερης κατηγορίας. Κύρια διεκδίκηση τους είναι ο χαρακτηρισμός τους ως «συστατικού έθνους» που θα τους εξασφάλιζε ένα ισότιμο καθεστώς.

---

²⁵ Εικάζεται πως η απογραφή αυτή απέκλεισε ένα μεγάλο τμήμα του αλβανικού πληθυσμού από τους καταλόγους του(ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019).

Επιπρόσθετα, το ζήτημα της εκπαίδευσης προκαλεί τριβές μεταξύ των δύο εθνοτήτων. Το άρθρο 44 του Συντάγματος ορίζει ότι η πρόσβαση στην εκπαίδευση είναι ανοικτή και κοινή σε όλους. Σ' αυτό ακριβώς το άρθρο στηρίζονται οι Αλβανοί και διεκδικούν εκπαίδευση στην αλβανική γλώσσα. Αλλά η νομοθεσία της χώρας ορίζει ταυτόχρονα ότι η χρήση της αλβανικής γλώσσας προβλέπεται μόνο για τον πρώτο και το δεύτερο βαθμό. Για την τριτοβάθμια εκπαίδευση. Γι' αυτό το λόγο το 1995 έγιναν συγκρούσεις και προκλήθηκαν ταραχές, όταν η αστυνομία επενέβη για να αποτρέψει τα εγκαίνια του παράνομου αλβανικού πανεπιστημίου. Σημείο αιχμής αποτέλεσε το ζήτημα ίδρυσης αλβανόφωνου πανεπιστημίου στην πόλη Τέτοβο στα Δυτικά της χώρας.

Οι Αλβανοί ισχυρίστηκαν ότι το αίτημά τους δεν ήταν τίποτα περισσότερο από μια προσπάθεια να αναπτύξουν τον πολιτισμό τους και να διατηρήσουν την ταυτότητά τους. Για τη σλαβομακεδονική ηγεσία όμως αποτελούσε μια προσπάθεια επίλυσης παράλληλων δομών που απέβλεπαν σε μια *de facto* ομοσπονδιοποίηση του κράτους.

Αντίστοιχο πρόβλημα θεωρείται ότι υφίσταται για το ζήτημα της γλώσσας. Το Σύνταγμα ορίζει ότι οι μειονοτικές γλώσσες μπορούν να χρησιμοποιούνται από την τοπική αυτοδιοίκηση, όχι όμως από τις τοπικές υπηρεσίες της κεντρικής κυβέρνησης. Με άλλα λόγια για κάθε υπόθεση του ο πολίτης είναι υποχρεωμένος να γνωρίζει τη σλαβομακεδονική. Οι Σλαβομακεδόνες αρνούνται την εισαγωγή της αλβανικής, ως δεύτερης επίσημης γλώσσας, εκτιμώντας ότι κάτι τέτοιο θα προοιωνίζε την ομοσπονδιοποίηση της χώρας.

Οι γενικότερες αντιθέσεις και τα αιτήματα της αλβανικής μειονότητας, τα οποία φέρνουν και ένα είδος εθνικισμού, καθιστούν τον αλβανικό πληθυσμό δεξαμενή, από την οποία αντλούνται στοιχεία αντίδρασης και έκρηξης. Έτσι, ο εθνικός απομονωτισμός από την πλευρά της τότε ΠΓΔΜ και ο μεγαλοϊδεατισμός

των αλβανοφώνων του Κοσσυφοπεδίου προκάλεσαν τη δημιουργία του NLA (National Liberation Army), του UCK²⁶ των Σκοπίων. Το κίνημα αυτό των ανταρτών αποτελεί παραφυάδα του Εθνικού Απελευθερωτικού Στρατού του Κοσσυφοπεδίου και συνδέεται με την κατάληψη απομακρυσμένων χωριών στα σύνορα της τότε ΠΓΔΜ, του Κοσσυφοπεδίου και της Σερβίας. Η συνολική δύναμή του το 2001 εικάζεται πως ανερχόταν σε 740-1050 άτομα, εκ των οποίων 40-50 αναφερόταν ως «Ειδικές Δυνάμεις».

Εντός των επιδιώξεων του NLA ήταν μια ομοσπονδιοποιημένη ΠΓΔΜ που θα ήταν το κάλυμμα για μια ξεχωριστή αλβανική ταυτότητα, πιθανόν και ως μέρος του Κοσσυφοπεδίου, υπό το πρίσμα των αλυτρωτικών τους βλέψεων. Το σχέδιό τους βασίζεται σε τρία σημεία:

- Πραγματοποίηση τρομοκρατικών επιθέσεων εναντίον κυβερνητικών και πολιτικών στόχων
- Εκπόνηση επιθέσεων για την πρόκληση βίαιης κυβερνητικής απάντησης, ειδικά εναντίον αλβανικών χωριών και Αλβανών
- Διαβεβαίωση ότι η τηλεόραση και ο τύπος θα προβάλλουν την αιματοχυσία.

Αυτές οι ομάδες ανταρτών χρηματοδοτούνταν και υποστηρίζονταν πολιτικά από κόμματα του Κοσσυφοπεδίου που υποστήριζαν τη «σκληρή γραμμή», ενώ πηγές αναφέρουν πως μεγαλύτερη πηγή χρηματοδότησης των εξτρεμιστικών

---

²⁶ Ο Απελευθερωτικός Στρατός του Κοσσυφοπεδίου αναφερόμενος και ως ΟΥΤΣΕΚΑ, ήταν Αλβανική εθνικιστική παραστρατιωτική οργάνωση που επιδίωκε την απόσχιση του Κοσσυφοπεδίου από την Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γιουγκοσλαβίας και τη Σερβία τη δεκαετία του 1990 και την ενδεχόμενη δημιουργία μιας Μεγάλης Αλβανίας(ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019).

ομάδων είναι ο απόδημος αλβανικός πληθυσμός. Η συγκέντρωση των χρημάτων γίνεται με τη μέθοδο φόρων, που εποβάλλονται στους απόδημους, ενώ μεγάλο μέρος τους προερχόταν από άλλες άδηλες πηγές, που πρέπει να αναζητηθούν στο λαθρεμπόριο ναρκωτικών, τσιγάρων και λευκής σαρκός.

Από την άλλη, η οικονομία της τότε ΠΓΔΜ μπορεί να χαρακτηριστεί ως μια υπό μετάβαση οικονομία, η οποία κατά τη διάρκεια των πρώτων ετών της δεκαετίας του 1990 αντιμετώπισε ουσιαστικά προβλήματα. Τεράστιες ήταν οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις από τις εξελίξεις στη Γιουγκοσλαβία. Η τότε ΠΓΔΜ απειλήθηκε με οικονομική κατάρρευση και ανατροπή της εσωτερικής κοινωνικής συνοχής, λόγω της διατάραξης της ισορροπίας μεταξύ των δύο κοινοτήτων, σλαβόφωνων και αλβανόφωνων.

Να σημειωθεί, επίσης, ότι η Γιουγκοσλαβία ήταν ο υπ' αριθμόν ένα οικονομικός έταίρος της χώρας και τα εργοστάσια που εισήγαγαν πρώτες ύλες από τη Γιουγκοσλαβία, ήταν υποχρεωμένα να κλείσουν. Παράλληλα, εξαιτίας της εδραιωμένης διασύνδεσης της βιομηχανικής παραγωγής του γειτονικού κρατιδίου με τον παραγωγικό ιστό της Γιουγκοσλαβίας, η επίδραση των διακυμάνσεων της οικονομικής συγκυρίας στα κράτη που προέκυψαν απ' αυτή και ιδιαίτερα της Σερβίας αντανακλώνεται άμεσα στην οικονομική κατάσταση της χώρας.

Έτσι, η εκρηκτική κατάσταση στην περιοχή του Κοσσυφοπεδίου το 2001 και ο κίνδυνος μετακίνησης της κρίσης στην ήδη έρπουσα αποσταθεροποίησή της τότε ΠΓΔΜ ευαισθητοποίησαν το διεθνή παράγοντα, ο οποίος έσπευσε να παρέμβει έγκαιρα. Η Σκοπιανή ηγεσία έδειχνε να λειτουργεί υπό το κράτος του εκνευρισμού, έχοντας αντιληφθεί ότι χωρίς σχέδιο αντιμετώπισης της κρίσης οδηγείται σε αδιέξοδο και στην εν δυνάμει μετατόπιση της εστίας ανάφλεξης από το Κοσσυφοπέδιο στη χώρα της.

Στις 14 Ιουνίου 2001 ο Πρόεδρος της τότε ΠΔΓΜ «Μπορίς Τραϊκόφσκι» απέστειλε επιστολή στο ΓΓ του ΝΑΤΟ, με την οποία ζήτησε την άμεση βοήθεια της Ατλαντικής Συμμαχίας για την υλοποίηση ενός προγράμματος το οποίο θα συνέβαλλε στην ειρήνευση της περιοχής. Η ενέργεια αυτή έδινε ουσιαστικά το «πράσινο φως» για να ξεκινήσουν οι διαδικασίες και οι διπλωματικές προσπάθειες του διεθνούς παράγοντα.

4.2 Ιστορική αναδρομή των ειρηνευτικών αποστολών στην τότε ΠΓΔΜ

Η ρευστότητα της βαλκανικής ισορροπίας και η αβεβαιότητα των εξελίξεων της γιουγκοσλαβικής κατάρρευσης και των κρίσεων που αυτή γέννησε, όπως στην τότε ΠΓΔΜ, έθεσε στη διεθνή κοινότητα σοβαρά διλήμματα στρατηγικών επιλογών. Στη βάση αυτής της προβληματικής κατάστασης και κατόπιν αιτήματος της Σκοπιανής ηγεσίας, όπως αναφέρθηκε, έλαβε χώρα η συγκρότηση και αποστολή της πρώτης ειρηνευτικής δύναμης. Σύμφωνα με το βιβλίο του Διοικητή της πρώτης αποστολής και την ιστοσελίδα του Γενικού Επιτελείου Εθνικής Άμυνας, οι αποστολές έχουν ως εξής:

4.2.1. Αποστολή «Essential Harvest» (25 Αυγούστου-7 Οκτωβρίου 2001) (ΝΑΤΟ, 2019) (ΝΑΤΟ' s Role, 2002).

Η Βορειοατλαντική συμμαχία απάντησε στην επιστολή του Προέδρου της τότε ΠΓΔΜ προτείνοντας την εφαρμογή μιας επιχείρησης με την ονομασία «Essential Harvest (Αναγκαία Συγκομιδή)», κύριος στόχος της οποίας ήταν η συγκέντρωση του οπλισμού των αλβανοφώνων ανταρτών.

Στις 29 Ιουνίου 2001, το Βορειοατλαντικό Συμβούλιο ενέκρινε το σχέδιο "Essential Harvest" και ο ΓΓ του ΝΑΤΟ υπέβαλε την παραπάνω πρόταση στον πρόεδρο. Η αποστολή διατάχθηκε να προετοιμαστεί για έναρξη στις 22 Αυγ και

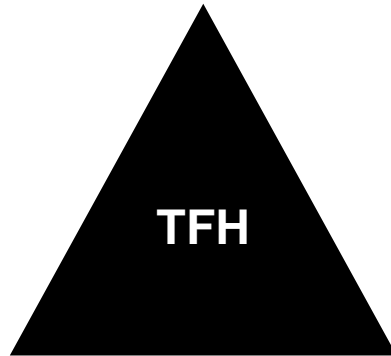
στις 27 Αυγ 2001 είχε επιχειρησιακή ετοιμότητα ανάληψης των αποστολών. Η χρονική διάρκεια της αποστολής θα ήταν 30 ημέρες και θα συμμετείχε δύναμη 4,145 ανδρών περίπου, αποκλειστικά από Νατοϊκές Χώρες, υπό την ηγεσία του Ηνωμένου Βασιλείου.

Την εφαρμογή της θα αναλάμβανε η Τακτική Δύναμη Συγκέντρωσης ή αλλιώς «Task Force Harvest». Έθνος επικεφαλής θα ήταν το Ηνωμένο Βασίλειο με τη δημιουργία της 16^{ης} Ταξιαρχίας από τα συμμετέχοντα στην αποστολή έθνη, η οποία θα αναλάμβανε και την τακτική σχεδίαση της αποστολής. Η Ταξιαρχία θα αποτελούνταν από 4 πολυεθνικά Τάγματα Ελιγμού με επικεφαλείς τις Ελλάδα, Γαλλία, Ιταλία και Ηνωμένο Βασίλειο, βεβαίως.

Πιο συγκεκριμένα, η σύνθεση των παραπάνω Ταγμάτων με τη συνδρομή δυνάμεων από τις υπόλοιπες χώρες είχε ως εξής:

ΕΛΛΗΝΙΚΟ	ΓΑΛΛΙΚΟ	ΙΤΑΛΙΚΟ	ΑΓΓΛΙΚΟ
2 ΕΛΛΗΝΙΚΟΙ ΛΟΧΟΙ	2 ΓΑΛΛΙΚΟΙ ΛΟΧΟΙ	1 ΙΤΑΛΙΚΟΙ ΛΟΧΟΙ	2 ΑΓΓΛΙΚΟΙ ΛΟΧΟΙ
1 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΛΟΧΟΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΕΩΣ	2 ΓΕΡΜΑΝΙΚΟΙ ΛΟΧΟΙ	1 ΤΟΥΡΚΙΚΟ ΛΟΧΟ	1 ΟΛΛΑΝΔΙΚΟ ΛΟΧΟ
1 ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΛΟΧΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΩΣ	1 ΙΣΠΑΝΙΚΟΣ ΛΟΧΟΣ		

Το σήμα της είχε ως εξής:

Και θα έπρεπε να χρησιμοποιηθεί στα οχήματα και τα μέσα της αποστολής των χωρών που μετείχαν.

Η αποστολή της επιχείρησης θα περιοριζόταν στην παθητική συλλογή του οπλισμού που οικειοθελώς θα παρέδιναν τα μέλη του NLA και στην απομάκρυνση του παραδοθέντος οπλισμού από την ΠΓΔΜ, σύμφωνα με τις οδηγίες του NATO. Πιο συγκεκριμένα, απόφαση του NATO προ των κλιμακούμενων συγκρούσεων στη γύρω περιοχή, ήταν να οργανώσει μια ιδιόμορφης συλλήψεως και ιδιότυπης εφαρμογής επιχείρηση που θα σταθεροποιούσε το κλίμα στην περιοχή, απομακρύνοντας κάθε πυρομαχικό από τα χέρια των Αλβανόφωνων Ανταρτών. Ταυτόχρονα, άρχισαν και διαβουλεύσεις με το αλβανικό στοιχείο.

Στις 13 Αυγούστου υπογράφηκε στην Οχρίδα, συμφωνία από τους 5 μεγαλύτερους ηγέτες του κρατιδίου, ενώ συγχρόνως το Βορειοατλαντικό συμβούλιο εξέδωσε εντολή για την άμεση ανάπτυξη του Αρχηγείου της TFH στην ΠΓΔΜ. Εντός του κειμένου της συμφωνίας περιλαμβάνονται βασικές τροποποιήσεις του Συντάγματος που θα έπρεπε να προωθήσει η σκοπιανή ηγεσία, με κατεύθυνση τη βελτίωση της θέσης των Αλβανοφώνων στην σκοπιανή κοινωνία. Ως ανώτατος διοικητής της TFH ορίστηκε ο Δανός υποστράτηγος Lunge

Gunnar, ο οποίος κατείχε και την ιδιότητα του στρατιωτικού εκπροσώπου του NATO στα Σκόπια.

Ως νομική βάση της επιχείρησης θεωρήθηκε η πρόσκληση της κυβέρνησης της τότε ΠΓΔΜ προς τις αρχές του NATO για την ανάπτυξη της TFH και η ταυτόχρονη αποδοχή του NLA για εθελοντική παράδοση του οπλισμού και αφοπλισμό των δυνάμεών του. Το σκεπτικό αυτό νομιμοποιεί το ρόλο του NATO στην υπόψη αποστολή, καθώς καταρρίπτει οποιαδήποτε ερμηνεία ή κατηγορία για κατάλυση της κρατικής κυριαρχίας (άρθρ.2 παρ.4 Χάρτη ΟΗΕ) ή για επέμβαση στις εσωτερικές υποθέσεις του γειτονικού κράτους (άρθρ. 2 παρ.7 Χάρτη του ΟΗΕ).

Τα μέλη της αποστολής θα έπρεπε στις ενέργειές τους να κινούνται με βάση τις αρχές της αξιοπιστίας και της αμεροληψίας, ώστε να κερδίσουν την εμπιστοσύνη και το σεβασμό των αντιμαχόμενων και της κυβέρνησης που τους προσκάλεσε. Η επιχείρηση θα υλοποιούνταν σε 3 φάσεις:

- Α' φάση: Προετοιμασία και ανάπτυξη των στρατευμάτων στην περιοχή.
- Β' φάση: Συλλογή οπλισμού και πυρομαχικών και ακολούθως απενεργοποίηση και τελική καταστροφή τους. Η διάρκεια της φάσης αυτής δε θα έπρεπε να ξεπεράσει τις 30 ημέρες.
- Γ' φάση: Αναδίπλωση των συμμετεχόντων δυνάμεων της TFH.

Για την υλοποίηση του παραπάνω σχεδιασμού προβλεπόταν η ανάπτυξη κινητών και σταθερών μονάδων συλλογής οπλισμού και πυρομαχικών, σε

τοποθεσίες συγκέντρωσης οπλισμού(weapon collection sites). Έτσι, ιδρύθηκαν πέντε (5) σταθμοί περισυλλογής όπλων στις βόρειες περιοχές DEBAR, GOSTIVAR, TETOVO, RADUCE ΚΑΙ KUMANOVO. Το σύνολο των συγκεντρωθέντων όπλων και πυρομαχικών μεταφερόταν στην τοποθεσία συγκέντρωσης οπλισμού στο Κρίβολακ, στο οποίο είχε οργανωθεί WSA (Weapon Staging Area) με ευθύνη της Ελληνικής Δύναμης.

Για τη λειτουργικότητα και την αποτελεσματικότητα της επιχείρησης θεωρήθηκε απαραίτητο να συνυπάρχουν 4 προϋποθέσεις, που θα υποβοηθούσαν το πέρας της επιχείρησης:

- Πολιτική συμφωνία μεταξύ των αρχηγών των ισχυρότερων κοινοβουλευτικών κομμάτων της ΠΓΔΜ.
- Συμφωνία Αλβανοφώνων με την ΠΓΔΜ και καλλιέργεια κατάλληλου κλίματος που θα επιβοηθούσε στην ανάπτυξη της TGH.
- Συγκροτημένο σχέδιο συγκέντρωσης του οπλισμού.
- Διαρκής κατάπαυση του πυρός.

4.2.1.1. Ελληνική συμμετοχή

Η χώρα μας συμμετείχε με το 525 Μηχανοκίνητο Τάγμα Πεζικού και Τμήματα υποστήριξης, συνολικής δύναμης 400 περίπου ανδρών και ονομάστηκε Ελληνική Δύναμη Σκοπίων (ΕΛΔΥΣ). Η ΕΛΔΥΣ είχε συνολικά στη διάθεσή της, 180 οχήματα και ρυμουλκούμενα διαφόρων τύπων.

Την 25^η Αυγούστου 2001 η αποστολή της ΕΛΔΥΣ αναχώρησε με σημείο προορισμού το Κρίβολακ. Η δύναμη κινήθηκε οδικώς και εγκαταστάθηκε σε κτίρια του στρατού της τότε ΠΓΔΜ. Η ελληνική δύναμη ενεργώντας συντονισμένα και γρήγορα κατάφερε να είναι έτοιμη από πλευράς στρατωνισμού (εκτελώντας

απαραίτητες επισκευές και προσθετικές εργασίες στους διάφορους χώρους) το βράδυ της 27^{ης} Αυγούστου. Έτσι, από τις πρωινές ώρες της επομένης το τάγμα είχε ετοιμότητα ανάληψης αποστολής, ήτοι :

1. την παραλαβή, έλεγχο, φύλαξη του περισυλλεγέντος οπλισμού και προώθηση του στην Ελλάδα για καταστροφή και
2. την επίβλεψη, απενεργοποίηση και καταστροφή πυρομαχικών σε χώρους της τότε ΠΓΔΜ

Η χώρα μας, πέραν της ΕΛΔΥΣ διέθεσε ένα (1) Έλληνα Αξιωματικό στη Δεκαπενταμελή (15) ομάδα συμβούλων του προσωπικού απεσταλμένου του ΓΓ του ΝΑΤΟ στην ΠΓΔΜ, με αποστολή την εκτίμηση της καταστάσεως και δέκα (10) συνολικά Επιτελείς στο Επιτελείο NCCC PLUS (National Civilian Community Corps), συμπεριλαμβανομένης και της θέσης του Υποδιοικητού του Στρατηγείου Μετόπισθεν της KFOR²⁷ (Kosovo Force).

Από το σχέδιο προβλεπόταν (όπως και για την KFOR) ως βασικός άξονας ανεφοδιασμού η οδική αρτηρία “Θεσσαλονίκη – Σκόπια” και αυτό επιβεβαιώνει για μια ακόμη φορά τη στρατηγική αξία του Ελληνικού χώρου και ιδιαίτερα της Θεσσαλονίκης για μεγάλες στρατηγικές συγκεντρώσεις δυνάμεων για επιχειρήσεις στην ευρύτερη περιοχή. Τοιουτοτρόπως, έγινε εκτεταμένη χρήση του οδικού δικτύου από Θεσσαλονίκη προς Σκόπια και αντίστροφα και παρασχέθηκαν στοιχεία ασφάλειας – συνοδείας φαλαγγών από ΕΛΑΣ.

---

²⁷ Η Δύναμη Κοσσυφοπεδίου (αγγλικά: Kosovo Force, KFOR) είναι διεθνής ειρηνευτική δύναμη υπό την ηγεσία του Οργανισμού Βορειοατλαντικού Συμφώνου, η οποία ήταν υπεύθυνη για τη δημιουργία ενός ασφαλούς περιβάλλοντος στο Κοσσυφοπέδιο(ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org/2019>). .

Ο συνολικός αριθμός του οπλισμού που περισυνελέγη και καταστράφηκε στην Ελλάδα ανερχόταν σε ένα (1) Άρμα T-55²⁸, δύο (2) Τεθωρακισμένα Οχήματα Μεταφοράς Προσωπικού²⁹, δεκαεπτά (17) Αντιαεροπορικοί Εκτοξευτές και εκατόν εξήντα ένας (161) Όλμοι³⁰, τετρακόσια ογδόντα τρία (483) βαριά και ελαφρά Πολυβόλα και φορητοί Αντιαρματικοί Εκτοξευτές και τρεις χιλιάδες διακόσιοι δέκα (3.210) Τυφέκια³¹, Υποπολυβόλα³² και Καραμπίνες³³ και δύο χιλιάδες εννιακόσια σαράντα τέσσερα (2.944) τμήματα όπλων. Συνολικά 69.780 κιλά σε ατσάλι, προήλθε από την τήξη του πιο πάνω οπλισμού στην Χαλυβουργική. Η καταστροφή των πυρομαχικών, που ανερχόταν σε 397.625 τεμάχια, έγινε στο έδαφος της ΠΓΔΜ.

Η επιστροφή της Ελληνικής Δύναμης άρχισε την 4η Οκτωβρίου και ολοκληρώθηκε την 7^η Οκτωβρίου 2001. Τις μεσημβρινές ώρες της 7^{ης} Οκτωβρίου

---

²⁸ Το T-55A ήταν ένα σοβιετικό άρμα μάχης της περιόδου του Ψυχρού Πολέμου. Η παραγωγή του ξεκίνησε λίγο μετά το τέλος του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου και σταμάτησε το 1981(ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019). .

²⁹ Τα Τεθωρακισμένα Οχήματα Μεταφοράς Προσωπικού (ΤΟΜΠ) είναι ελαφρά τεθωρακισμένα οχήματα για την μεταφορά πεζικού. Κατά κανόνα, τα ΤΟΜΠ σχεδιάζονται για τη μεταφορά μιας πλήρους ομάδας πεζικού, που αριθμεί κατά περίπτωση από 6 ως και 10 στρατιώτες. Σύμφωνα με το τακτικό δόγμα του ΝΑΤΟ, τα ΤΟΜΠ προορίζονται για την μεταφορά προσωπικού στο πεδίο της μάχης με ασφάλεια και ταχύτητα. Δεν αναλαμβάνουν όμως κανονικά αποστολές μάχης, επειδή η σχετικά ελαφρά θωράκισή τους τα καθιστά ευάλωτα στο αντιαρματικό πυρ(ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019). .

³⁰ Πυροβόλο μικρού διαμετρήματος που μεταφέρεται εύκολα και χρησιμοποιείται κυρίως από το πεζικό(ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019). .

³¹ Μακρύκανο φορητό πυροβόλο όπλο που αποτελεί το κύριο όπλο των στρατιωτών και των κατώτερων στελεχών των ενόπλων δυνάμεων(ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019). .

³² Το υποπολυβόλο είναι μικρό αερόψυκτο αυτόματο πυροβόλο όπλο σχεδιασμένο να πυροβολεί με βλήματα πιστολιού από τον ώμο ή τον μηρό(ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019). .

³³ Η караμπίνα είναι φορητό πυροβόλο όπλο το οποίο μοιάζει με το τουφέκι, αλλά έχει κοντύτερη κάνη(ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019). .

2001 περνούσε την κεντρική πύλη του στρατοπέδου ο Διοικητής του Τάγματος με το τελευταίο τμήμα, ολοκληρώνοντας έτσι αυτή τη σύντομη, αλλά ταυτόχρονα σοβαρή για τη χώρα μας αποστολή.

4.2.2. Αποστολή “Amber Fox” (26 Σεπτεμβρίου 2001 - 15 Δεκεμβρίου 2002) (NATO's Role, 2003) (NATO, 2019).

Ακολούθως, στις 26 Σεπτεμβρίου, το ΣΑ του NATO εξουσιοδότησε τον SACEUR³⁴, να εκδώσει ξεχωριστή εντολή για την Επιχείρηση “Amber Fox” (Operation Amber Fox), με σκοπό την προστασία των Διεθνών Παρατηρητών, οι οποίοι είχαν σαν αποστολή τον έλεγχο της εφαρμογής του Σχεδίου Ειρήνης στην τότε ΠΓΔΜ.

Η Γερμανία ανέλαβε την ηγεσία της νέας αποστολής. Η συνολική συνεισφορά ορίστηκε αρχικά στους 700 άνδρες περίπου και εάν απαιτηθεί θα συνδράμουν και οι 300 άνδρες, οι οποίοι ήταν ήδη αναπτυγμένοι στη χώρα. Η διάρκεια της επιχείρησης καθορίστηκε καταρχάς για τρεις (3) μήνες με δυνατότητα παράτασης εφόσον η κατάσταση το απαιτούσε. Η επιχείρηση μετά από διαδοχικές παρατάσεις ολοκληρώθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2002.

4.2.2.1. Ελληνική συμμετοχή

Η χώρα μας συμμετέχει στην επιχείρηση με τη διάθεση συνολικά 28 στελεχών, όπως παρακάτω:

---

³⁴ The Supreme Allied Commander Europe (SACEUR) is the commander of the North Atlantic Treaty Organization's (NATO) Allied Command Operations (ACO) and head of ACO's headquarters, Supreme Headquarters Allied Powers Europe (SHAPE). The commander is based at SHAPE in Casteau, Belgium. SACEUR is the second-highest military position within NATO, below only the Chairman of the NATO Military Committee in terms of precedence(ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019). .

- Οκτώ(8) στελεχών για την ενίσχυση του επιτελείου Στρατηγείου της Επιχείρησης, για να καλυφθούν οι διαθέσιμες κενές θέσεις.
- Τεσσάρων(4) στελεχών στο επιτελείο της Γερμανικής Ταξιαρχίας.
- Τριών (3) ομάδων συνδέσμων. Συνολικά δώδεκα (12) άτομα με τρία (3) οχήματα μεταφοράς.
- Ενός (1) ασθενοφόρου οχήματος με το ανάλογο ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό. Δηλαδή, ένας (1) ιατρός, δύο (2) νοσοκόμοι – τραυματιοφορείς και ένας (1) οδηγός.

4.2.3 Αποστολή “ALLIED HARMONY” (16 Δεκεμβρίου 2002 - 31 Μαρτίου 2003) (NATO, 2019) (NATO' ROLE, 2004).

Το συμβούλιο του NATO, σε απάντηση αντιστοίχου αιτήματος του Πρόεδρου Μπόρις Τραϊκόφσκι, συμφώνησε τη συνέχιση της υποστήριξης στην τότε ΠΓΔΜ με μια νέα αποστολή από τις 16 Δεκεμβρίου 2002, καθώς υπήρχε ακόμη η απαίτηση συνέχισης μιας διεθνούς στρατιωτικής παρουσίας στη χώρα, έτσι ώστε οι κίνδυνοι αποσταθεροποίησης να ελαχιστοποιηθούν.

Η παρουσία του NATO μετά τις 15 Δεκεμβρίου 2002, στα πλαίσια της επιχείρησης “Allied Harmony” (Operation Allied Harmony), ήταν διπλή: αφενός μεν τα επιχειρησιακά τμήματα παρείχαν υποστήριξη στους Διεθνείς Παρατηρητές και αφετέρου τα συμβουλευτικά τμήματα υποβοηθούσαν την Κυβέρνηση της ΠΓΔΜ, στην ασφάλεια σε όλη τη χώρα.

Το συμβουλευτικό μέρος της αποστολής περιελάμβανε παροχή στρατιωτικών συμβουλών στις αρχές της χώρας και στις δραστηριότητες μεταρρύθμισης του τομέα άμυνας, για την ασφάλεια των συνόρων και την απαγόρευση της παράνομης διακίνησης κ.α.

Οι υπάρχουσες πληροφορίες δεν αποσαφηνίζουν πόση ήταν η ελληνική δύναμη που συμμετείχε.

4.2.3. Αποστολή "CONCORDIA" (31 Μαρτίου 2003-15 Δεκεμβρίου 2003) (ΓΕΕΘΑ, 2014).

Στις 17 Μαρτίου το Συμβούλιο του NATO αποφάσισε να ολοκληρώσει την Επιχείρηση "ALLIED HARMONY" εν όψει ανάληψης από την ΕΕ της συνέχισης της παρουσίας ξένου στρατού βοήθειας. Η παράδοση είχε την πλήρη συμφωνία των αρχών της ΠΓΔΜ και καταδεικνύει τη σημαντική πρόοδο που επετεύχθη κατά τη διάρκεια της Επιχείρησης "ALLIED HARMONY" και της προηγούμενης Επιχείρησης "AMBER FOX" στην αποκατάσταση της σταθερότητας.

Έτσι, η ΕΕ ανέλαβε στις 31 Μαρτίου 2003 τη στρατιωτική επιχείρηση "CONCORDIA". Η απόφαση αυτή ήταν επακόλουθο ενός αιτήματος του Προέδρου Τραϊκόφσκι και βασίζεται στο ψήφισμα 1371 του Συμβουλίου Ασφαλείας των ΗΕ. Η εκτιμώμενη διάρκεια της νέας επιχείρησης είχε οριστεί αρχικά για έξι μήνες.

Κατά τη διάρκειά της χρησιμοποιήθηκαν τα μέσα και οι διευκολύνσεις του NATO και το συνολικό στρατιωτικό προσωπικό που συμμετείχε ανερχόταν στα 350 άτομα, από δεκατρία κράτη μέλη της ΕΕ και δεκατέσσερα μη κράτη μέλη.

Ο βασικός στόχος της αποστολής ήταν, να συμβάλει περαιτέρω σε ένα σταθερά ασφαλές περιβάλλον και να επιτρέψει στην κυβέρνηση της τότε ΠΓΔΜ να

εφαρμόσει τη συμφωνία-πλαίσιο της Οχρίδος του Αυγούστου 2001³⁵.

Η επιχείρηση αυτή ήταν μέρος της μεγαλύτερης δέσμευσης της ΕΕ για την πολιτική σταθερότητα στην τότε ΠΓΔΜ προκειμένου να επιτευχθεί μια ειρηνική και δημοκρατική χώρα, ως τμήμα μιας περιοχής σταθερών ακμαζουσών χωρών, όπου μια διεθνής παρουσία ασφάλειας δεν θα απαιτείται πλέον.

4.2.3.1. Ελληνική συμμετοχή

Η χώρα μας συμμετείχε στην επιχείρηση με τη διάθεση στελεχών, μέσων και δυνάμεων, όπως παρακάτω:

- Τρία (3) στελέχη για την ενίσχυση του επιτελείου Στρατηγείου της επιχείρησης, ένας εκ των οποίων είναι ο Υποδιοικητής της Δύναμης.
- Έναν (1) επιτελή στο Επιχειρησιακό Στρατηγείο στο Βέλγιο και έναν (1) στο τμήμα της ΕΕ στην Νάπολη.
- Τρεις (3) ομάδες συνδέσμων, συνολικής δύναμης δώδεκα (12) ατόμων με έξι (6) οχήματα μεταφοράς.
- Ένα (1) ασθενοφόρο όχημα με το ανάλογο ιατρικό και νοσηλευτικό προσωπικό, δηλαδή, έναν (1) ιατρό, δύο (2) νοσοκόμους – τραυματιοφορείς και έναν (1) οδηγό.

---

³⁵ Η Συμφωνία Πλαίσιου της Οχρίδας ήταν η συμφωνία ειρήνης που υπεγράφη από την κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας και των εθνοτικών αλβανών αντιπροσώπων στις 13 Αυγούστου 2001. Η συμφωνία έληξε την ένοπλη σύγκρουση μεταξύ του Εθνικού Απελευθερωτικού Στρατού και των σλαβομακεδονικών δυνάμεων ασφαλείας και έθεσε τις βάσεις για τη βελτίωση των δικαιωμάτων των Αλβανών(ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019). .

Διμοιρία ασφαλείας για το Στρατηγείο με δύναμη δεκαοκτώ (18) ανδρών με τέσσερα (4) VBL³⁶.

- Το 424 ΓΣΝΕ, στη Θεσσαλονίκη για υγειονομική υποστήριξη.
- Ένα Α/Φ μεταφοράς C-130 για εκτέλεση δρομολογίων Ελευσίνα – Σκόπια – Πρίστινα – Ελευσίνα.
- Μία ομάδα Ε/Π αποτελούμενη από πέντε (5) Ε/Π (ένα CH-47³⁷ και τέσσερα UH-1H³⁸), με έδρα το Α/Δ Στεφανοβικίου – Βόλου στην Ελλάδα, υπό ετοιμότητα, για εκτέλεση αποστολών αερομεταφοράς, όταν απαιτηθεί.

Η επιχείρηση ολοκληρώθηκε στις 15 Δεκεμβρίου 2003 και αντικαταστάθηκε από αστυνομική δύναμη της ΕΕ, στην οποία η χώρα μας διέθεσε υποστήριξη αεροδιακομιδών Ειρηνικής περιόδου και το 424 ΓΣΝΕ της Θεσσαλονίκης για την αντίστοιχη περίθαλψη των διακομιζομένων.

4.2.4. Αποστολή "PROXIMA" (15 Δεκ 2003-15 Δεκ 2005) (ΓΕΕΘΑ, 2014).

---

³⁶ Το VBL είναι γαλλικό ελαφρύ τροχοφόρο τεθωρακισμένο όχημα αναγνώρισης. Κατασκευάζεται από την γαλλική εταιρεία Panhard και εισήχθη για πρώτη φορά στις τάξεις του Ελληνικού Στρατού το 1997(ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019).

³⁷ Το Boeing CH-47 Chinook είναι ένα αμερικάνικης κατασκευής δίκινητήριο ελικόπτερο, που χρησιμοποιείται κατά κύριο λόγο σε μεταφορές προσώπων ή πραγμάτων. Το συγκεκριμένο ελικόπτερο πήρε το όνομά του από την αμερικανική φυλή των Ινδιάνων, Σινούκ(ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019).

³⁸ Το Bell UH-1 Iroquois είναι ένα στρατιωτικό ελικόπτερο που τροφοδοτείται από ένα κινητήρα turboshaft, με κύριο στροφείο δύο πτερυγίων και ουραίο στροφείο(ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019).

Η αστυνομική επιχείρηση “PROXIMA” της ΕΕ στην ΠΓΔΜ διαδέχτηκε στις 15 Δεκ 2003 την στρατιωτική επιχείρηση της ΕΕ “CONCORDIA”. Για την επιχείρηση “PROXIMA”, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

α. Ανάπτυξη των Αστυνομικών δυνάμεων κατά μήκος των βορείων και δυτικών συνόρων της χώρας.

β. Η συνολική δύναμη προσέγγιζε τα 180 άτομα, εκ των οποίων τα 160 από τις 15 Χώρες-Μέλη και τις 10 υπό ένταξη χώρες, ενώ τα υπόλοιπα 20 από τρίτες χώρες.

Από το Σχέδιο της Επιχείρησης, επισημαίνονται τα ακόλουθα:

α. Η αποστολή της επιχείρησης ήταν η υποστήριξη στην αναδιοργάνωση της αστυνομίας.

β. Οι αστυνομικές δυνάμεις της ΕΕ δεν ήταν οπλισμένες, εκτός από το τμήμα προστασίας.

γ. Το τμήμα προστασίας αποτελείτο από 30 περίπου οπλισμένους αστυνομικούς, με έδρα το στρατόπεδο των Ειδικών Δυνάμεων της τότε ΠΓΔΜ κοντά στη πόλη των Σκοπίων.

δ. Οι αεροδιακομιδές συντονιζόταν από τον επικεφαλής της δύναμης, σε συνεργασία με τα αρμόδια νοσηλευτικά ιδρύματα και όταν απαιτείτο, με το ΝΑΤΟ ή κράτος-μέλος της ΕΕ (Ελλάδα) στο οποίο έχει ανατεθεί αυτή η ευθύνη.

4.2.4.1. Ελληνική συμμετοχή

Η ελληνική συμμετοχή αποτελείται από 5 αξιωματικούς της ΕΛΑΣ. Η συνεισφορά των ΕΔ.της χώρας μας στην επιχείρηση, ήταν η ανάληψη, αποστολών MEDEVAC υπό κανονικές συνθήκες, με τη διάθεση απαραίτητων μέσων (1 Ε/Π ΗΥ-1Η στην Αλεξάνδρεια Ημαθίας κατά τη διάρκεια της ημέρας και 1 Αεροσκάφος C-130 για νυκτερινές αποστολές), με δυνατότητα αεροδιακομιδής εντός 6 ωρών στο 424 ΓΣΝΕ και σε περίπτωση πληρότητας στο 401 ΓΣΝΑ, εφ' όσον υπήρχε έγκαιρη ενημέρωση.

Στην τότε ΠΓΔΜ από το 1991 στο Υπουργείο Άμυνας που βρίσκεται στα Σκόπια, υφίσταται το γραφείο Συνδέσμου του ΝΑΤΟ και το όνομά του είναι ΝΑΤΟ Liaison Skopje (NLO Sk). Ο ρόλος του γραφείου έχει 3 διαστάσεις:

- συμβουλευτική, διότι συμβουλεύει τις κυβερνητικές αρχές της γείτονος για τις αμυντικές πτυχές των μεταρρυθμίσεων στον τομέα της άμυνας (επί θεμάτων Διοίκησης-Ελέγχου-Επικοινωνιών και Τυποποίησης), προκειμένου να συμβάλλει στην περαιτέρω ευρωατλαντική ενσωμάτωση της χώρας και τη μελλοντική ενταξή της στο ΝΑΤΟ,
- υποστηρικτική, για τυχόν πληροφόρηση σε ανάγκες επικαιροποίησης εγγράφων κτλ. της χώρας και του Στρατηγείου του ΝΑΤΟ,
- αντιπροσωπευτική, καθώς αντιπροσωπεύει τη χώρα στο ΝΑΤΟ.

Να σημειωθεί πως η θέση αυτή του Έλληνα Αξιωματικού Συνδέσμου αποτελεί μια έκφραση διπλωματίας της χώρας μας, καθώς η επάνδρωση της αποτελεί επιλογή της Ελλάδας και όχι υποχρέωση.

Όπως αναφέρθηκε, στις 13 Σεπτεμβρίου του 1995, οι δύο χώρες υπέγραψαν την Ενδιάμεση Συμφωνία, με την οποία η Ελλάδα αναγνώρισε την ΠΓΔΜ με την προσωρινή της ονομασία και από τότε υφίσταται ως διπλωματική αρχή το Γραφείο Συνδέσμων της Ελλάδος στα Σκόπια με επικεφαλής Πρέσβη, στο οποίο υπάρχει και το Γραφείο του Αξιωματικού Συνδέσμου της Ελλάδας στα Σκόπια με επικεφαλής Αξιωματικό βαθμού Συνταγματάρχη (Basic Agreement NATO-FYROM, 1998).

Μετά τη συμφωνία των Πρεσπών από 1 Ιουλίου 2019 και την αλλαγή ονομασίας της ΠΓΔΜ σε Βόρεια Μακεδονία, το Γραφείο Συνδέσμων της Ελλάδος στα Σκόπια μετονομάστηκε σε Πρεσβεία της Ελλάδος στα Σκόπια και αντίστοιχα το Γραφείο Αξιωματικού Συνδέσμου σε Γραφείο Ακολούθου Άμυνας (εκκρεμεί η τροποποίηση του ΠΟΥ από το ΓΕΕΘΑ/Β3) (ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, 2019).

Σύμφωνα με δημοσιογραφικές πηγές, το κείμενο αμυντικής συνεργασίας ανάμεσα στις δύο χώρες προβλέπει πως η χώρα μας θα αναλάβει εξ ολοκλήρου τον έλεγχο του εναέριου χώρου της Βόρειας Μακεδονίας, με την ελληνική πλευρά να θεωρεί ως κομβικής σημασίας για τη σταθερότητα στην περιοχή τη συγκεκριμένη συμφωνία. Παράλληλα, η χώρα μας αναλαμβάνει την υποχρέωση να εκπαιδεύσει στις δικές της στρατιωτικές σχολές τα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων της Βόρειας Μακεδονίας (Ethnos 2019)

4.3. Απολογισμός έργου συμμετοχής

Η Ελλάδα φέρει συμφέροντα στην ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων. Κατά συνέπεια, η ουσιαστική προσπάθειά της να συμβάλλει στην ειρήνευση της περιοχής μέσω της αποστολής δυνάμεων κρίνεται θεμιτή και σκόπιμη.

Η ΕΛΔΥΣ αποτέλεσε μέρος της προσπάθειας αυτής. Η συγκεκριμένη αποστολή ήταν η πρώτη που άνοιξε το δρόμο για τις υπόλοιπες και ταυτόχρονα η πρώτη που έπρεπε να προβεί στις αντίστοιχες επίπονες εργασίες για να γίνει λειτουργικό το στρατόπεδο φιλοξενίας της. Μέσα από το βιβλίο που συνέταξε ο Διοικητής της αποστολής λαμβάνουμε σημαντικά στοιχεία, προκειμένου να προβούμε στην παρακάτω ανάλυση (Άνχης Χούπης, 2002) .

Έτσι, αξιομνημόνευτο είναι το γεγονός πως η αποστολή αυτή ήρθε αντιμέτωπη με αντίξοες συνθήκες, καθότι την περίοδο ανάπτυξής της η Βαλκανική χερσόνησος ήταν μια πυριτιδαποθήκη έτοιμη να εκραγεί. Είναι χαρακτηριστικό πως οι δυνάμεις του Σκοπιανού UCK ήταν παρατεταγμένες κατά την περίοδο ανάπτυξης της ΕΛΔΥΣ κατά μήκος των συνόρων με το Κοσσυφοπέδιο.

Επιπλέον, υπήρχε έντονη ανησυχία για απειλή από νάρκες. Ο φόβος του κινδύνου δεν επέτρεπε εφησυχασμό, αλλά εγρήγορση και ετοιμότητα. Μετά από κατάλληλη εκπαίδευση, η δύναμη είχε προετοιμαστεί να αντιμετωπίσει όλες τις πιθανότητες έκρηξης ναρκών και άλλων πυρομαχικών.

Μεταξύ των προβλημάτων πρέπει να συμπεριληφθεί και η δυσπιστία του τοπικού πληθυσμού. Δεδομένης της έντονης αντιπαράθεσης των δύο λαών για το όνομα της γείτονος, τόσο το στρατιωτικό προσωπικό της τότε ΠΓΔΜ, όσο και οι απλοί πολίτες έβλεπαν με εχθρότητα και καχυποψία τις προθέσεις της ΕΛΔΥΣ.

Όμως, με τις πρωτοβουλίες που ανέλαβε η ελληνική δύναμη κατάφερε να μεταδώσει το αληθινό στίγμα της παρουσίας της, που δεν ήταν παρά η πρόθεση καλής γειτονίας και η ειρήνευση της περιοχής. Δείχνοντας και έμπρακτα τα ειλικρινή τους αισθήματα, τα μέλη της δύναμης κατάφεραν να κερδίσουν την εμπιστοσύνη του τοπικού πληθυσμού.

Ενδεικτικό της εμπιστοσύνης αυτής, αλλά και της αναγνώρισης της συμβολής της ΕΛΔΥΣ στην ειρηνευτική διαδικασία είναι και το γεγονός ότι η σκοπιανή πλευρά δεν έκανε δεκτή την καταβολή οποιουδήποτε αντιτίμου που αφορούσε στην ενοικίαση του χώρου του στρατοπέδου και την κατανάλωση ρεύματος και νερού, σε αντίθεση με όσα είχαν συμφωνηθεί στην αρχή.

Επιπροσθέτως, ένα άξιο αναφοράς πρόβλημα που προέκυψε ήταν η χρήση του ονόματος «Μακεδονία» από τους γείτονες. Το ζήτημα της ονομασίας του γειτονικού κρατιδίου βρισκόταν σε μέσο διαπραγματεύσεων μετά την υπογραφή της ενδιάμεσης συμφωνίας³⁹. Με προσεκτικές κινήσεις και μεθοδεύσεις αποφεύχθηκαν οξύνοιες και εμπλοκές ανάμεσα σε στελέχη των δύο κρατιδίων.

Κατά την αποστολή προβλήθηκαν προς τα έξω οι φιλειρηνικές διαθέσεις των Ελλήνων, η στρατιωτική τους ικανότητα, αλλά και οι έμφυτες αρετές τους, όπως ο αλtruισμός και η αυτοθυσία. Απόδειξη της πετυχημένης ελληνικής παρουσίας αποτελούν τα συγχαρητήρια στρατιωτικών αξιωματούχων της περιόδου(δες ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ “Δ” : Συνέντευξη μου στο Διοικητή της ΕΛΔΥΣ).

Ο Βρετανός διοικητής της ΤΦΗ, επικεφαλής της 16^{ης} αερομεταφερόμενης Ταξιαρχίας, μιας από τις επίλεκτες της Μεγάλης Βρετανίας, απέστειλε στο Διοικητή της 33^{ης} Ταξιαρχίας, όπου ανήκε το τάγμα της ΕΛΔΥΣ, επιστολή στην οποία

---

³⁹ Το τελικό κείμενο της Ενδιάμεσης Συμφωνίας υπεγράφη στη Νέα Υόρκη στις 13 Σεπτεμβρίου 1995, μεταξύ των Υπουργών των Εξωτερικών Ελλάδας και Π.Γ.Δ.Μ, κυρίων Παπούλια και Crvenkonksci αντίστοιχα. Τα συμβαλλόμενα μέρη αφού διατύπωσαν την προσήλωση τους στις αρχές του Κ.Χ. των Η.Ε. σχετικά με τη διατήρηση της περιφερειακής ειρήνης, του σεβασμού της ισχύουσας μεθοριακής γραμμής, και την αποχή από πράξεις βίας και αμοιβαίων παρεμβάσεων στις εσωτερικές τους υποθέσεις, συμφώνησαν μέσα από 23 συνολικά Άρθρα, να προωθήσουν μια σειρά ζητημάτων προκειμένου να βελτιώσουν το κλίμα μεταξύ των δύο χωρών, και να βελτιστοποιήσουν τη διμερή συνεργασία. Ουσιαστικά επρόκειτο για διατάξεις- εγγυήσεις προσανατολισμένες στην εξυπηρέτηση των μονομερών αλλά και των κοινών συμφερόντων (Πηγή: Η Ενδιάμεση Συμφωνία μεταξύ Ελλάδας και Π.Γ.Δ.Μ.: Ένα ιστορικό της διαμάχης για το όνομα <https://hellasjournal.com/2017/09/i-endiamesi-simfonia-metaxi-elladas-ke-p-g-d-m-ena-istoriko-tis-diamachis-gia-to-onoma/>)

εκθειάζει την ετοιμότητα και την οργανωτική ικανότητα της ελληνικής αποστολής. Απευθυνόμενος, λοιπόν, στο Διοικητή της ελληνικής δύναμης είπε:

«Τελικά εμείς οι Άγγλοι θα πρέπει να πάρουμε πολλά ως παράδειγμα από το τάγμα σας και την ελληνική παρουσία στην αποστολή».

Τα ίδια περίπου λόγια επανέλαβε και την παραμονή της επιστροφής, όταν χαιρέτησε και ευχαρίστησε όλη τη δύναμη. Αυτό αποτελεί και το μετάλλιο της αποστολής!! (Άνχης Χούπης, 2002)

Μια νέα εποχή έρχεται να εδραιωθεί στις σχέσεις Ελλάδας - Βόρειας Μακεδονίας, μετά τη Συμφωνία των Πρεσπών, η οποία σηματοδοτεί μία αρχή στις διπλωματικές, οικονομικές, στρατιωτικές και ενεργειακές σχέσεις των δύο χωρών, με στόχο να καταστούν στρατηγικές. Στο πλαίσιο αυτό, σημειώνουν διπλωματικές πηγές, θα αξιοποιηθούν οι πολλές και σημαντικές δυνατότητες συνεργασίας και συνανάπτυξης που διανοίγονται ως αποτέλεσμα της Συμφωνίας των Πρεσπών.

Σύμφωνα με δημοσιογραφικές πηγές, το κείμενο αμυντικής συνεργασίας ανάμεσα στις δύο χώρες προβλέπει πως η χώρα μας θα αναλάβει εξ ολοκλήρου τον έλεγχο του εναέριου χώρου της Βόρειας Μακεδονίας, με την ελληνική πλευρά να θεωρεί ως κομβικής σημασίας για τη σταθερότητα στην περιοχή τη συγκεκριμένη συμφωνία. Παράλληλα, η χώρα μας αναλαμβάνει την υποχρέωση να εκπαιδεύσει στις δικές της στρατιωτικές σχολές τα στελέχη των ενόπλων δυνάμεων της Βόρειας Μακεδονίας (Ethnos 2019)

Συμπεράσματα

Εκ των όσων κατεγράφησαν ανωτέρω και ως συνολική αποτίμηση τους, συνάγεται το συμπέρασμα ότι, οι σημερινοί καιροί απαιτούν προβληματισμό, κοινό αγώνα και εξεύρεση νέων τρόπων διευθέτησης των κρίσεων.

Με το τέλος του ψυχρού πολέμου και τη διάλυση του ανατολικού μπλοκ δημιουργήθηκε αλλαγή στη διεθνή σκηνή και νέο «status» στην περιοχή της Ευρώπης με έντονες συγκρούσεις και αναταραχές κυρίως στα Βαλκάνια, οι οποίες ταρακούνησαν τα θεμέλια της διεθνούς σταθερότητας στην περιοχή.

Η πιο επιτυχημένη συνταγή που έχουν να ακολουθήσουν τα μικρά κράτη για να επιβιώσουν στη διεθνή σκηνή τόσο σε πολιτικό, όσο και σε οικονομικό επίπεδο, είναι αυτή της ευελιξίας, της προσαρμοστικότητας στις εκάστοτε συνθήκες και της καλής γνώσης των συσχετισμών δυνάμεων. Τα ανωτέρω, ωστόσο, είναι ανώφελα, αν δεν υπάρχουν πολύ ξεκάθαροι στόχοι στην πολιτική του γραμμής. Το κυριότερο, όμως, που καλείται να αναζητά είναι η ασφάλεια και η ειρήνη του κράτους.

Η ειρήνη είναι ένα από τα βασικότερα αγαθά, η επικράτησή της οποίας συμπεριλαμβάνεται στις ευχές των ανθρώπων διαχρονικά. Από την άλλη, οι πόλεμοι έχουν συνοδεύσει την ανθρώπινη ιστορία σε όλες της τις περιόδους. Τα τελευταία χρόνια συμβαίνουν διεθνώς μεγάλες αλλαγές που δίνουν νέα μορφή στο παγκόσμιο σκηνικό. Τα αλληλοσυγκρουόμενα συμφέροντα των ισχυρών (εδαφικές διεκδικήσεις, οικονομικός ή πολιτικός έλεγχος) συχνά οδηγούν σε ένοπλες συγκρούσεις.

Συνέπεια αυτών των αλλαγών είναι οι νέες εκρήξεις πολέμων που καθιστούν στις μέρες μας την ειρήνη επισφαλή. Έτσι, ολοένα και περισσότερο

πληθαίνουν οι τρομοκρατικές ενέργειες, δημιουργούνται νέες εστίες πολέμου στον πλανήτη, οι πολεμικοί εξοπλισμοί αυξάνονται και νέα φονικά όπλα μαζικής καταστροφής επινοούνται από τις πολεμικές βιομηχανίες (πχ βιολογικά όπλα, πυρηνικά κλπ).

Η νέα αυτή διεθνής κατάσταση οδήγησε τους ΔΟ, όπως ο ΟΗΕ, ΟΑΣΕ, ΕΕ και ΝΑΤΟ να υιοθετήσουν μέτρα πολιτικής και στρατιωτικής αντιμετώπισης της κατάστασης και να λάβουν δραστικά μέτρα παρέμβασης. Με πρωτοστάτη οργανισμό τον ΟΗΕ και βάσει των αντίστοιχων άρθρων του καταστατικού του χάρτη, που αναφέρονται στη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας στο διεθνές περιβάλλον, δημιουργήθηκαν οι ειρηνευτικές αποστολές.

Με το πέρασμα των αιώνων οι αποστολές υποστήριξης της ειρήνης, όπως αλλιώς ονομάζονται, μετεξελίχθηκαν και το στρατηγικό πλαίσιο για τη διατήρηση και εξασφάλιση της ειρήνης αναβαθμίστηκε. Έτσι, επεκτάθηκαν οι δραστηριότητες - παρεμβάσεις περνώντας από το στενό φάσμα των «παραδοσιακών αποστολών» που αφορούσαν αποστολές παρατήρησης σε «πολυδιάστατες επιχειρήσεις» που ανταποκρίνονται πλέον σε δύσκολες καταστάσεις και καλύπτουν ένα ευρύ φάσμα στρατιωτικών δραστηριοτήτων.

Αξιοσημείωτα είναι τα λόγια του τότε ΓΓ του ΟΗΕ «Ban Ki Moon⁴⁰» στο ΣΑ σχετικά με τις ειρηνευτικές επιχειρήσεις στις 20 Νοεμβρίου 2015, ο οποίος επεσήμανε πως διακατέχεται από βαθιά ανησυχία για την κλίμακα και την ένταση των συγκρούσεων. Ανέφερε χαρακτηριστικά πως από τη μια το ανθρώπινο, πολιτικό και οικονομικό κόστος των συγκρούσεων συνεχίζει να αυξάνεται, ενώ από την άλλη οι απαιτήσεις των συγκρούσεων θέτουν τεράστια βάρη στα συστήματα ειρήνης και ασφάλειας. Οι αποστολές αναπτύσσονται σε περισσότερους χώρους

---

⁴⁰ Ο Μπαν Κι Μουν (γεννήθηκε στις 13 Ιουνίου 1944) ήταν Γενικός Γραμματέας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών από το 2007 ως τις 31 Δεκεμβρίου 2016 (ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019).

όσο ποτέ και αγωνίζονται να εφαρμόσουν πολύπλοκες εντολές (complex mandates) (UN Secretary General, 2015).

Η χώρα μας ακολουθώντας τους κανόνες του διεθνούς δικαίου, επιδιώκει την εμπέδωση της ειρήνης, της δικαιοσύνης, καθώς και την ανάπτυξη φιλικών σχέσεων μεταξύ των γειτονικών κρατών. Μετά την επικύρωση βασικών συνθηκών αναλαμβάνει τις γενικές υποχρεώσεις, που απορρέουν από αυτές, που αναφέρονται στη λήψη συλλογικών μέτρων, μεταξύ των οποίων και χρήση στρατιωτικών δυνάμεων από τα κράτη – μέλη, για τη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας.

Ως πλήρες μέλος του ΟΗΕ, του ΝΑΤΟ, της ΕΕ και άλλων ΔΟ, συμμετέχει σε ειρηνευτικές επιχειρήσεις με ιδιαίτερη έμφαση σ' αυτές που λαμβάνουν χώρα σε περιοχές άμεσου ενδιαφέροντος, όπως είναι τα Βαλκάνια και η ευρύτερη περιοχή της Μέσης Ανατολής.

Προτάσεις

Η ειρήνη είναι ένα από τα βασικότερα αγαθά, η επικράτησή της συμπεριλαμβάνεται στις ευχές των ανθρώπων διαχρονικά. Από την άλλη, οι πόλεμοι έχουν συνοδεύσει την ανθρώπινη ιστορία σε όλες της τις περιόδους. Τα τελευταία χρόνια συμβαίνουν διεθνώς μεγάλες αλλαγές που δίνουν νέα μορφή στο παγκόσμιο σκηνικό.

Η ταχέως μεταβαλλόμενη διεθνής πολιτική κατάσταση στα Βαλκάνια και οι διογκούμενες συγκρούσεις μεταξύ των λαών στο εσωτερικό κρατών ή και μεταξύ αυτών, επιβάλλουν την επαγρύπνηση των ΔΟ για συνεχή καταγραφή-ενημέρωση των εξελίξεων, επεξεργασία των πληροφοριών και διαμόρφωση τρόπων ενεργείας για την άμεση και αποτελεσματική αντιμετώπιση της καταστάσεως.

Η Ελλάδα οφείλει να επιδιώκει συνεχή και δραστήρια συμμετοχή σε όλα τα κέντρα αποφάσεων που αφορούν στη σχεδίαση και διεξαγωγή επιχειρήσεων υποστηρίξεως ειρήνης, προκειμένου να επιτύχει τους στόχους της στην εξωτερική πολιτική και να προασπίσει κατά τον καλύτερο δυνατό τρόπο τα εθνικά της συμφέροντα. Οι ΕΥΕ αποτελούν μέσο προώθησης της εξωτερικής πολιτικής και αμυντικής διπλωματίας.

Επιπλέον, δεδομένου, ότι παγκοσμίως διανύουμε περίοδο οικονομικών περικοπών, είναι υπαρκτός ο κίνδυνος να αναθεωρηθούν κάποιες ειρηνευτικές αποστολές και να μειωθούν οι δωρεές προς τον ΟΗΕ. Πάρα ταύτα, το ενδιαφέρον και η ανησυχία των πολιτών σε χώρες που πλήττονται από συγκρούσεις πρέπει να κρατηθεί ακέραιο.

Γι' αυτό απαραίτητη ανάγκη αποτελεί η ενημέρωση της κοινής γνώμης, προκειμένου να στηρίζει την πολιτική ενδυνάμωσης των ειρηνευτικών αποστολών και όχι να την υποσκάπτει. Τούτο επιτυγχάνεται με την ευαισθητοποίηση και

κινητοποίηση των πολιτών μέσω σωστής προβολής από τους θεσμικούς φορείς της αποστολής των ειρηνευτικών αποστολών.

Τα ΜΜΕ διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των αντιλήψεων της γνώμης του λαού, ειδικά στους νέους και στις νέες που είναι περισσότερο δεκτικοί και λιγότερο επιφυλακτικοί στα μηνύματα που λαμβάνουν. Δεδομένου, ότι όχι μόνο αναδεικνύουν συγκεκριμένα κοινωνικά στερεότυπα, αλλά και ενισχύουν την προβολή τους σταθερά, είναι άτοπο να τα θεωρούμε ζήτημα αμελητέας σημασίας.

Η τηλεόραση, το διαδίκτυο και το ραδιόφωνο είναι τα κύρια μέσα ενημέρωσης και πλέον βρίσκονται σε κάθε σπίτι. Ιδίως, το διαδίκτυο στη σημερινή εποχή, θα μπορούσαμε να πούμε ότι βρίσκεται στην κορύφωση της κυριαρχίας του στην καθημερινότητα των ανθρώπων. Γι' αυτό, κρίνεται εύλογη η υποστήριξη των ΜΜΕ στις πολιτικές και στρατιωτικές αποφάσεις ανάπτυξης αποστολών για την παύση των πολεμικών συρράξεων και την αποτροπή νέων.

Σημαντική παρέμβαση για την εφαρμογή των παραπάνω, συνιστά η πολιτειακή υποστήριξη και η κρατική γραμμή σε ό,τι αφορά στη δημιουργία πολιτικού κλίματος στήριξης των ειρηνο-ανθρωπιστικών επιχειρήσεων. Η Ελλάδα πρέπει να συνεχίζει να ενισχύει τις ειρηνευτικές αποστολές με τμήματα των ενόπλων δυνάμεών της και να συμμετέχει ενεργά σε όλα τα επίπεδα των δραστηριοτήτων των αποστολών. Αυτό οφείλει να το αντιληφθεί και να το προωθήσει η όποια πολιτική εξουσία κρατά τα ηνία αυτής της χώρας.

Από την άλλη, δεδομένης της οικονομικής κατάστασης που ταλαιπωρεί τη χώρα μας, η απόφαση ελληνικής συμμετοχής αποτελεί μια πολυσύνθετη διαδικασία που απαιτεί να αξιολογηθούν παράγοντες οφέλους και κόστους ταυτόχρονα. Η οικονομική συγκυρία δεν επιτρέπει συμμετοχή χωρίς περιορισμούς,

αλλά προσεκτική αποτίμηση των οικονομικών δυνατοτήτων, όσο δύσκολο και αν είναι να αναδειχθούν ή να εκτιμηθούν.

Επιπρόσθετα, δεδομένης της πολυπλοκότητας των αποστολών, η αναβάθμιση του δογμάτων των επιχειρήσεων υποστηρίξεως ειρήνης και για τους τρεις κλάδους κρίνεται χρήσιμη, αν όχι απαραίτητη. Τούτο πρέπει να συνυπάρχει με μια καθολική αναβάθμιση της εκπαίδευσης του προσωπικού, προσανατολισμένη στα τελευταία δεδομένα της τρέχουσας κατάστασης των εμπόλεμων ζωνών. Η τελευταία αφορά στην εμπειριστατωμένη ενημέρωση συνθηκών και κανόνων εμπλοκής ανάλογα με τους παράγοντες και τους κινδύνους της εκάστοτε αποστολής.

Η νέα μορφή των συγκρούσεων απαιτεί να είμαστε διορατικοί, ευέλικτοι και δημιουργικοί, ώστε να αντιμετωπίζουμε ταυτόχρονα τόσο τις ορατές όσο και τις βαθύτερες αιτίες τους, που σχεδόν πάντα, έγκεινται στην απουσία οικονομικών δυνατοτήτων και στην ύπαρξη κοινωνικών ανισοτήτων.

Τέλος, μέσα από τη μελέτη των Διεθνών Σχέσεων, οι Έλληνες διεθνολόγοι και πολιτικοί αναλυτές της χώρας οφείλουν να παραδειγματιστούν από την πετυχημένη στρατηγική μικρών χωρών ανά την υφήλιο, όπως η Δανία και η Κύπρος και να προτείνουν αντίστοιχα ανασυγκρότηση της εξωτερικής πολιτικής με ξεκάθαρο και σταθερό σχεδιασμό προσανατολισμένο στην προάσπιση των εθνικών συμφερόντων και μόνο.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Βασικό πρόβλημα των Βαλκανικών χωρών είναι η αδυναμία τους να συνεννοηθούν και να ζήσουν αρμονικά. Πόσο μάλλον να συνειδητοποιήσουν ότι οι μεγαλοϊδεατισμοί του 21^{ου} αιώνα είναι μάλλον παρωχημένοι. Η περίπτωση του Κοσσυφοπεδίου εγκυμόνησε πολλούς κινδύνους και προκάλεσε ανησυχίες και φόβους για την ανατροπή των υπάρχουσών ισορροπιών, με ό,τι αυτό συνεπάγεται.

Γι' αυτό το λόγο, κρίσιμος είναι ο ρόλος του διεθνή παράγοντα στην προσπάθεια εξεύρεσης βιώσιμης πολιτικής λύσης. Ο πιο σημαντικός τρόπος συμβολής στη διατήρηση της διεθνής ειρήνης και ασφάλειας είναι μέσω των ειρηνευτικών επιχειρήσεων.

Εντός αυτού του πλαισίου και με κύριο γνώμονα τη διατήρηση της σταθερότητας στην περιοχή και την αποτροπή οποιαδήποτε μεταβολής του εδαφικού status quo, έλαβαν χώρα οι αποστολές ελληνικής δύναμης ως τμήμα της ευρύτερης πολυεθνικής προσπάθειας.

Η Ελλάδα, ως μικρό κράτος, δεν αποτελεί πρωταγωνιστικό παράγοντα στη διεθνή πολιτική σκηνή, όμως η θέση της είναι σαφώς ξεχωριστή σε περιφερειακό επίπεδο, εντός των Βαλκανικών τεκταινομένων. Επομένως, μια από τις επιλογές του ελληνικού κράτους για να βρίσκεται στο προσκήνιο της επικαιρότητας, κι όχι στο περιθώριο, είναι να συνεχίσει να συμμετέχει σε ειρηνευτικές αποστολές.

Εξάλλου, από αρχαιοτάτων χρόνων η ειρήνη θεωρούνταν μεγάλη ευλογία και γι' αυτό λατρευόταν ως Θεότητα. Είναι χαρακτηριστικό το άγαλμα της Θεάς Ειρήνης, προσωποποίηση της ειρηνικής κατάστασης των πραγμάτων, να κρατάει ένα μικρό αγοράκι, τον Πλούτο, με το δεξί του χέρι απλωμένο προς το πρόσωπο

της Θεάς, ενώ με το αριστερό του χέρι να κρατάει το κέρασ της Αμαλθείας⁴¹ που είναι σύμβολο της αφθονίας. Η Θεά Ειρήνη, ήταν κόρη του Δία και της Θέμιδας και αδελφή της Δίκης και της Ευνομίας που αποτελούν τα υπέρτατα αγαθά μιας κοινωνίας... Μαζί φύλαγαν την είσοδο του Ολύμπου, και επιτηρούσαν την εύνομη ζωή των ανθρώπων. Αποστολή τους ήταν να παρακολουθούν τα έργα των ανθρώπων (Δικαίου, 2016).

Τέλος, θα σταθώ σε δύο Δελφικά Παραγγέλματα⁴², ελπίζοντας ότι η σοφία του περιεχομένου τους θα μεταλαμπαδεύσει στις δικές μας ματαιόδοξες γενεές: “Ομόνοιαν δίωκε” και “Εχθρας διάλυε” !!

---

⁴¹ Στην κλασική αρχαιότητα το Αμαλθείας κέρασ, δηλαδή το κέρατο της Αμάλθειας, γνωστό και ως Κέρασ της αφθονίας, ήταν σύμβολο της αφθονίας με τη μορφή ενός μεγάλου δοχείου σε σχήμα κέρατος ζώου, το οποίο ξεχειλίζει από φυσικά προϊόντα: φρούτα, άνθη, καρύδια, κλπ. (ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019).

⁴² Τα Δελφικά Παραγγέλματα είναι συλλογή από αποφθέγματα που ήταν χαραγμένα στον πρόσθιο τοίχο του πρόναου, επί των παραστάδων της πύλης του κυρίως ναού, στο υπέρθυρο του ναού και επί των στηλών περιμετρικά του Μαντείου των Δελφών. Ήταν οι υποθήκες που παρέδωσαν οι Ιερείς και οι Επτά Σοφοί στις επερχόμενες γενιές, ωφελήματα ανθρώποις ες βίον. Τα παραγγέλματα αυτά ήταν λιτά αποφθέγματα 2 έως 5 λέξεων αλλά μεστά σοφίας και τα περισσότερα ανήκαν στους 7 σοφούς της αρχαιότητας(ΠΗΓΗ:<https://el.wikipedia.org> 2019).

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Α»: ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΣΥΜΜΕΤΟΧΩΝ ΣΕ
ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ**

Α/Α	ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗ	ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ-ΜΕΣΑ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
1	(Επιχείρηση) "ENDURING FREEDOM" (ΙΡΑΚ-ΙΝΔΙΚΟΣ ΩΚΕΑΝΟΣ)	Επιτελείο USCENTCOM (TAMPA FL, US)	Επιτελής ΠΝ
2	(Επιχείρηση) "SEA GUARDIAN" (OSG) ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ	Μία (1) ΤΠΚ ή Κ/Φ και μία (1) ομάδα ΟΥΚ	ΠΝ
		Πτήσεις Αεροπορικής Επιτήρησης (1 αεροσκάφος C-130 ή C-27)	ΠΑ
		Ένα (1) Υ/Β	ΠΝ
		Ναύσταθμος Κρήτης ως Προκεχωρημένη Βάση Υποστήριξης ΔΜ (FLS-Forward Logistic Site)	ΠΝ
3	Δραστηριότητα NATO στο Αιγαίο για την αντιμετώπιση της Μεταναστευτικής Κρίσης (Συμμετοχή SNMG-2)	1 Α/Φ ΑΣΕΠΕ σε ρόλο έρευνας - επιτήρησης	ΠΑ
		1 Ε/Π Super Puma	ΠΑ
		1 ΤΠΚ	ΠΝ
		2 Ναυτ. Μονάδες (Κ/Φ ή Ν/ΘΗ)	ΠΝ
4	Δύναμη Κοσσόβου (KFOR)/ (Επιχείρηση) "JOINT ENTERPRISE" [Φάση "DETERRENT PRESENCE" (DP PHASE)] (ΕΛΔΥΚΟ 3)	3 Κ/Φ και 6 ΠΠ υπό εθνικό έλεγχο για συναφή υποστήριξη	ΠΝ
		Ένας (1) Λόχος Ελιγμού (Στρώο Film City, Pristina)	ΣΞ
		Δια LMT's (Στρώο Novoselo, Mitrovica)	ΠΝ
		Ομάδα JRD-N	ΣΞ
		KFOR HQ	5 Επιτελείς ΣΞ
		SPOU - Sea Port Operations Unit (Θεσ/νίκη)	5 Επιτελείς ΣΞ
5	(Σύνδεσμος) ΠΓΔΜ	Τακτική Πτήση NATO με C - 130	ΠΑ
		Λόχος Γενικών Μεταφορών (Θεσ/νίκη)	ΣΞ
6	(Αποστολή) ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ - RESOLUTE SUPPORT MISSION (RSM)	Επιτελείο NLO SKOPJE (εντός Περιοχής Επιχειρήσεων Βαλκανίων - BJOA)	Επιτελής ΣΞ
7	(Σύνδεσμος) ΒΕΛΙΓΡΑΔΙ	Σύμβουλοι Συντήρησης Αεροδρόμιο KABUL (FW MAINTENANCE TAA- AIR/NKAIA)	4 Επιτελείς ΠΑ
		MLO/BELGRADE (πλαίσιο BJOA)	Επιτελής ΣΞ
8	(Επιχείρηση) ALTHEA (ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ)	Επιτελείο BH OPS/JOC Σεράγεβο	Επιτελής ΣΞ
		Επιτελείο EUS OHQ (SHAPE)	Επιτελής ΠΑ
9	(Αποστολή) EUTM MALI (ΜΑΛΙ)	Τακτική Διοίκηση Συμβούλων στο Επιτελείο ΜΗQ ΒΑΜΑΚΟ	2 Επιτελείς ΣΞ
10	(Επιχείρηση) ΑΤΑΛΑΝΤΑ (ΚΕΡΑΣ ΑΦΡΙΚΗΣ)	Επιτελείο OHQ (Northwood UK)	Επιτελής ΠΝ
11	(Επιχείρηση) EUNAVFOR MED - SOPHIA (ΜΕΣΟΓΕΙΟΣ)	Ένα (1) Υ/Β (εναλλάξ με OSG)	ΠΝ
		Επιτελείο OHQ (Ρώμη)	Επιτελής ΠΝ
		Επιτελείο FHQ εν πλω (Στο πλοίο Διοικήσεως)	Επιτελής ΠΝ
		Ναύσταθμος Κρήτης ως Προκεχωρημένη Βάση Υποστήριξης ΔΜ (FLS - Forward Logistic Site)	ΠΝ
		115 ΠΜ στη Σούδα ως Προκεχωρημένη Βάση Επιχειρήσεων (FOB - Forward Operations Base)	ΠΑ
		Κέντρο Εκπαίδευσης Ναυτικής Αποτροπής (ΚΕΝΑΠ) για παροχή εκπαίδευσης Λιβική Ακτοφυλακή/Ναυτικό	ΠΝ
12	(Επιχείρηση) UNIFIL (ΛΙΒΑΝΟΣ)	Ένα (1) ΤΠΚ ή Κ/Φ	ΠΝ
		Ένα (1) Α/Γ (κατόπιν απαίτησης)	ΠΝ
		Επιτελείο της UNIFIL (Naqura)	Επιτελής ΠΝ

ΠΗΓΗ: http://www.geetha.mil.gr/media/EIRINEYTIKES_DRASTIRIOTITES/pdf/pinakas/eirhneutikes-apostoles.pdf (24/11/2019)

**ΠΑΡΤΗΡΜΑ «Β»: ΟΙ ΔΕΚΑ ΚΟΡΥΦΑΙΟΙ ΧΟΡΗΓΟΙ ΣΕ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ ΤΟΥ ΟΗΕ ΤΟ 2019**

The top 10 providers of assessed contributions to United Nations Peacekeeping operations for 2019 are:

1. **United States** (27.89%)
2. **China** (15.21%)
3. **Japan** (8.56%)
4. **Germany** (6.09%)
5. **United Kingdom** (5.79%)
6. **France** (5.61%)
7. **Italy** (3.30%)
8. **Russian Federation** (3.04%)
9. **Canada** (2.73%)
10. **Republic of Korea** (2.26%)

ΠΗΓΗ: <https://peacekeeping.un.org/en/how-we-are-funded> (24/11/2019)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Γ»: ΑΠΟΝΟΜΗ ΤΟΥ ΒΡΑΒΕΙΟΥ ΝΟΜΠΕΛ ΣΤΟΝ ΟΗΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΙΡΗΝΗ

Σε αναγνώριση της προσφοράς τους στη διατήρηση της διεθνούς ειρήνης και ασφάλειας οι ειρηνευτικές δυνάμεις των Η.Ε. τιμήθηκαν το 1988 με το βραβείο Νόμπελ Ειρήνης.

Το 1988, το βραβείο Νόμπελ για την Ειρήνη απονεμήθηκε στο προσωπικό των ειρηνευτικών επιχειρήσεων του ΟΗΕ για τις «απαιτητικές και επικίνδυνες υπηρεσίες που προσφέρουν για την ειρήνη». Παραλαμβάνοντας το βραβείο εκ μέρους τους, ο τότε Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ Χαβιέρ Πέρες ντε Κουέγιερ δήλωσε:

«Οι ειρηνευτικές επιχειρήσεις συμβολίζουν τη θέληση της διεθνούς κοινότητας για ειρήνη και αντιπροσωπεύουν την αμερόληπτη, πρακτική έκφραση αυτής της θέλησης. Η απονομή του βραβείου Νόμπελ στις ειρηνευτικές επιχειρήσεις εκφράζει την ελπίδα και δυναμώνει την υπόσχεση της εξαιρετικής αυτής ιδέας».

Σχετικά με το προσωπικό των ειρηνευτικών επιχειρήσεων, είπε:

«Το να παραμείνεις ήρεμος μπροστά στις προκλήσεις και να διατηρείς τη ψυχραιμία σου τη στιγμή που δέχεσαι επίθεση, απαιτεί από τους κυανόκρανους αξιωματικούς και στρατιώτες μια ξεχωριστή γενναιότητα. Οι άνθρωποι αυτοί, οι δικοί μας άνθρωποι, έχουν υποστεί τη δοκιμασία και έχουν αναδειχθεί θριαμβευτές...»(ΔΙΣ, 1993)

ΠΑΠΑΡΤΗΜΑ «Δ»: ΣΥΝΕΝΕΤΕΥΞΗ ΜΟΥ ΣΤΟ ΔΙΟΙΚΗΤΗ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΗΣ ΣΤΗΝ ΤΟΤΕ ΠΓΔΜ, ΤΕΩΣ ΑΝΤΙΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗ (ΠΖ), ΝΥΝ ΑΠΟΣΤΡΑΤΟΥ ΣΤΡΑΤΗΓΟΥ ΧΟΥΠΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ.

1. ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ ΟΤΙ ΗΤΑΝ ΩΦΕΛΙΜΗ Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ ΣΤΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ;;

Θεωρώ πως ήταν ιδιαίτερα ωφέλιμη γιατί ανέδειξε για άλλη μια φορά ότι η εξωστρέφεια στο στρατό μας αναδεικνύει και αποδεικνύει το υψηλό επίπεδο της επιχειρησιακής του ικανότητας, όταν ξεχωρίζει έμπρακτα ανάμεσα σε μάχιμα τμήματα άλλων νατοϊκών στρατών, όπως στη συγκεκριμένη αποστολή σε επίλεκτες μονάδες του γαλλικού και του βρετανικού στρατού. Ταυτόχρονα δίνει στην πράξη αυτοπεποίθηση στα μετέχοντα στελέχη για τις ικανότητές τους και προάγει μέσω της πολιτικοστρατιωτικής διπλωματίας τα συμφέροντα της χώρας μας, αρκεί αυτά να καθορίζονται σαφώς από την πολιτική ηγεσία της χώρας.

2. ΘΕΩΡΕΙΤΑΙ ΟΤΙ ΗΤΑΝ ΕΠΙΤΥΧΗΜΕΝΗ Η ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ ΜΑΣ ΣΤΗ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ;;

Η αποστολή θεωρώ πως ήταν επιτυχημένη αν κρίνω από τους τεθέντες χρονικούς και επιχειρησιακούς από τη νατοϊκή διοίκηση στόχους, αλλά και από την επιστολή της βρετανικής διοίκησης προς το δκτή της προϊσταμένης μας 33ης Μ|Κ ΤΑΞΙΑΣ (Θα τη βρείτε στο σχετικό σύγγραμμα).

3. ΤΙ ΚΙΝΔΥΝΟΥΣ ΑΣΦΑΛΕΙΑΣ ΔΙΑΤΡΕΞΑΤΕ;;

Οι κίνδυνοι μειώθηκαν στο ελάχιστο με πλήρη οργάνωση και εκτέλεση των μέτρων ασφαλείας (ατομικά και ομαδικά). Ατομικά απαγορευόταν η οποιαδήποτε μετακίνηση χωρίς αλεξίσφαιρο γιλέκο και οπλισμό. Ομαδικά με την εφαρμογή

παθητικών και ενεργητικών μέτρων ασφαλείας όλο το 24ωρο, Στις κινήσεις εκτός στρατοπέδων σε κάθε φάλαγγα υπήρχαν υποχρεωτικά εμπρός και πίσω οπλισμένα ΤΘ οχήματα VBL με πυρομαχικά επί των όπλων για άμεση αντίδραση αν χρειαζόταν, αλλά και ως μέτρο αποτροπής

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ε-1»: ΜΕΤΑΛΛΙΟ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΕΙΡΗΝΕΥΤΙΚΕΣ
ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ (ΔΕΙΡΑΠ)**

Η Δ.ΕΙΡ.ΑΠ. ή πιο ολοκληρωμένα, η Διαμνημόνευση Συμμετοχής σε Ειρηνευτικές Αποστολές είναι μία ηθική ανταμοιβή για συμμετοχή σε ειρηνευτικές αποστολές. Απονέμεται σε Έλληνες στρατιωτικούς ή ξένους που οι υπηρεσίες τους ήταν προς εξαιρετικό όφελος για την Ελληνική ειρηνευτική αποστολή.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «ΣΤ-1»: ΠΚΕΕΥΕ

❖ ΕΜΒΛΗΜΑ:

Λευκό περιστέρι το οποίο κρατά στο ράμφος του κλάδο ελιάς (σύμβολα ειρήνης) και αγκαλιάζει με τις φτερούγες του όλη την υδρόγειο. Το φόντο του εμβλήματος είναι ανοιχτό γαλάζιο και όλη η παράσταση στεφανώνεται από δυο μεγάλα κλαδιά δάφνης χρυσού χρώματος. Το πλαίσιο του εμβλήματος είναι πράσινου χρώματος και περιφερειακά είναι γραμμένη η ονομασία του κέντρου στα αγγλικά. Στο κάτω μέρος είναι ο σταυρός με τα χρώματα της ελληνικής σημαίας, έχοντας στο κέντρο του την λέξη HELLAS.

"ΕΠΙ ΓΗΣ ΕΙΡΗΝΗ"

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «ΣΤ-2»: ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΧΟΛΕΙΩΝ ΠΚΕΕΥΕ 2019

1. Σχολείο Διαπολιτισμικής Συμπεριφοράς (I)
2. Νατοϊκό Σχολείο Εκπροσώπων ΜΜΕ (I)
3. Σχολείο Ασφαλείας Θαλασσίων / Χερσαίων Συνόρων και Χειρισμού Προσφύγων / Όπλων και Αγαθών Διττής Χρήσης (I)
4. Βασικό Σχολείο ΕΥΕ
5. Σχολείο Στρατιωτικών Παρατηρητών Ηνωμένων Εθνών
6. Σχολείο Στρατηγικής Επικοινωνίας και Πληροφοριακών Επιχειρήσεων
7. Σχολείο Ασφαλείας Θαλασσίων / Χερσαίων Συνόρων και Χειρισμού Προσφύγων Όπλων και Αγαθών Διττής Χρήσης (II)
8. Σχολείο Εκπροσώπων ΜΜΕ (II)
9. Σχολείο Αντιμετώπισης-Διαχείρισης Κρίσης Παράτυπης Μετανάστευσης και Προσφυγικών Ροών.
10. Σχολείο Πολιτικοστρατιωτικής Συνεργασίας Τακτικού Επιπέδου
11. Σχολείο Διαχείρισης Ασφάλειας Περιστασιακής Πρόληψης
12. Σχολείο Προστασίας Δημοσιογράφων σε Εμπόλεμες Ζώνες
13. Σχολείο Διαπολιτισμικής Συμπεριφοράς (II)

**ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Ζ» : ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΑΠΟ ΑΠΟΣΤΟΛΕΣ ΤΗΣ
ΕΛΛΑΔΑΣ**

➤ ΑΦΓΑΝΙΣΤΑΝ

➤ ΚΟΣΣΥΦΟΠΕΔΙΟ

➤ ΣΟΜΑΛΙΑ

➤ **ΒΟΣΝΙΑ-ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ**

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ «Η»: ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΚΕΕΥΕ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ

- Αντωνόπουλος, Κ. (2014). Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ
- Εθνος. (2019, 04 03). Ανάκτηση 11 02, 2019, από www.ethnos.gr/politiki/30469_ta-skopia-yro-elliniki-prostasia
- ΓΕΕΘΑ (2019, 11 02). Ανάκτηση από <http://www.geetha.mil.gr/el/%CE%B5%CE%B9%CF%81%CE%B7%CE%BD%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AD%CF%82-%CE%B4%CF%81%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B7%CF%81%CE%B9%CF%8C%CF%84%CE%B7%CF%84%CE%B5%CF%82/441-%CE%B5%CF%80%CE%B9%CF%87%CE%B5%CE%AF%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%B7-esse>
- ΓΕΕΘΑ (Σεπτέμβριος 2010), “Επιχειρησιακό Έργο Ενόπλων Δυνάμεων”, ΓΕΝΙΚΟ ΕΠΙΤΕΛΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ/ΤΜΗΜΑ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΤΥΠΟΥ (προσπελάστηκε την 30 Νοεμβρίου 2019).
- Βερέμης Θάνος, Βαλκάνια, Από τον 19ο ως τον 21ο , εκδ. Πατάκης, Νοεμβ.2011
- ΓΕΣ/ΔΙΣ. (1995). Η Ειρηνευτική Αποστολή στη Σομαλία (Φεβ 1993 - Μαρ1994). Αθήνα: ΓΕΣ/Διεύθυνση Ιστορίας
- Γκουλούσης, Σ. (2018, Δεκέμβριος). Η αναθεση απο το συμβουλιο ασφαλειας αρμοδιοτητων του ΟΗΕ σε αλλους οργανισμους. Διατμηματικο προγραμμα μεταπτυχιακων σπουδων στις Διεθνεις Σχέσεις και Ασφαλεια, ΠΑΜΑΚ, Θεσσαλονίκη
- Γραφείο Τύπου και Πληροφοριών. 20 09 2018. <https://www.pio.gov.cy/%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%B8%CE%AD%CE%BD%CF%84%CE%B1%CE%AC%CF%81%CE%B8%CF%81%CE%BF.html?id=3806#flat>

- Διεθνείς Οργανισμοί, Σ. Βαρουζάκης, 1980
- Δίπλα Χ. “Τα Ηνωμένα Έθνη και οι νέες προκλήσεις στο Διεθνές Στερέωμα”, Αθήνα: Σάκκουλα, (2018)
- Δόγμα Πολυεθνικών Επιχειρήσεων Στρατού Ξηρας Δ 3-0.2 (2010), ΔΙΔΟ, ΤΥΠΕΣ.
- Δούση Ε, Δίπλα Χ. Εξήντα Χρόνια από την Ιδρυση των Ηνωμένων Εθνών-Ειρήνη, Ανθρώπινα Δικαιώματα, Βιώσιμη Ανάπτυξη και Θεσμική Μεταρρύθμιση. Αθήνα: Σιδέρης, 2007.
- Δρούγος, Α. (2001). Ευρωπαϊκή Ασφάλεια. Αθήνα: ΓΕΣ/7ο ΕΓ
- ΕΕ 100-1, Επιχειρήσεις Χερσαίων Δυνάμεων, Νοέμβριος 2008, Αθήνα, ΤΥΠΕΣ, ΓΕΣ/ΔΙΔΟ
- ΕΕ 122-1, Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης, Μάιος 2001, Αθήνα, ΤΥΠΕΣ, ΓΕΣ/ΔΕΚΠ
- ΕΕ 210-1 Διοικητική Μέριμνα. Δεκέμβριος 1986, Αθήνα, ΤΥΠΕΣ, ΓΕΣ/3^ο
- ΛΕΥΚΗ ΒΙΒΛΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ Ε.Δ. 1998-1999, ΥΠΕΘΑ
- Ήφαιστος Παναγιώτης, Αρβανιτόπουλος Κωννος, Ευρωατλαντικές σχέσεις, Ποιότητα, 2000
- Θέματα Στρατιωτικής Ιστορίας (1981), Εκδόσεις ΔΕΚ/ΓΕΣ
- Θουκιδίδης. (2012). Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου. Αθήνα: Εστία.
- Ευρωπαϊκή Ασφάλεια και Διεθνείς Οργανισμοί, Επιτελείο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας, 1999
- Επιτελείο Υπουργού Εθνικής Άμυνας, Ευρωπαϊκή Ασφάλεια και Διεθνείς Οργανισμοί, Αθήνα 1999
- Η Κυπριακή Προεδρία του Συμβουλίου της ΕΕ, 21 Δεκεμβρίου 2012, <http://www.cy2012.eu/index.php/el/news-categories/areas/the-presidency/press-release-presidency-in-numbers> (προσπελάστηκε την 30 Νοεμβρίου 2019).

- Ηρακλείδης Αλέξης, (2015), Διεθνείς Σχέσεις και Διεθνής Πολιτική. ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ
- Κόππα Μαριλένα, Οι μειονότητες στα μετα κομμουνιστικά Βαλκάνια, εκδ. Λιβάνης, 1997
- Κοραντής, Α.Ι.: Διπλωματική Ιστορία της Ευρώπης (1919-1945), Β' έκδοσις, Εκδ. Ελεύθερη, Σκέψις, Αθήνα 1998
- Κοτζιάς, Νίκος (2010), Η εξωτερική πολιτική της Ελλάδας στον 21ο αιώνα. Για μια νέα, ενεργητική, δημοκρατική, πατριωτική στρατηγική στην εποχή της παγκοσμιοποίησης, Δεύτερη Έκδοση, Εκδόσεις Καστανιώτη
- Κουσκουβέλης Ηλίας (2004), Εισαγωγή στις Διεθνείς Σχέσεις. Αθήνα: Ποιότητα
- Κουσκουβέλης Ηλίας (2013), Το Κυπριακό και το Διεθνές Σύστημα, Εκδ. Πατάκη
- Κουσκουβέλης, Ηλίας (1995), Διπλωματία και Στρατηγική της ΕΕ, 192-4. Αθήνα: Παπαζήσης
- Κουσκουβέλης, Ηλίας (2013), Στρατηγική Μικρών Κρατών - Το Κυπριακό και το Διεθνές Σύστημα. Πατάκη
- Λίτσας Ν. Σπυρίδων, Στρατηγική Ανάλυση. ΑΔΙΣΠΟ, Θεσσαλονίκη, 2019. Διλαλεξη.
- Λίτσας Ν. Σπυρίδων, Πόλεμος Και Ορθολογισμός. Αθήνα: Εκδόσεις Ποιότητα, 2010
- Λυμπέρης Χρήστος, Εθνική Στρατηγική και Χειρισμός Κρίσεων, Ποιότητα, Αθήνα, 2017
- Μεταξάς Νικόλαος, Η σημασία της Πολιτικοστρατιωτικής Συνεργασίας στη διαχείριση κρίσεων και οι προσεγγίσεις των Διεθνών Οργανισμών, Διπλωματική εργασία στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Θεσσαλονίκη, 2010
- Μπακοβασίλης Εμμανουήλ, Ασφάλεια, Άμυνα και Διαχείριση Κρίσεων στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διπλωματική εργασία στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας,

Θεσσαλονίκη, 2017

- Μπόση Μαίρη, (1999), Ζητήματα ασφαλείας στη νέα τάξη πραγμάτων, Εκδ. Παπαζήση
- Νικολάου Θεόδωρος, Αίμος - Διαδρομές στα Βαλκάνια, εκδ. Άγρα, Ιουν.2019
- Ντόκος Θάνος, Γενικές Αρχές Χειρισμού Κρίσεων, 1997
- Αντωνόπουλος, Κ. (2014). Ο ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΕΘΝΩΝ .
- Επιχειρήσεις Υποστήριξης της Ειρήνης, ΕΕ 122-1. (2001). Αθήνα: ΓΕΣ.
- ΕΠΥΕΘΑ. (1999). Ευρωπαϊκή Ασφάλεια και Διεθνείς Οργανισμοί. Αθήνα
- Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. (2019, 11 17). Ανάκτηση από <https://www.consilium.europa.eu/el/policies/defence-security/>
- Ζάικος Νίκος(2019). Διεθνείς Οργανισμοί. Διάλεξη σε Αδίσπο, Θεσσαλονίκη
- Καταστατικός Χάρτης των Ηνωμένων Εθνών. (1945, 06 26). San Fransisco, California
- Θουκιδίδης. (2012). Ιστορία του Πελοποννησιακού Πολέμου. Αθήνα: Εστία.
- Λιάκουρας, Π. -Γ. (2004). Εθνική και Ευρωπαϊκή Ασφάλεια – Διαχείριση Κρίσεων. Αθήνα : Σάκουλα
- Μόνιμη Αντιπροσωπεία της Ελλάδος στα Ηνωμένα Έθνη, <https://www.mfa.gr/missionsabroad/un/greece-in-organization/oikonomike-kai-koiononike-anaptuxe.html>, 10 Οκτωβρίου 2019
- Παπαστάμκος - Γκίκας – Λιάκουρας, Εθνική και Ευρωπαϊκή Ασφάλεια – Διαχείριση Κρίσεων, Εκδ. Σάκουλα, Αθήνα 2004
- Παπασωτηρίου, Χαράλαμπος: Η διεθνής πολιτική στον 21ο αιώνα, Εκδόσεις Ποιότητα, Αθήνα,2008
- Παπασωτηρίου Χαράλαμπος, Τα Βαλκάνια μετά το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, Αθήνα, Εκδ. Λιβάνης, 1994
- Πασσάς Α., Η Κοινή Εξωτερική Πολιτική και Πολιτική Ασφάλειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, Θεμέλιο, Αθήνα, 2007

- ΠΚΕΕΥΕ ,<https://mpsotc.army.gr/el/apostoli-stohoi>, 10 Οκτωβρίου 2019
- Πλατιάς, Αθανάσιος Γ. : Το νέο Διεθνές Σύστημα. Ρεαλιστική προσέγγιση διεθνών σχέσεων, Εκδόσεις Παπαζήση, Βιβλιοθήκη Ινστιτούτου Διεθνών Σχέσεων, Αθήνα 1995
- Σαρηγιαννίδης, Μ. (2015). Διεθνείς Οργανισμοί. Αθήνα: Σάκκουλα
- Σύνταγμα της Ελλάδος (2008), Ελληνική Βουλή, <https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/8c3e9046-78fb-48f4-bd82-bbba28ca1ef5/SYNTAGMA.pdf>, 30 Νοεμβρίου 2019
- Ροζάκης Χρήστος, (1994), Η προστασία των ανθρωπίνων δικαιωμάτων σε μια μεταβαλλόμενη Ευρώπη, Αθήνα, Εκδ. Σάκκουλας.
- Ροζάκης Χρήστος (2017), Η αυτοδιάθεση των λαών και η αναγνώριση των κρατών: αναμοχλεύοντας δύο παραδοσιακούς όρους του Διεθνούς Δικαίου στην ευρωπαϊκή κρίση, Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης, 2(2), 9-30, :<http://dx.doi.org/10.12681/hpsa.15313>]
- Το Εκστρατευτικό Σώμα της Ελλάδας στην Κορέα, Έκδ. ΓΕΣ/1987
- Το έργο του ΟΗΕ. (2019, 11 14). Ανάκτηση από <https://unric.org>: <https://unric.org/html/greek/60ways/index.html>
- Τσιτσελίκης Κωνσταντίνος, Επιβάλλοντας Την Ειρήνη. Αθήνα - Κομοτηνή: Εκδ. Σάκκουλα, 2001
- ΥΠΕΚΑ. (2019, 11 14). Ανάκτηση από www.ypeka.gr: <http://www.ypeka.gr/Default.aspx?tabid=459&language=el-GR>
- Υπουργείο Άμυνας. (2019, 11 16). Ανάκτηση από <http://www.mod.gov.cy>: http://www.mod.gov.cy/mod/mod.nsf/page35_gr/page35_gr?OpenDocument
- Χαρβαλιάς Γεώργιος, Βαλκάνια, από το διπολισμό στη νέα εποχή, Αθήνα, Εκδ. Γνώση, 1995

- Andrew, Mack. «Why Big Nations Lose Small Worlds.» World Politics, Jan. 1975: 176
- Baehr, Petr. «Small States: A Tool for Analysis.» 456-466. 1975
- Bourantonis, B. & J. Wiener (Ed.), The United Nations in the New World Order (London: Macmillan, 1995)
- C.A. Crocker, F.O. Hampson & P. Aall. Leashing the Dogs of War: Conflict Management in a Divided World. Washington: United States: Institute of Peace Press, 2007.
- Dahl, Robert. «Σύγχρονη Πολιτική Ανάλυση.» 55-101. Αθήνα: Παπαζήσης, 1979.
- «Damned Dots.» , στο Economist, 16. 1971.
- Fox, Baker. The Power of Small States. Chicago: Clicago University Press, 1959
- Handel. Michael: Weak States in the International System, Frank Cass, London; Portland, Oregon, 1981
- Inbar, Efraim & Sheffer, Gabriel (editors): The National Security of Small States in a Changing World, Frank Cass, London; Portland, Oregon, 1997
- J. Mearsheimer, “Back to the Future: Instability in Europe after the Cold War, International Security Vol.15, No.1 (Καλοκαίρι 1990).
- Jonathan, Brecher Micheal and Wilkenfeld. A Study of Crisis. 2000
- Jordan, R.S., International Organizations: A Comparative Approach to the Management of Cooperation (Westport: Praeger, 2001).
- Leroy Bennett, A., International Organizations: Principles and Issues (Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1991) [1977].
- Leroy Bennett, A., International Organizations: Principles and Issues (Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1991) [1977].
- Gaddis, John Lewis. 1987.The Long Peace: Inquiries into the History of the Cold War. New York: Oxford University Press

- Gerolymatos Andre, συγκρούσεις στα Βαλκάνια, εκδ. Σαββάλας, Φεβ.2008
- HEY, JEANNE. «Introducing Small State Foreign Policy.» Στο Small States in World Politics, του/της JEANNE HEY. London: Lynne Rienner Publishers, 2003.
- Jr, J.S. Nye. Soft Power: The Means to Success in World Politics . New York: Public Affairs, 2004.
- Kampouris, Paschalis. Θεωρία αποτροπής και μικρές πυρηνικές δυνάμεις. Θεσσαλονίκη: ΠΑΜΑΚ, 2015.
- Keohane, Robert. «The Big Influence of Small Allies.» Foreign Policy, 1971: 161-182.
- Keohane, Robert O. «Lilliputians' Dilemmas: Small States in International Politics".» 291-310. 1969
- Keohane, N. (2001). Power and Interdependence. New York: Longman.
- Kindleberger, Charles. «Power and money: the politics of international economics and the economics of international politics.» 56, 65. New York: Basic books, 1970.
- Lenk, Kurt. «Πολιτική Κοινωνιολογία.» 31-51. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής, 1990.
- Marc Weller, The International Response to the Dissolution of the Socialist Federal Republic of Yugoslavia, The American Journal of International Law, Vol. 86, No. 3 (Jul., 1992), pp. 569-607, Published by: Cambridge University Press, <https://www.jstor.org/stable/2203972>
- MC 327 “NATO Military Planning for Peace Support Operations”
- Morgenthau, H. «Politics among Nations: The Struggle for Power and Peace.» 8-31. New York: Alfred A. Knopf, 1948.
- Morgenthau, H.”The Four Paradoxes of the Nuclear Age”.American Political Science Review , τομ. LVIII , τευχ. 1 , Μάρτιος 1964.

- Morgenthau, Hans. *Politics among Nations*. New York: McGraw-Hill, 1985
- *NATO*. (2019, 11 17). Ανάκτηση από www.nato.int: https://www.nato.int/nato-welcome/index_el.html
- *OSCE*. (2019, 11 16). Ανάκτηση από www.osce.org: <https://www.osce.org/what-we-do>
- Peter Katzenstein, 1998. «Small States and small States Revisited.» *New Political Economy*, 2003: 9-30.
- Revecca Pedi, “Στρατηγικές των Μικρών Κρατών στην Ευρωπαϊκή Ένωση”, *Foreign Affairs*, 06 Φεβρουαρίου 2014, π.5
- Revecca Pedi, *Theory of International Relations: Small States in the International System*. Thessaloniki, 2016.
- Revecca Pedi, Katerina Sarri. «From the ‘Small but Smart State’ to the ‘Small and Entrepreneurial State.» *Baltic Journal of European Studies*, 30 07 2019: 8.
- Rickli, J.-M. *Στο European Small States' Military Policies After Cold War: From Territorial to Niche Strategies*. Cambridge: *Review of International Affairs*, 2008.
- Rothstein, Robert. *Alliances and Small Powers* . New York: Columbia University Press, 1968
- Schmidl, E. (2001). *Small States and International Operations*. In E. Reiter, & H. Gartner, *Small States and Alliances* (pp. 85 - 89). Berlin, Heidelberg: Springer - Verlag.
- Stern, G., *The Structure of International Society* (London: Pinter, 1995).
- Snyder, G. «The Security Dilemma in Alliance Politics. *World Politics*.» 461-495. July, 1984
- Taylor, P. & A.J.R. Groom (Ed.), *The United Nations at the Millennium*
- Toje, Asle. «The European Union as a Small Power.» *Journal of European Integration*, 2008: 199-215.

- United Nations Peacekeeping. (2019, 11 14). Ανάκτηση από <https://peacekeeping.un.org>: <https://peacekeeping.un.org/en/principles-of-peacekeeping>
- Waltz Kenneth, *Theory of International Politics*, Addison-Wesley, Reading, Ma, 1979
- Vaicekauskaite, Z.-M. (2017). Security Strategies of Small States in a Changing World. *Journal on Baltic Security*, 3 (2), pp. 7-15.
- Wight, Martin. *Power Politics*. Leicester: Leicester University Press, 1995.